

DR. NAFİZ KÖREZ'İN HAYATI VE SİYASİ FAALİYETLERİ

Hatice Yılmaz

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Sadık Sarısaman

Ağustos 2018

AFYONKARAHİSAR

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DR. NAFİZ KÖREZ'İN HAYATI VE SİYASİ
FAALİYETLERİ**

HAZIRLAYAN

Hatice YILMAZ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Sadık SARISAMAN

AFYONKARAHİSAR 2018

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DR. NAFİZ KÖREZ'İN HAYATI VE SİYASİ
FAALİYETLERİ**

HAZIRLAYAN

Hatice YILMAZ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Sadık SARISAMAN

AFYONKARAHİSAR 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Dr. Nafiz Körez'in Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03.08.2018

Hatice YILMAZ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sadık SARISAMAN

.....

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Mesut ERŞAN

.....

Prof. Dr. Ahmet ALTINTAŞ

.....

Tarih Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hatice YILMAZ'ın “Dr. Nafiz Körez'in Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri” başlıklı tezi 11/ 09/ 2018 tarihinde saat 14:00'da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda imza ve isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

ÖZET

DR. NAFİZ KÖREZ'İN HAYATI VE SİYASİ FAALİYETLERİ

Hatice YILMAZ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Ağustos 2018

Danışman: Prof. Dr. Sadık SARISAMAN

Türk siyasi tarihi çok partili dönemle birlikte pek çok devlet adamı yetiştirmiştir. Bu isimlerden biri de Dr. Nafiz Körez'dir. Ali Nafiz Körez, 1910 yılında Manisa Kula'da doğmuştur. İlkokulu Kula'da, ortaokul ve liseyi İzmir'de tamamlamıştır. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuş, İzmir Alsancak Devlet Hastanesi'nde göreve başlamıştır. 1943 yılında Kars Hükümet Tabipliği'nde, 1946 yılında da Giresun Sağlık Müdürlüğü'nde çalışmıştır.

Körez, 1950 seçimlerine Demokrat Parti Manisa Milletvekili olarak katılmıştır. 9, 10 ve 11. Dönemlerde Demokrat Parti milletvekili olarak yer almıştır. 9 Aralık 1955- 25 Kasım 1957 tarihleri arasında Sağlık Bakanlığı görevinde bulunmuştur. 1957 seçimlerinde yeniden milletvekilliğine dönmüştür. 10 yıllık siyasi hayatında ülkenin sağlık meseleleri dışındaki konulara da özveriyle yaklaşmış, sorunların çözümlenmesi için büyük çaba harcamıştır.

27 Mayıs 1960 darbesinin sanıklarından olmuş, hakkında araştırma yapılmış ve soruşturma açılmıştır. Sonuç olarak anayasayı ihlal etmek ve görevi kötüye kullanmakla suçlanmıştır. Yassıada Mahkemeleri'nden dört yıl, iki ay, yirmi gün hapis yatma ve para cezası ödeme kararı çıkmıştır.

Özgürlüğünü kazandıktan sonra siyasi hayatını geride bırakan Körez, Kula'ya dönerek muayenehane açmıştır. 14 Haziran 1993 tarihinde 83 yaşında ölmüş, Kula Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Bu araştırmanın önemi Nafiz Körez'le ilgili herhangi bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. TBMM Zabıt cerideleri ve arşiv belgeleri kullanılarak Nafiz Körez'in siyasi hayatı ve meclis faaliyetleri ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ali Nafiz Körez, Demokrat Parti, Manisa, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Yassıada Yargılamaları.

ABSTRACT

DR. NAFİZ KÖREZ'S LIFE AND HIS POLITICAL ACTIVITIES

Hatice YILMAZ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF HISTORY**

August 2018

Advisor: Prof. Dr. Sadık SARISAMAN

Turkish politic history has brought up numerous politicians with the emergence of multiple party system. One of them is undoubtedly Dr. Nafiz Körez. Ali Nafiz Körez was born in Kula district of Manisa province in 1910. He completed the elementary school in Kula and then, he attended the junior and senior high school in İzmir. Afterwards, he graduated from Medical Faculty of İstanbul University and started to work at Alsancak State Hospital in İzmir. He worked as Government Doctor in Kars in 1943 and in 1946, he began to work at Health Department of Giresun.

Körez participated to elections took place in 1950 as Parliamentarian of Manisa from Democratic Party. He took part as Parliamentarian of Democratic Party on 9th, 10th and 11th Periods. Körez performed a duty as Minister of Health between 9 December 1955 and 25 November 1957.

He returned deputyship in the parliament by 1957 elections. In his political life which lasted 10 years, Körez worked devotedly also for the other

matters of the country apart from health and made a great effort in order to resolve the problems.

He became one of the defendants of the military coup occurred in 27 May 1960 and he was indicted by investigations. Consequently, he was charged with violating the constitution and malfeasance. He was sentenced by Yassıada Courts to imprisonment for four years, two months and twenty days and to pecuniary penalty.

After gaining his freedom, Körez quitted politics and returned to his hometown Kula where he opened a medical clinic. He died in 14 June 1993 at the age of 83 and buried at Cemetery of Kula.

This study is done because of lack of studies about Nafiz Körez. Within this study, political life of Nafiz Körez and his activities in the parliament will be revealed by using official reports and archive records of Grand National Assembly of Turkey.

Keywords: Ali Nafiz Körez, Democratic Party, Manisa, Grand National Assembly of Turkey, Trials of Yassıada.

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasından sonra pek çok siyasetçi tarih sahnesine çıkmıştır. Bu siyasetçilerin bir kısmının hayatı hakkında defalarca kez kitaplar yazılmışken, bazıları hakkında hiçbir çalışma yapılmamıştır.

Bu tezde daha önce kendisiyle ilgili her hangi bir çalışma yapılmayan Ali Nafiz Körez'den bahsedilmiştir. Nafiz Körez'in aile, öğrenim, çalışma, milletvekilliği, bakanlık ve 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası hayatı ele alınmıştır.

Araştırma sırasında TBMM Zabıt Cerideleri, arşiv belgeleri, gazeteler, röportajlar, Demokrat Parti dönemiyle ilgili yazılmış makaleler, kitaplar ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır. Özellikle röportaj kısmında zorluklarla karşılaşmıştır. Nafiz Körez'in evlenmemiş olmasından dolayı ev hali ve karakteristik özellikleri hakkında geniş bilgiler edinilememiştir. Yine aynı şekilde kendisini yakından tanıyan kişilerin hayatta olmamasından dolayı sınırlı sayıda kişiyle görüşülmüştür.

Ayrıca Kızılay Arşivi'nden yararlanmak istediğimizde belirttiğimiz yılların tasnifinin yapılmadığı yanıtını aldık. Emekli Sandığı Arşivi de araştırma dilekçemize olumsuz cevap vermiştir.

Tezin hazırlanması sırasında yardımını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Sadık SARISAMAN'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Nafiz Körez'le ilgili anılarını anlatan ve bu araştırma için son derece kıymetli bilgiler aktaran Körez'in yeğeni Ahmet İMAMOĞLU'na hassaten teşekkürlerimi sunarım. Çalışmanın başından sonuna kadar maddi ve manevi anlamda yanımda olan aileme, değerli büyüğüm Kadir BATTAL'a, Ankara'daki araştırmalarım sırasında desteğini gösteren ERDİÇ ailesine, Manisa Halk Kütüphanesi çalışanı Zekeriya KAPUCU'ya sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca Afyon Kocatepe Üniversitesi Kütüphanesi, TBMM Kütüphanesi, Milli Kütüphane, Cumhuriyet Arşivi personellerine de teşekkürlerimi sunarım.

Hatice YILMAZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ	i
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ALİ NAFİZ KÖREZ'İN BİYOGRAFİSİ

1. KÖREZ'İN HAYAT HİKÂYESİ	6
2. KÖREZ'İN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

NAFİZ KÖREZ'İN TBMM'DEKİ FAALİYETLERİ

1. KÖREZ'İN MECLİS KONUŞMALARI	14
2. DEMİRCİ YANGINI MESELESİ.....	26
3. ÇALIŞMA KOMİSYONU'NDAKİ FAALİYETLERİ	33
4. KÖREZ'İN VERDİĞİ KANUN TEKLİFLERİ VE ÖNERGELER	42
5. OY VERDİĞİ KANUNLAR.....	56
6. NAFİZ KÖREZ'İN DEMOKRAT PARTİ İSTANBUL BÖLGE MÜFETTİŞLİĞİ	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAKANLIK DÖNEMİ

1. BAKANLIĞI DÖNEMİNDE ÇIKAN HÜKÜMET KARARNAMELERİ	65
2. BAKANLIĞI HAKKINDA VERİLEN SORU ÖNERGELERİ.....	72
3. BAKANLIK FAALİYETLERİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALARI	80

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

27 MAYIS ASKERİ DARBESİ VE ESKİ SAĞLIK BAKANI NAFİZ KÖREZ

1. YASSIADA MAHKEMELERİ VE NAFİZ KÖREZ	91
2. NAFİZ KÖREZ HAKKINDA AÇILAN SORUŞTURMA DOSYALARI	98
2.1. MAL VARLIĞININ İNCELENMESİ.....	98

2.2. İLAÇ YOLSUZLUĞU İDDİASI.....	102
2.3. BAKANLIĞI SIRASINDA ÜÇ DOKTORUN GÖREV YERİNİ HAKSIZ YERE DEĞİŞTİREREK GÖREVİNİ KÖTÜYE KULLANDIĞI İDDİASI.....	108
2.4. İZMİR SITMA BÖLGE BAŞKANLIĞINA AİT RESMİ OTOMOBİLİN USULSÜZ KULLANIMI İDDİASI	116
SONUÇ.....	118
KAYNAKÇA	121
EKLER.....	124

KISALTMALAR

a.g.e: Adı geçen eser

A.g.m: Adı geçen makale

AP: Adalet Partisi

CKMP: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

BCA: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

C.: Cilt

Gsyer: Gösterilen Yer.

S. :Sayı

s.: Sayfa

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

DP: Demokrat Parti

Dr.: Doktor

Prof. :Profesör

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

YTP: Yeni Türkiye Partisi

ZC: Zabıt Ceridesi

GİRİŞ

Türkiye, Cumhuriyet rejimiyle demokratik bir yolda ilerlemek adına tek partili yapıdan çok partili yapıya geçiş yapmıştır. Bu süreç biraz sancılı olmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde bir grup, kendi parti faaliyetlerini eleştirerek muhalefete başlamışlardır. 1945 yılı bütçesini eleştirerek kendini gösteren bu grubun başında Celal Bayar bulunmaktadır. Ferudun Cemal Erkin, Hikmet Bayur ve Emin Sazak da hükümeti çeşitli nedenlerle eleştirmişlerdir¹. Adnan Menderes bütçe tasarısını eleştirirken mali durum hakkında analiz yapmış ve ekonominin olumsuz durumunu kibarca eleştirmiştir².

1945 yılı Bütçe Kanunu Yasa Tasarısı için Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan oylamada beş ret oyu çıkmıştır. Bu oyların sahipleri Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan, Fuat Köprülü ve Emin Sazak'tır. Emin Sazak'ın sonradan dahil olduğu bu gruba '*Dörtler*' denilmeye başlanmıştır³.

7 Haziran 1945 tarihinde Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'na karşı Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü '*Dörtlü Takrir*' olarak anılan önermelerini CHP Meclis Grubu'na sunmuşlardır⁴. '*Dörtler*' 7 Haziran 1945 tarihli bu önergeyle CHP'nin esas ilkesinin demokrasi olduğunu hatırlatmışlardır⁵.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'na 345 milletvekili tarafından kabul oyu verilirken 104 milletvekili oylamaya katılmamıştır. Bu durum CHP içerisindeki muhalefetin kendini gösterme şekli olmuştur⁶. Böylece tek partili rejimden ikinci partinin doğması ihtiyacı hissedilmiş ve Demokrat Parti'den önce 22 Eylül 1945 tarihinde Milli Kalkınma Partisi kurulmuştur⁷.

¹ Ferit Erden BORAY, Öncesi ve Sonrasıyla Cumhuriyet Tarihi, C.4, Kumsaati Yayınları, İstanbul 2011, s.267.

² Cemil Koçak, Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950) İkinci Parti, C.1, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s. 235.

³ Koçak, a.g.e., C.1, s. 242-243.

⁴ Koçak, a.g.e.,C.1, s. 313.

⁵ Koçak, a.g.e.,C.1, s. 316.

⁶ Koçak, a.g.e., C.1,s. 268.

⁷ Koçak, a.g.e., C.1, s.674.2

'Dörtler'in önergelerinin kabul edilmemesiyle Adnan Menderes ve Fuat Köprülü Vatan Gazetesi'nde ağır bir şekilde Hükümeti eleştiren yazılar yazmaya başlamışlardır⁸. Bu yazılardan dolayı bu iki milletvekili 21 Eylül 1945 tarihinde partiden ihraç edilmişlerdir. Refik Koraltan arkadaşlarını savunan bir yazı yazdığı için arkadaşlarıyla aynı akıbete uğramış⁹, Celal Bayar ise önce milletvekilliğinden sonra da partiden istifa etmiştir¹⁰.

Ardından yeni bir parti kuracaklarını duyuran Dörtlü Takrir sahipleri amaçlarının tek dereceli seçim sistemini getirmek ve anayasaya aykırı uygulamalara son vermek olduğunu açıklamışlardır¹¹. Celal Bayar partinin kurulması kararının netleşmesi üzerine İsmet İnönü ile görüşmüştür. Böylece Demokrat Parti 7 Ocak 1946 tarihinde Ankara'da resmen kurulmuştur. Celal Bayar partinin ruhu ve beyni olarak görüldüğünden Demokrat Parti Genel Başkanlığı'na seçilmiştir¹².

DP'nin programında milli iradeyi hâkim kılmayı yani cumhuriyetçiliği vurgulayarak demokrasi ile cumhuriyetçilik kavramlarını kaynaştırmıştır¹³. Programda yer alan temel yaklaşımlar içerisinde; Atatürk ilkelerine bağlı (Devletçilik ilkesinde ılımlı olmak kaydıyla), teşvik edici, insan haklarını gözeten ve antikomünist bir anlayış kendini göstermiştir¹⁴. DP ayrıca iki dereceli seçimi savunan CHP'nin tersine tek dereceli seçim ve gizli oy talebinde bulunmuştur¹⁵.

Demokrat Parti örgütlenmesi henüz tamamlanmadan CHP'nin egemen olduğu Meclis, seçimlerin 21 Temmuz 1946'da yapılmasını kabul etmiştir¹⁶. Son seçimin 1943 yılında yapılmış olmasına rağmen, gelecek seçimin 1 yıl öne alınarak 1946 yılında gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bu durum yeni kurulan ve teşkilatlanmasını tamamlayamayan DP'nin aleyhine olmuştur.

⁸ Boray, a.g.e., s. 267.

⁹ Gösterilen yer.

¹⁰ Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasi Partiler 1859- 1952, İstanbul 1952, s. 649.

¹¹ Sabit Dokuyan, "Çok Partili Hayata Geçişte Önemli Bir Adım: Demokrat Parti'nin Kuruluşu", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, II/1, Haziran 2014, s. 158.

¹² Cemil Koçak, Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950) İkinci Parti, C.2, İletişim Yayınları, İstanbul 2012, s. 34.

¹³ Kocak, a.g.e., C.2, s. 57.

¹⁴ Dokuyan, a.g.m., s. 162.

¹⁵ Kocak, a.g.e., C.2, s. 65.

¹⁶ Boray, a.g.e., s. 268.

Bu parti seçimlere girip girmemeyi tartışmışsa da sonunda seçimlere katılma kararı almıştır. DP, 21 Temmuz 1946 tarihinde gerçekleşen milletvekilleri genel seçiminde iktidarı ele geçiremese de Meclis içerisine ikinci parti olarak dâhil olmayı başarmıştır¹⁷. Bu durum birden fazla partinin katıldığı ilk seçim olmasından dolayı büyük önem arz etmiştir. Fakat CHP'nin çoğunlukla kazandığı seçim muhalefet tarafından meşru görülmemiş, dürüst ve adil bir seçim olmadığı ileri sürülmüştür¹⁸.

CHP'den ayrılan milletvekilleri hızla DP'ye geçmeye, halk arasında DP destekçileri çoğalmaya başlamıştır. 7 Ocak 1947 tarihinde Demokrat Parti Birinci Büyük Kongresi'ni yapmış, DP'nin halkın desteğiyle büyüdüğü ve geniş kitlelere ulaştığı fark edilmiştir¹⁹. Eksik milletvekillerin yerinin doldurulması için 1948 ara seçimlerine gidilmiş, CHP seçim kanundaki değişiklik talebini kabul etmiştir²⁰.

20 Haziran 1949 tarihinde gerçekleşen Demokrat Parti İkinci Büyük Kongresi'nde ise dürüst seçim yapılmasının altı yeniden çizilmiştir. Bu sırada DP içerisinde muhalefet yapanların partiden ayrılarak Millet Partisi'ne geçtikleri gözlenmiştir²¹.

16 Şubat 1950 tarihli Milletvekili Seçimi Kanunu kabul edilmiş ve 14 Mayıs 1950 seçimlerini Demokrat Parti kazanmıştır²². Bu seçimlerde DP %52.7 oy alıp 408 milletvekili çıkarmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni %84 oranında temsil etmiştir²³. 22 Mayıs 1950 tarihinde Cumhurbaşkanlığı'na seçilen Celal Bayar, aynı gün ilk hükümeti kurma görevini Adnan Menderes'e vermiştir²⁴.

I. Menderes Hükümeti içinde Başbakan Adnan Menderes ve Tarım Bakanı Nihat Eğriboz arasında yaşanan tartışmalardan²⁵ ve altı bakanın

¹⁷ Dokuyan, a.g.m., s.166.

¹⁸ Tunaya, a.g.e., s. 651.

¹⁹ Gös. Yer.

²⁰ Tunaya, a.g.e., s. 657.

²¹ Tunaya, a.g.e., s. 654.

²² Tunaya, a.g.e., s. 659.

²³ Hakkı Uyar, "1950 Genel Seçimleri Üzerine Bir Analiz Denemesi", Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 22-24 Ekim 2008, s. 18.

²⁴ TBMM.ZC, Devre: 9, C.1, Birinci Birleşim, 22 Mayıs 1950, s.7.

²⁵ Serhan Yücel, Demokrat Parti, Ülke Kitapları, İstanbul 2001, s.5.

yerinin deęiştirilmesinden²⁶ dolayı kabinenin yenilenmesine karar verilmiştir. Adnan Menderes bu durumu “ *Türlü çeşit hadiselerin çok kesif olarak cereyan etmiş olduğu bir devirde vazife görmüş olan hükümetin, yeni iktidarın ilk bütçesinin kabulü ile açılan bir devrenin başında istifa etmek suretiyle o günkü şartlara göre bir kabine teşkiline imkân vermek*” amacını gerekçe gösteren sözleriyle 8 Mart 1951’de istifa etmiş, ertesi gün II. Menderes Hükümeti kurulmuştur²⁷.

2 Mayıs 1954 tarihinde yapılan genel seçimleri %57 oyla yine DP kazanmış, Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın onayıyla III. Menderes Hükümeti kurulmuştur. DP grubundaki istifalardan ve bakanların yer değiştirmelerinden dolayı III. Menderes Hükümeti istifa etmiş, 9 Aralık 1955 tarihinde IV. Menderes Hükümeti kurulmuştur²⁸.

27 Ekim 1957 tarihinde yapılan genel seçimleri üçüncü kez DP kazanmıştır. Böylece V. ve son Menderes Hükümeti 4 Aralık 1957 tarihinde kurulmuştur. Bu dönemde iktidar muhalefet ilişkileri giderek gerginleşmiştir. Siyasi gerginlik halka da sıçramış ülkenin çeşitli yerlerinde üniversite öğrencilerinin ve öğretim görevlilerinin iktidarı protesto etmesi gibi olaylar çıkmıştır. Ordu içerisinde iktidara karşı oluşan yapılanmalar 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşen darbeyle kendini göstermiştir. Böylece DP’nin on yıllık iktidar dönemi sonlandırılmıştır.

Tezin araştırılması sırasında TBMM Zabıt Cerideleri ve arşiv belgeleri gibi birinci elden kaynaklara başvurulmuştur. Ayrıca gazete haberleri ve röportaj tekniğinden faydalanılmıştır. Çıkan tek aksaklık Emekli Sandığı Arşivi’nden yaralanma isteğine arşivin olumsuz yanıt vermesidir.

Tezin kapsamı Nafiz Körez’le sınırdır. Körez ile ilintili olmayan konular tezin kapsamına dahil değildir. Demokrat Parti iktidarı ve uygulamaları sadece Nafiz Körez ekseninde tezi ilgilendirmektedir. Diğer bir ifade ile bu tez doğrudan Demokrat Parti’ye yönelik bir araştırma değildir.

²⁶ Ayın Tarihi, 19 Mart 1951, <http://ayintarihi.byegm.gov.tr/YKScZ/date/1951-03-25>, 31 Ağustos 2018, saat: 19:52.

²⁷ Türker Sanal, Türkiye’nin Hükümetleri, Sim Matbaacılık, Ankara 1997, s.19.

²⁸ Sanal, a.g.e., s. 21-22.

Tezin amacı Demokrat Parti İktidarı döneminde sağlık Bakanlığı yapmış olan Nafiz Körez'i objektif ve tarafsız bir şekilde incelemek ve tanıtmaktır. Bu güne kadar Nafiz Körez'le ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış olması konuyu zgn kılmaktadır. Türk siyasi tarihinde Körez gibi hakkında çalışma yapılmamış pek çok kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin biyografilerinin ve demokrasiye katkılarının ortaya konulması Türk demokrasi tarihi araştırmaları açısından önem arz etmektedir.

Dört bölüme ayrılan çalışmanın birinci bölümünde Nafiz Körez'in hayat hikâyesi konu edilmiştir. Bu bölümde onun ailesi, öğrenim hayatı, iş hayatı ve kişilik özelliklerinden söz edilmiştir. İkinici bölümde Nafiz Körez'in 1950'de başlayan milletvekilliği dönemi, üçüncü bölümde 1957'de başlayan Sağlık Bakanlığı dönemi ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise Nafiz Körez'in 27 Mayıs 1960 darbesiyle Yassıda Mahkemeleri'nde yargılanması ve sonrası üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

ALİ NAFİZ KÖREZ'İN BİYOGRAFİSİ

1. KÖREZ'İN HAYAT HİKÂYESİ

Ali Nafiz Körez'in doğum tarihi nüfus cüzdanında 01.03.1325 olarak gösterilmiştir²⁹. Buna göre Körez 1909 yılında dünyaya gelmiştir. Doğum yeri Manisa ili Kula ilçesi Akgün Mahallesi'dir. Bu mahalle Uşşaki Mahallesi³⁰ olarak adlandırılmıştır³¹. Körez'in anne adı Emine, baba adı Halil'dir. Vedia ve Şerife isminde iki de kız kardeşi vardır³².

Yeğeni Ahmet İmamoğlu'nun anlatımına göre Körez, ilköğrenimini Kula Zafer İlkokulu'nda, orta ve lise öğrenimini İzmir'de tamamlamıştır³³. Gençlik ve Sağlık Dergisi Kurucusu Haşim Bingöl ise dergisinde Körez'in 1930 yılında İstanbul Kabataş Lisesi'ni bitirdiğini belirtmiştir³⁴. Körez'in lise öğrenimini bu iki okudan hangisinde tamamladığı ile ilgili kesin kaniya varılamamıştır. İmamoğlu'na göre İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde burslu olarak okumuş, İzmir Seferihisar'da staj görmüştür³⁵. Bingöl'e göre, Körez 1936 yılında ihtisas öğrenimini de tamamlayarak dâhiliye mütehassısı olmuştur³⁶. Yine Haşim Bingöl'e göre Körez, 1937 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirmiş, Sağlık Bakanlığı tarafından Tortum Hükümet Tabipliği'ne atanmıştır. Ayrıca 1944 yılında İzmir'de dâhiliye ihtisasına asistan olarak başlayıp 1948 yılında ihtisasını vermiştir³⁷.

1 Kasım 1936 tarihinde vatani görevini yerine getirmek amacıyla Yedek Subay Okuluna kaydolmuştur. Bu okuldan 30 Nisan 1937 tarihinde

²⁹ Ek 4:Nafiz Körez Nüfus Cüzdanı.

³⁰ Mahallenin bugünkü adı Zaferiye'dir.

³¹ 9 Ekim 1935 tarih ve Kula doğumlu Vedia ve Halil oğlu Ahmet İmamoğlu, „Röportajın yapıldığı yer: Kula Dokuma Fabrikası, Röportajın yapıldığı Tarih: 20 Ekim 2017. Ek 5: Ahmet İmamoğlu, Halil İmamoğlu ve Nafiz Körez Fotoğrafi

³² Ahmet İmamoğlu.

³³ Ahmet İmamoğlu.

³⁴ Haşim Bingöl, Gençlik ve Sağlık Dergisi, “Sayın Vekilimiz Dr. Nafiz Körez'in Hal Tercümesi”, Şubat 1956, Yıl:2, S.12, s.2.

³⁵ Ahmet İmamoğlu.

³⁶ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi TBMM- IX. Dönem (1950-1954), C. 7, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1998, s. 819. Ek 6: Ahmet İmamoğlu Arşivi

³⁷ Bingöl, gös. yer.

tabip asteğmen rütbesiyle mezun olmuştur. 31 Ekim 1937 tarihinde tabip teğmen rütbesini almış ve 1938 yılında terhis edilmiştir³⁸.

1943 yılında Kars Hükümet Tabipliği, 1946 yılında Giresun Sağlık Müdürlüğü yapmıştır³⁹. İzmir Hastanesi (Alsancak Devlet Hastanesi)'nde ihtisas eğitimi yaparak 1947 yılında iç hastalıkları uzmanı olmuştur⁴⁰. Hemen ardından İzmir Alsancak Devlet Hastanesi'nde göreve başlamıştır⁴¹.

1950 yılı seçimlerine katılan Körez, 128024 oyla⁴² Manisa Milletvekili olarak seçilmiştir. 1954 yılında yapılan seçimlere de aynı bölgeden katılmış ve 151649 oy⁴³ almıştır.

9 Aralık 1955 ve 25 Kasım 1957 tarihleri arasında Sağlık Bakanlığı yapmıştır. 1957 yılı seçimlerinde yeniden Manisa milletvekili adayı gösterilmiş⁴⁴ ve seçilmiştir⁴⁵. Körez 27 Nisan 1956 tarihinde Kızılay Genel Merkez Kurulu üyeliğine de kabul edilmiştir⁴⁶. Körez'in Vatan Cephesi'yle ilgili bir çalışmasına ya da üyeliğine ait bilgi elde edilememiştir.

27 Mayıs 1960 tarihindeki darbeye kadar Manisa Milletvekili olarak mecliste bulunmuştur. 27 Mayıs 1960 darbesiyle Yassıada Yüksek Adalet Divanı tarafından, anayasayı ihlal etme suçundan 4 yıl 2 ay 20 gün ağır hapis cezası almıştır⁴⁷.

1964 yılında doğduğu topraklara dönen Körez, Kula'da Kurşunlu Camii civarında kendine ait bir muayenehane⁴⁸ açmıştır. Muayenehanede günde yaklaşık 60 hasta bakmış, 1'den 30'a kadar olan sıra fişlerini iki kez çevirmiştir⁴⁹. Kula Palanduz Eczanesi sahibi Selim Palanduz'un anlattığına göre, Nafiz Körez, o zamanlar Kula'da üç adet bulunan eczanelere hastalarını

³⁸ Öztürk, a.g.e, s.819.

³⁹ Ahmet İmamoğlu.

⁴⁰ Öztürk, a.g.e, s.819.

⁴¹ Ahmet İmamoğlu.

⁴² Öztürk, a.g.e, s.819.

⁴³ Gös. yer.

⁴⁴ Milliyet Gazetesi, 8 Ekim 1957, s. 5 ve Yeni Turgutlu Postası, 10 Ekim 1957, yıl:1, Sayı:19, s. 1.

⁴⁵ Milliyet Gazetesi, 29 Ekim 1957, s. 5.

⁴⁶ Milliyet Gazetesi, 28 Nisan 1956, s.1.

⁴⁷ Yüksek Adalet Divanı Kararları, C.2, Yassıada 1960-1961.

⁴⁸ Ek 7: Muayenehanenin önceden bulunduğu yer.

⁴⁹ 16 Ocak 1949 tarih ve Kula doğumlu Safiye ve Alaaddin oğlu Selim Palanduz, 'Röportajın yapıldığı yer: Kula Palanduz Eczanesi, Röportajın yapıldığı Tarih: 25 Ekim 2017.

eşit miktarda göndermeye çalışmıştır⁵⁰. On sene kadar çalıştığı muayenehaneyi kuzeni Dr. Selim Körezlioğlu'na devredip emekliye ayrılmıştır⁵¹.

Kula Eski Belediye Başkanlarından Mustafa Keleşoğlu o dönemlerde Kula Devlet Hastanesi'nin kurulması, İzmir- Ankara karayolunun Kula'dan geçmesi, Kula'ya su ve elektriğin getirilmesinin hemşerisi Nafiz Körez aracılığıyla olduğunu belirtmiştir⁵².

Nafiz Körez, Haziran 1993'te İzmir'e bir nişan törenine davet edilmiştir. Burada şeker hastalığından dolayı ağır bir rahatsızlık geçirmiş, daha önce doktor olarak görev yaptığı Alsancak Devlet Hastanesi'ne bu defa hasta olarak gitmiştir. Buradan Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne sevk edilen Körez, 14 Haziran 1993 tarihinde bu hastanede hayata gözlerini yummuştur. Naaşı Kula Kabristanı'na defnedilmiş⁵³, cenaze törenine dönemin Manisa Valisi Necati Çetinkaya, Eski DP Manisa Milletvekili Selim Akiş, eski milletvekillerinden Süleyman Çağlar katılmıştır⁵⁴. Dönemin ulusal basınının Nafiz Körez'in ölümünü haber konusu yapmadığı üzümlere müşahade edilmiştir.

Hiç evlenmemiş olan Nafiz Körez Fransızca bilmektedir⁵⁵. Vasiyetinde Kula'daki evini Kızılay'a bağışlamış⁵⁶, tahmini 600 bin lira kadar birikmiş parasını da Kula Devlet Hastanesi için açılmış olan derneğe hibe etmiştir⁵⁷. Nafiz Körez'in ismi Kula'da bir sokağa⁵⁸ ve Ankara Sincan'da bir hastaneye verilmiştir⁵⁹.

⁵⁰ Selim Palanduz.

⁵¹ Ahmet İmamoğlu

⁵² Mehmet Oğlu 1911 doğumlu Mustafa Keleşoğlu Röportajı, Röportajın yapıldığı yer, Keleşoğlu'nun Kula'daki evi, Röportajın yapıldığı tarih: 16 Kasım 2016.

⁵³ Ek 8: Nafiz Körez'in mezarı.

⁵⁴ Ahmet İmamoğlu.

⁵⁵ Öztürk, gösyer.

⁵⁶ Ek 9: Kızılaya Bağışlanan Evin Tapusu. Ek 10: Nafiz Körez'e Ait Evin Görüntüleri.

⁵⁷ Ahmet İmamoğlu.

⁵⁸ Ek 11: Kula'daki Dr. Nafiz Körez Caddesi Görüntüsü.

⁵⁹ Ek 12: Dr. Nafiz Körez Sincan Devlet Hastanesi Görüntüsü.

2. KÖREZ'İN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Nafiz Körez, mesleğindeki uzmanlığı ve yardımseverliğiyle Kula halkı tarafından çok sevilen ve değer gören bir kişi olmuştur. Bölge halkı Nafiz Körez'in ismini duyduklarında bugün bile iyilikle anmaktadır. Körez'in küçük çocukların tedavisi için ödenmeye çalışan ücretleri geri çevirdiği, çevre köylerde ücretsiz muayenelerde bulunduğu ve hatta muayeneye gelen yoksul hastaların ilaçlarını alabilmeleri için para verdiği belirtilmektedir.

Nafiz Körez hiç evlenmemiştir. Bu yüzden genel olarak lokantalarda yemek yiyen Körez akıllarda yavaş yemek yemesiyle yer tutmuştur. Sofrada tadını çıkara çıkara yemek yemeyi sevdiğinden yemek için ayırdığı zaman normalin üzerindedir. Lokantada yenilen yemeklere bir de Kula halkının sağlık sorularını yanıtlamak da eklenmiştir. Körez, böylece yeğeni İmamoğlu'nun deyimiyle '*Ayaklı Polikliniğe*' dönüşmüştür⁶⁰.

Dürüst biri olarak tanınan Körez, yalan söylenmesinden ve laubali konuşulmasından hoşlanmazdı. Titiz ve düzenli birisiydi. Tutumlu, sakin ve duygusal bir kişiliğe sahipti.

Körez, doktorluk mesleğine büyük bir sevgiyle bağlıdır. Kula halkının ısrarları üzerine politikaya girmişti. Yakınları onun siyasete atıldığı sırada doktorluk mesleğinden istifa ederken gözlerinin dolduğunu ifade etmişlerdir⁶¹.

Diğer taraftan Körez'in tedbirli bir kişiliğe sahip olduğu görülüyor. Her hangi bir sebeple kendisi için kan ihtiyacı olduğunda bilinmesi için kan grubunu gösterir belgeyi yanında taşıyordu. Bu belgeden anlaşıldığına göre Körez'in kan grubu A Rh pozitif idi⁶².

Nafiz Körez aynı zamanda misafirperver bir kişiliğe sahiptir. Bakanlığı sırasında sağlık memurlarının sıkıntıları ile ilgili konuşmak için

⁶⁰ Ahmet İmamoğlu.

⁶¹ Ahmet İmamoğlu.

⁶² Ek 13: Ahmet İmamoğlu Fotoğraf Arşivi.

odasına gelen Haşim Bingöl'ün ve beraberindekilerin ellerini tek tek sıkmış, sigara ve şeker ikram ederek büyük bir nezaketle ağırlamıştır⁶³.

Demokrat Parti içerisindeki görüş ayrılıkları göz önüne alındığında Körez'in hangi grupta yer aldığı ile ilgili kesin bir kanıya varılamamaktadır. Fakat Ahmet İmamoğlu'nun belirttiğine göre Körez'in dindar bir kişiliğe sahip olmaması ufak bir bilgi vermektedir. Ayrıca ekonomik yatırımları destekler bir politika izlediği kabul oyu verdiği kanunlardan anlaşılmaktadır.

⁶³ Haşim Bingöl, “ Sayın Vekilimiz Nafiz Körez’le Görüştük”, Gençlik ve Sağlık Dergisi, Ocak 1956, Yıl:2, S. 11, s.3-4.

İKİNCİ BÖLÜM

NAFİZ KÖREZ'İN TBMM'DEKİ FAALİYETLERİ

Nafiz Körez 1950 seçimlerinde Demokrat Parti'den milletvekili adayı olmuştur. Yeğeni Ahmet İmamoğlu'nun anlatımına göre Kula halkının yoğun talebi üzerine siyasete atılmıştır. Hatta devlet hastanesinde çalıştığı için memuriyetten istifa etmesi gerekiyordu. İstifa dilekçesini hastane müdürlüğüne Ahmet İmamoğlu götürmüştür⁶⁴. Körez 1950 seçimlerinde 128024 oyla Manisa Milletvekili olarak seçilmiştir⁶⁵. 22 Mayıs 1950 günü yemin ederek 9. Dönem milletvekiliği görevine başlamıştır⁶⁶.

Körez'in mecliste ilk işi Meclis Başkanlığı tarafından görevlendirilen 9 milletvekili ile birlikte 22 Mayıs 1950 tarihinde Cumhurbaşkanlığı seçiminde oyları tasnif etmek olmuştur⁶⁷. Körez, 29 Mayıs 1950 tarihinde 374 oy ile Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonuna seçilmiştir⁶⁸. 2 Haziran 1950 tarihinde ise Adnan Menderes Hükümetine güvenoyu veren 282 mebus arasında bulunmuştur⁶⁹. 5 Haziran 1950 tarihinde seçim tutanakları onaylanırken Nafiz Körez'in milletvekilliğine her hangi bir itiraz söz konusu olmamıştır⁷⁰.

1 Kasım 1950 tarihinde Başkanlık Divanı seçiminde meclis kâtip üyeleri için yapılan seçimde tasnif heyeti içerisinde yer almıştır⁷¹. 10 Kasım 1952 tarihinde ise Ticaret Komisyonu üyesi olarak gösterilmiştir⁷².

Körez, 2 Nisan 1951 tarihinde II. Adnan Menderes Hükümeti için yapılan güven oylamasına katılarak Bakanlar Kurulu'na güven oyu vermiştir⁷³. Körez, 22 Şubat 1952 tarihinde Meclisin uluslar arası ilişkileri

⁶⁴ Ahmet İmamoğlu,

⁶⁵ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi TBMM- IX. Dönem (1950-1954), C. 7, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1998, s. 819.

⁶⁶ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMM.ZC), Devre: 9, C.1, Birinci Birleşim, 22 Mayıs 1950, s.4; Nafiz Körez'in 9. Dönem Milletvekili Seçildiğini Gösterir Mazbata. Bkz. EK:14.

⁶⁷ TBMM.ZC, Devre: 9, C.1, Birinci Birleşim, 22 Mayıs 1950, s.7.

⁶⁸ TBMM.ZC, Devre: 9, C.1, Üçüncü Birleşim, 29 Mayıs 1950, s.39.

⁶⁹ TBMM.ZC, Devre: 9, C.1, Beşinci Birleşim, 2 Haziran 1950, s.144.

⁷⁰ TBMM.ZC, Devre: 9, C.1, Altıncı Birleşim, 5 Haziran 1950, s.160. Ek 15: Nafiz Körez'in olumluk kağıdı.

⁷¹ TBMM.ZC, Devre: 9, C.2, Birinci Birleşim, 1 Kasım 1950, s.15.

⁷² TBMM.ZC, Devre:9, C.17, İkinci Birleşim, 10 Kasım 1952, s. 41.

⁷³ TBMM.ZC, Devre:9, C.6, Elli Dokuzuncu Birleşim, 2 Nisan 1951, s.125.

için mütercim ve daktilo bilen kadrosunun belirlenmesi için hazırlanan listede yer almıştır⁷⁴.

Nafiz Körez ve Manisa Demokrat Parti milletvekilleri 1952 yılı Ağustos ayı içerisinde başlayan ve Eylül ayını da kapsayan seçim bölgesi gezileri düzenlemişlerdir. Geziye katılan milletvekilleri Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Muhlis Tümay, Şemi Ergin, Muzaffer Kurbanoglu, Adnan Karaosman, Nafiz Körez ve Suudi Mihçioğlu'dur. DP İl Başkanı Bayram Konyalı da beraberlerinde bulunduğu halde vekiller önce Gördes'e, buradan da Demirci'ye hareket etmişlerdir. Milletvekilleri gittikleri yerlerde halkın dilek ve arzularını tespit etmişlerdir. Demirci halkı, mebusları coşku içerisinde karşılamıştır. Milletvekilleri, kaymakamlığı ve belediyeyi ziyaretten sonra DP ilçe başkanlığı binasına gelmişlerdir. İlçe Başkanı Edip Bey kendilerini misafir etmiştir. Bilahare seçmenlerle görüşmüşlerdir. Bu görüşmede halk ilk defa milletvekillerini ilçede görmenin memnuniyet ve mutluluğundan bahsetmişlerdir. Yangın geçiren bir kasaba olması itibariyle Demirci'nin mahalli meseleleri de konuşulan konular içerisinde yer almıştır. Körez'in de yer aldığı milletvekili grubu üç kola ayrılarak köyleri ziyaret etmişlerdir. Köylere yolculuk jip ya da hayvan sırtında gerçekleştirilmiştir⁷⁵. Bilahare mebuslar heyeti Kula'ya gitmek üzere Demirci'den ayrılmışlardır⁷⁶. Manisa merkez köylerini ziyaret etme kararı da alınmıştır. Milletvekillerinin merkez köylerindeki incelemelerinin bir hafta kadar süreceği, bu geziye DP İlçe Başkanı Mehmet Korça'nın da katılacağı 13 Eylül 1952 tarihli Manisa Postası isimli gazetesinde belirtilmiştir⁷⁷.

Kula'ya gelen milletvekilleri DP ilçe binasında seçmenlerle toplantılar yapmışlardır. Bunun dışında münferiden halkla temaslarda da bulunmuşlardır. Kula'nın en önemli sorunu iş hacminin daralması olarak gösterilmiştir: Kula Mensucat Fabrikası'nın buradan İzmir'e nakledilmiş olmasıyla başlayan iş darlığı gün geçtikçe kendini daha fazla hissettirmiştir. Kula halkı küçük el sanatlarıyla toplu sanayi hareketlerine zemin hazırlayacak bir tesis

⁷⁴ TBMM.ZC, Devre:9, C.13, Kırk Dördüncü Birleşim, 22 Şubat 1952, s. 499.

⁷⁵ Manisa Postası, 29 Ağustos 1952,yıl.1, S:91, s.2.

⁷⁶ Manisa Postası, 11 Eylül 1952, yıl:1 S:99, s.2.

⁷⁷ Manisa Postası, 13 Eylül 1952, yıl:1, S.21, s. 2.

kurulmasını istemiştir. Basında belirtildiğine göre Muhlis Tümay, Refik Şevket İnce, Sudi Mihçioğlu ve Nafiz Körez 14 Eylül 1952 tarihinde Kula'dan Manisa'ya geri gitmeyi planlamalarına rağmen halkın ilgisi nedeni ile gezi uzamıştır.⁷⁸

Bu arada Nafiz Körez trafik kazasında hayatını kaybeden DP Manisa İl Başkanı Bayram Konyalı ve oğlu Ahmet Konyalı'nın cenaze törenine katılmak üzere Manisa'ya gelmiştir. Körez ve beraberindeki milletvekilleri Konyalı'nın ailesine baş sağlığı dilemişlerdir⁷⁹.

1954 seçimlerine aday olacak isimler arasında Manisa Milletvekili Nafiz Körez'den söz edilmiş⁸⁰, Körez, 1954 seçimlerinde yeniden DP'den milletvekili adayı olmuştur. 151649 oyla ikinci defa milletvekili seçilmiş, seçim tutanağını 4 Mayıs 1954 tarihinde almıştır⁸¹. Körez, 10. Dönem milletvekili olarak kürsüde 14 Mayıs 1954 tarihinde ant içmiştir⁸².

Körez, 26 Mayıs 1954 tarihinde III. Adnan Menderes Hükümeti'nin Bakanlar Kurulu'na güvenoyu vermiştir⁸³. 1 Kasım 1956 tarihinde TBMM'de Reisvekillikleri için yapılan seçimde aza olarak bulunmuştur⁸⁴.

1957 seçimlerinde de 140081 oyla⁸⁵ milletvekili seçilen⁸⁶ Körez, 4 Aralık 1957 tarihinde IV. Adnan Menderes Hükümetine de güvenoyu vermiştir⁸⁷. DP İstanbul Bölge Müfettişliğine tayin edilen Körez, göreve 3 Kasım 1958 tarihinde başlamıştır⁸⁸. Nafiz Körez, 14 Kasım 1958 tarihinde Hariciye Encümeni azalıkları için yapılan seçime 359 oyla seçilmiştir⁸⁹.

⁷⁸ Manisa Postası, 13 Eylül 1952, yıl:1, S.21, s. 2.

⁷⁹ Manisa Postası, 19 Eylül 1952, Yıl: 1, S.26, s.2.

⁸⁰ Milliyet Gazetesi, 29 Mart 1954, s. 7.

⁸¹ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM-X. Dönem (1954-1957), C.2, TBMM Yayınları, Ankara 2000, s.658. Ek 16: 1954 Seçim Tutanağı.

⁸² TBMM.ZC, Devre: 10, C.1, Birinci Birleşim, 14 Mayıs 1954, s.4.

⁸³ TBMM.ZC, Devre: 10, C.1, Dördüncü Birleşim, 26 Mayıs 1954, s.85.

⁸⁴ TBMM.ZC Devre: 10, C.14, Birinci Birleşim, 1 Kasım 1956, s. 16.

⁸⁵ Zühtü Arslan, Türk Parlamento Tarihi, TBMM-XI. Dönem (1957-1960), C.3, TBMM Yayınları, Ankara 2013, s.817.

⁸⁶ Ek 17: 1957 yılı seçim tutanağı.

⁸⁷ TBMM.ZC, Devre: 11, C.1, Onuncu Birleşim, 4 Aralık 1957, s. 122.

⁸⁸ Milliyet Gazetesi, 30 Ekim 1958, s. 5.

⁸⁹ TBMM.ZC Devre: 11, C.5, İkinci Birleşim, 14 Kasım 1958, s. 40.

1. KÖREZ'İN MECLİS KONUŞMALARI

Nafiz Körez milletvekilliği süresince çeşitli vesilelerle TBMM genel kurulunda çok sayıda konuşma yapmıştır. O'nun ilk konuşması Çalışma Komisyonu Başkanı sıfatı ile olmuştur. Körez, “*Gayrimenkule Tecavüzün Define Dair Kanun Teklifi*” münasebetiyle 28 Ocak 1952 tarihinde söz almıştır. O; teklifin birinci maddesine itiraz etmiştir. Birinci maddede özel ve tüzel kişilerin ellerinde bulundukları gayrimenkullere başkası tarafından tecavüz edilerek el konulduğunda ilde vali, ilçede kaymakam ve bucakta bucak müdürünün söz konusu tecavüzü ortadan kaldırarak gayrimenkulü asıl sahiplerine iade edeceklerini belirtmiştir⁹⁰.

Körez İçişleri Komisyonu adına söz alan ve bu meselede nahiye müdürlerinin görev yapmasında ısrar eden Zonguldak milletvekili Avni Yurdabayrak'a da cevap vermiştir. O, Yurdabayrak'ı eleştirmiş, hedefleri seçerken idealist davranılması gerektiğini, fakat hedefe varacak yolu tespit ederken ise realist olunması gerektiği üzerinde durmuştur. O, sistemin aksamaması adına birinci maddede nahiye müdürlerinin karar mercileri arasından çıkarılmasını teklif etmiştir. Ona göre Tahkikat yaparken nahiye müdürleri de görev alabilir. Hatta O, tahkikatın bir kişi tarafından değil birkaç şahıs tarafından yapılmasını önermiştir⁹¹.

Nihayetinde kanun teklifi 16 Nisan 1952 günü TBMM'de oylanarak kanunlaşmıştır⁹². Kanunun birinci maddesinin şekillenmesinde Nafiz Körez'in etkisi olduğu görülüyor. Zira bu maddeden bucak müdürü müdahil olmaktan çıkarılarak “*Hakiki ve hükmi şahısların zilyed buldukları gayrimenkule başkası tarafından tecavüz ve müdahale edildiği taktirde o gayrimenkul zilyedinin ve zilyed birden fazla olduğu taktirde bağlı bulunduğu mahallin kaymakam ve valisi tarafından tecavüz ve müdahale def'i ve gayrimenkul zilyedine mahallen teslim olunur*” denilmiştir⁹³.

⁹⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz İkinci Birleşim, 28 Ocak 1952, s. 353.

⁹¹ TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz İkinci Birleşim, 28 Ocak 1952, s. 368.

⁹² TBMM.ZC Devre:9, C.14, Altmış İkinci Birleşim, 16 Nisan 1952, s. 418-433.

⁹³ Resmi gazete, 24. Nisan 1952, Sayı. 8093, s. 731.

Çalışma Komisyonu Başkanı Nafiz Körez, 30 Ocak 1952 tarihinde “İhtiyarlık Sigortası Hakkındaki Kanun”unun ikinci maddesinde değişiklik yapılmasını ve ek madde konulmasını isteyen Erzurum Milletvekili Said Başak’ın görüşlerine katıldığını belirtmiştir⁹⁴. Körez’in yeniden görüşülmesini istediği kanunun ikinci maddesine göre aylık alabilmek için 5. ve 14. Maddelerde yazılı şartların yerine getirmemiş olması gerekmektedir. Beşinci madde 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanununun 9’uncu maddesi gereğince sağlık yardımı alma veya aynı kanunun 18’nci maddesi gereğince ödenek alma konularını kapsamaktadır. On dördüncü madde ise vefat eden kocasından maaş intikali ile ilgilidir. Yani bu düzenleme ihtiyarlık aylığı alabilmek için devletten başka bir yardım ya da maaş almamak şartına bağlanmıştır⁹⁵. Sonuç olarak bu önerge çerçevesinde teklif yasalaşmıştır⁹⁶.

Körez, 1 Şubat 1952 tarihinde Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak’ın, Zonguldak’ta kömürlerin yıkanmasından dolayı kömür tozlarının 114 sayılı Kanunun birinci maddesinde yazılı maden kömürü tozlarından sayılması lâzım gelip gelmediğini sormuştur. Ayrıca aynı maddedeki “*Maden amelesinin yararına hasır ve tahsis olunur*” tâbirinin, 5018 sayılı Kanunun birinci maddesine göre kurulmuş olan Maden İşçileri Sendikasına atfedilmiş olup olmadığının yorumlanması hakkındaki önergesine⁹⁷ cevaben amelenin menfaatinin korunacağını ve konunun dava şeklinde yeniden gündeme gelirse Meclis tarafından değerlendirileceğini belirtmiştir⁹⁸.

Nihayetinde, kömür tozlarının talip çıktıkça satılan kısımları dışındakilerin amelelerin yararına bırakıldığı kanununda açıkça belirtildiği için yeniden yorumlanmaya gerek kalmadığına karar verilmiştir⁹⁹.

Körez, 20 Haziran 1952 tarihinde “*Tıp mensuplarının Devlet teşkilâtında vazifeye alınma şartları hakkındaki Kanun*”un 1’inci maddesi¹⁰⁰

⁹⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz Üçüncü Birleşim, 30 Ocak 1952, s. 410.

⁹⁵ Resmi gazete, 28 Nisan 1952, Sayı. 8120, s. 5937.

⁹⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz Üçüncü Birleşim, 30 Ocak 1952, s. 412.

⁹⁷ Resmi Gazete, 21 Şubat 1952, Sayı. 8040, s. 973.

⁹⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.13, Otuz Dördüncü Birleşim, 1 Şubat 1952, s. 12-13.

⁹⁹ Resmi Gazete, 21 Şubat 1952, Sayı. 8040, s. 973.

¹⁰⁰ “MADDE 1. — Genel, katma ve özel bütçeli dairelerle iktisadi Devlet Teşekküllerinde ve sermayesinin tamamı veya yarısından fazlası Devlete ait olan müesseselerde ve işçi Sigortalarında vazife alacak Türk vatandaşı tabip, diş tabibi ve eczacılar (mütehassıslar dâhil); coğrafi, iktisadi, içtimai ve idari sebeplerle hususi vaziyette

ile ilgili görüşlerini belirtmiştir¹⁰¹. Bu madde gereğince Devlet dairelerinden ilk defa vazife isteyen bir hekim kur'a çekmek suretiyle gönderilecekleri yerde iki sene hizmet görecektir. Körez, batıdaki kadroların doluluğundan ve doğudaki az miktardaki açıklıktan bahsetmiş, kanunun daha evvel yerleştirilmiş olan hekimleri etkilemediğini hatırlatarak doğuda çalışan bir hekimin batıya tayininin zor olacağını dile getirmiştir¹⁰². Memurin Kanunu'ndaki “*sebep olmadıkça şark hizmetinden kaydırmak mümkün değildir*” ibaresinden dolayı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'a bu memurların iki sene sonra batıya kaydırılmalarının mümkün olup olmadığını sormuştur. Bu Soruya Üstündağ olumlu cevap vermiştir¹⁰³.

Nafiz Körez, 25 Şubat 1951 tarihinde Milli Eğitim Bütçesi ile ilgili görüşlerini bildirirken dört konuya birden değinmiştir¹⁰⁴. İlk olarak sürekli gündeme getirilen köy okulları sorunu üzerinde durmuştur. İlköğretim seferberliği adı altında başlatılan köylünün köyüne okul yapması projesinde köylü üç-beş odalı binalar inşa etmesine rağmen okulların öğretmene kavuşturulmadığını dile getirmiştir¹⁰⁵.

İkinci konuya öğretmeni bulunan köy okullarının verimi ile ilgili olmuştur. Köy okullarına memur edilen öğretmenlerin ilk yıllarda istekli olduklarını, zamanla enerjilerinin düştüğünü ileri sürmüştür. Ona göre öğretmenlerin köy okullarında birleştirilmiş sınıflarda, 4-5 sınıflı uzun yıllar eğitmeleri verimlerini düşürmektedir. Bu öğretmenlerin yeniden güç toplayabilmeleri için yerlerinin değiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁰⁶.

Üçüncü konu; enstitü mezunları ile muallim mektebi mezunları arasındaki ikiliğin ortadan kaldırılmasıdır. Körez, enstitü mezunu olarak görev yapan öğretmenlerin, tecrübeli öğretmenin bulunmadığı okullarda yeterli

görüldüğü Bakanlar Kurulunca tespit olunan mahallerde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından verilecek vazifelerde iki yıl müddetle fiilen hizmet etmeye mecburdurlar. Bunların tayin mahalleri kur'a ile tespit olunur. Bu suretle tayin olundukları mahallerde mecburi hizmetlerini tamamlamayanlara birinci fıkrada yazılı daire, müesseseler ve teşekküllerce vazife verilmez.”(TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Sekizinci Birleşim, 20 Haziran 1952, s. 396.)

¹⁰¹ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Sekizinci Birleşim, 20 Haziran 1952, s. 396-400.

¹⁰² TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Sekizinci Birleşim, 20 Haziran 1952, s. 396.

¹⁰³ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Sekizinci Birleşim, 20 Haziran 1952, s. 400.

¹⁰⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Elli Birinci Birleşim, 25 Şubat 1951, s.776.

¹⁰⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Elli Birinci Birleşim, 25 Şubat 1951, s.776.

¹⁰⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Elli Birinci Birleşim, 25 Şubat 1951, s.776.

olamadıklarını vurgulamıştır. O, enstitülerin adının ve tarzının değişmiş olmasına rağmen eski sistem ürünü görevlilerle yollarına devam ettiklerini ileri sürmüştür. Enstitülerdeki eski görevlilerin kimliklerinin açıklanmasını Milli Eğitim Bakanlığı'ndan rica etmiştir¹⁰⁷.

Son olarak yabancı okullardaki Türk öğretmenlerin tayin, nakil gibi işlemleri hakkında fikir beyan etmiştir. Öğretmenlerin bu konuda karşılaştıkları problemlere dikkati çekmiştir. Buna göre bu öğretmenler Millî Eğitim Bakanlığınca tayin edilmesine rağmen diğer öğretmenlerin sahip oldukları haklardan yararlanamamaktadırlar. Yabancı okulların bakanlıktan talep edecekleri kadroları okulların açılmasına yakın tarihlerde belirlemeleri de sorun teşkil etmektedir¹⁰⁸. Körez'in bu sorularından sonra konuşan pek çok milletvekilinin soruları da Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri tarafından sonraya ertelenerek bütçe üzerinde oylamaya geçilmiştir¹⁰⁹.

Nafiz Körez, 21 Ocak 1953 tarihinde “*Garson ve Benzeri İşçilerin Hizmet Karşılıkları Hakkında Kanun Tasarısı*” ile ilgili konuşmasında işletmelerde tabaklara bırakılan bahşiş paralarının doğrudan garsona ait olduğunu fakat bu paraların garsonlar arasında paylaşımı konusunda karışıklık çıktığını belirtmiştir. Bunun için birinci maddenin¹¹⁰ yeniden düzenlenmesi gerektiğini söylemiştir¹¹¹.

Körez, aynı şekilde Üçüncü maddenin ikinci fıkrası maddeden çıkınca dördüncü maddenin J metnini de üçüncü maddeye uygun bir hale getirilmesi için “bir araya toplanan bahşişlerin” ifadesinin çıkarılması gerektiğini

¹⁰⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Elli Birinci Birleşim, 25 Şubat 1951, s.776.

¹⁰⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Elli Birinci Birleşim, 25 Şubat 1951, s.776.

¹⁰⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Elli Birinci Birleşim, 25 Şubat 1951, s.788.

¹¹⁰“*Madde 1 — Otel, pansiyon, lokanta, kahvehane, gazino, açık hava lokanta ve gazinosu, çalgılı eğlence yeri, bar, dans salonu, kulüp, oyun salonu, birahane, içki salonu ve benzeri yerlerle içki verilen ve mahallinde istihlak edilmek üzere her türlü yiyecek ve içecek satılan yerlerde ve bahşiş usulünün uygulandığı müesseselerde işveren veya işveren vekili tarafından servis karşılığı veya sair namlarla müşterilerin hesap puslalarına bahşiş olarak yüzde ilâvesi suretiyle veya sair şekillerle alınan paraların ve kendi arzusu ile müşteri tarafından işveren veya işveren vekiline bırakılan veya bu kimselerden birinin nezdinde yahut da bunlardan birisinin nezareti altında bir araya toplanan bütün bahşiş paraların işveren veya işveren vekili tarafından işçilere aynen ve tamamen ödenmesi mecburidir.*”

İşveren veya işveren vekili yukarıdaki fıkarda bahsi geçen paraların kendi tarafından alındığını ve aynen ve tamamen işçilerine dağıtıldığını bu kanunda gösterilmiş bulunan esaslar dairesinde tevsik etmek mecburiyetindedir.” (Resmi Gazete, 3 Şubat 1953, Sayı. 8325, s. 5462.)

¹¹¹ TBMM.ZC Devre:9, C.19, Otuzuncu Birleşim, 21 Ocak 1953, s.323.

vurgulamıştır. Körez'in önerisi dikkate alınarak bu ifade 4. Maddeden çıkarılmıştır¹¹².

Nihayetinde 3. Ve 4. Maddeler aşağıdaki halini almıştır.

“Madde 3 — Müşterilerin kendi istekleriyle ve arzu ettikleri miktarda bahşiş bırakmaları halinde bu paralar doğrudan doğruya servisi yapan işçiye aittir¹¹³.”

“Madde 4 — Hilâfına mukavele bulunmadıkça, yüzde şeklinde alınan paraların taksimine iştirak hakkına malik bulunan işçinin çalışmadığı günler taksim sırasında nazara alınmaz¹¹⁴.”

6. maddenin de aşağıdaki gibi değiştirilmesine karar verilmiştir.

“MADDE 6. — Yüzdelerden başka ayrıca sabit bir ücret vermek suretiyle işçi çalıştırmakta olan iş yerlerinde, bu paralar, sabit ücretin yerine ikame edilmeksizin taksim esas ve şekilleri dairesinde hak sahibi olan işçilere tam olarak ödenir¹¹⁵.” Madde kabul edildikten sonra diğer ilgili madde değiştirilmiştir.

“MADDE 8. — Bu kanun hükümlerinin tatbiki işçi kazançlarının daha aşağı hadlere indirilmesi için sebep tutulamaz¹¹⁶.”

Çalışma Komisyonu Başkanı Nafiz Körez, 20 Nisan 1953 tarihinde “Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu” hakkında Hadi Hüsman'ın Çalışma Komisyonu'nun bazı maddeler üzerinde değişiklik yaptığını söylemesine karşılık, maddeler değil, yanlış yazılmış kelimeler üzerinde durulduğuna değinmiştir¹¹⁷.

Körez, ardından kanunda yer alan “Turizm Genel Müdürlüğünün teklifi ile Başvekâletçe turizm müessesesi belgesi verilir» ifadesine dikkati

¹¹² TBMM.ZC Devre:9, C.19, Otuzuncu Birleşim, 21 Ocak 1953, s.325.

¹¹³ Resmi Gazete, 3 Şubat 1953, Sayı. 8325, s. 5462.

¹¹⁴ Resmi Gazete, 3 Şubat 1953, Sayı. 8325, s. 5462.

¹¹⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.19, Otuzuncu Birleşim, 21 Ocak 1953, s.325.

¹¹⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.19, Otuzuncu Birleşim, 21 Ocak 1953, s.325.

¹¹⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.21, Yetmiş Birinci Birleşim, 20 Nisan 1953, s.455.

çekmiştir. Devlet kontrolü dışındaki gelişigüzel turizm müesseselerinin önüne geçilmesini istemiş bunun için de bir kurul oluşturulabileceğini belirtmiştir¹¹⁸.

Körez'in söz konusu ettiği hususlar kanun teklifinin 3. ve 4. maddelerinde yer almıştır. “*Madde 3 — Bu kanunda yazılı hükümlerden faydalanmak için bir «Turizm müessesesi belgesi» alınmış olması şarttır. Yerli ve yabancı hükmi ve hakikî şahıslar tarafından kurulmuş veya kurulacak müesseselerden ikinci madde hükümlerine göre tespit edilecek vasıfları haiz oldukları veya haiz olacakları dilekçelerinde belirtilenlerin talepleri Merkez Turizm Komitesince uygun görüldüğü takdirde bunlara Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne teklifiyle Başvekâletçe «Turizm müessesesi belgesi» verilir.*

Madde 4 — Bu kanunda yazılı turizm endüstrisini teşvik ve turizm kredisi işlerini yürütmek üzere, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bağlı bir «Merkez Turizm Komitesi» kurulur¹¹⁹.

Körez, “Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu’nun 11. Maddesi hakkında da söz almıştır. O, Bingöl Milletvekili Feridun Fikri Düşünsel’in 11. Maddedeki “Mütehasıs” kelimesi ile ilgili ortaya çıkabilecek karışıklık için ortaya attığı soruya da cevap vermiştir. Bu kelimenin doktor, hemşire, hastabakıcı gibi kişileri kapsamadığını bununla ilgili “*Tababet ve Şuabatı Sanatının Tarzı İcrasına Dair Olan Kanun*”un halen yürürlükte olduğunu oysa burada kastedilenin başgarson, baş aşçı olduğunu belirtmiştir¹²⁰. Bu karışıklığı açıklamak için de 11 Haziran 1932 tarih ve 2007 sayılı “Türkiye’deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler hakkında Kanun”un 1. Maddesine değinmiştir. Bu kanun maddesi Türkiye’de yabancıların çalışamayacağı sanat alanlarını belirlemiştir¹²¹.

¹¹⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.21, Yetmiş Birinci Birleşim, 20 Nisan 1953, s.457.

¹¹⁹ Resmi Gazete, 22 Mayıs 1953, Sayı. 8414, s. 6302.

¹²⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.21, Yetmiş Üçüncü Birleşim, 27 Nisan 1953, s.539.

¹²¹ TBMM.ZC Devre:9, C.21, Yetmiş Üçüncü Birleşim, 27 Nisan 1953, s.539. Söz konusu kanunun Maddesi aşağıdaki şekildedir;

«Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde aşağıda gösterilen sanat ve hizmetler münhasıran Türk vatandaşları tarafından yapılır. Bu sanat ve hizmetlerin Türk vatandaşı olmayanlar tarafından yapılması memnudur: A) Ayak satıcılığı; çalgıcılık, fotoğrafçılık, berberlik, müretteplik, simsarlık, elbise, kasket ve kundura imalciliği, borsalarda mubayaacılık, devlet inhisarına tâbi maddelerin satıcılığı, seyyahlara tercümanlık ve rehberlik, inşaat, demir ve ahşap sanayi işçilikleri, umumi nakliye vesaiti ile su tenvir ve teshin ve muhabere işlerinde daimî ve muvakkat işçilik, karada tahmil ve tahliye işleri, şoförlük ve muavinliği, alelumum amelelik, her türlü

Kanun teklifi hakkında konuşan Kastamonu Milletvekili Ziya Termen bazı turizm müesseselerinde doktor çalıştırılması gerektiğini söylemiştir. Bunun üzerine Körez, «*Turizm müessesesi belgesi almış oteller, gazino ve lokantalar, eğlence yerleri yabancı devlet tebaalı münferit sanatkârları bir salon veya caz orkestrasının azası olmak şartıyla, çalgıcıları ve 11'inci maddede yazılı mütehassis şahısları çalıştırmak hususunda 2007 sayılı Kanunun hükümlerinden müstesnadır.*» maddesini hatırlatmıştır. Göreve getirilecek olan doktorlar için başka kanunlara bakılması gerektiğini ifade etmiştir¹²².

Körez, Aydın Milletvekili Cevat Ülkü'nün «*Tababet ve şuaabatı sanatlarının tarzı icrasına dair olan kanunun hükümleri mahfuzdur*» şeklinde bir ilave yapılması önerisine, gereksiz uzun olacağı, karışıklığın ortadan kalkması için «*mütehassis*» kelimesinin çıkarılmasının yeterli geleceği yanıtını vermiştir¹²³.

İstanbul Milletvekili Senihi Yürüten'in 2007 Sayılı Kanun'un kaplıca ve avcılık işletmeleri içerisinde görev alan kimyager ve veterinerleri kapsayıp kapsamadığını sorması üzerine Körez, bu hususun 11. Madde¹²⁴ ile açıklanmış olduğuna dikkati çekmiştir¹²⁵. Nafiz Körez, bütün bunlara ilaveten 11'inci maddedeki yabancıların çalıştırılması ile ilgili karışıklık için aşağıdaki maddenin eklenmesini önermiştir;

«*Bu müesseselerin işletilmesi için lüzumlu görülen yabancı mütehassis şahısların 11'inci maddedeki nispeti geçmemek üzere garson ve benzeri eşhas hariç, sayılarının artırılması ve çalışma müddetlerinin temdidi Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine İcra vekilleri Heyetince*

müesseselerle, ticarethane, apartman, han, otel ve şirketlerde bekçilik, kapıcılık, odabaşçılık, otel, han, hamam, kahvehane, gazino, dansing ve barlarda kadın ve erkek hizmetçilik (garson ve servant), bar oyuncu ve şarkıcılığı... »

¹²² TBMM.ZC Devre:9, C.21, Yetmiş Üçüncü Birleşim, 27 Nisan 1953, s.540.

¹²³ TBMM.ZC Devre:9, C.21, Yetmiş Üçüncü Birleşim, 27 Nisan 1953, s.540.

¹²⁴ «*Madde 11 — Turizm müessesesi belgesi verilmiş olan birinci maddenin birinci bendinde yazılı müesseseler, müessesenin işletmeye fiile n açılmasından üç ay önce başlamak üzere üç yıl müddetle yabancı devlet tebaalı mütehassis şahıslar çalıştırabilir. Anca k bunların sayısı, o müessesede çalışanların yüzde on beşini geçemez.*» (Resmi Gazete, 22 Mayıs 1953, Sayı. 8414, s. 6302.)

¹²⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.21, Yetmiş Üçüncü Birleşim, 27 Nisan 1953, s.541.

yapılabilir.»¹²⁶. Sonuç olarak 12'inci Maddenin büyük oranda Körez'in önerilerini kapsayacak şekilde kanunlaşmış olduğu görülür¹²⁷.

Körez meclis oturumlarında usule dair konuşmalar da yapmıştır. Örneğin, 9 Temmuz 1953 tarihinde Sinop Milletvekili Muhit Tümerkan'ın, “*Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi*” hakkındaki 5953 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin gündeme alınmasına dair önerge sunmuştur. Körez, içtüzüğün 36. maddesindeki “*tasarı ve teklif encümenine gelirse bir buçuk ay içerisinde encümen onu sonuçlandırır*” ibaresinden bahsetmiş, müddetin dolmadığını belirterek teklifin yeniden konuşulmasının henüz uygun olmadığını söylemiştir¹²⁸. Sonuç olarak teklifin yeniden görüşülmesi için yapılan oylama reddedilmiştir¹²⁹.

Körez, 17 Şubat 1954 tarihinde “*Milletvekilleri Seçimi Kanunu*”nda muvakkat üçüncü maddenin birinci fıkrasında yazan “*1954 yılı genel seçiminde seçilecek milletvekili sayısının tespitinde 1950 genel nüfus sayımı esaslıdır*” ibaresi ile ikinci fıkrada yer alan “*Bir seçim çevresi birden fazla seçim çevresi haline getirilmişse bu hükümden faydalanamaz*” ibaresinin birbiriyle zıtlık oluşturduğunu vurgulamış, komisyondan izahını istemiştir¹³⁰. Ona göre bu süreçte nüfusta değişiklikler meydana gelmektedir, yeni bir seçim çevresi oluşturulmuşsa da yeniden sayım yapılması gerekmektedir. Konu hakkında Rize milletvekili Osman Kavrakoğlu söz alarak ikinci fıkra ile Doğu Karadeniz illerinin kastedildiğini belirterek, buradaki halkın iş için başka şehirlere gidip geldiklerini o sırada yapılan nüfus sayımlarında memlekette bulunmadıkları için oy kullanmada sorun yaşadıklarını ifade etmiştir¹³¹. Durum böyle olunca mebus sayıları eksik çıkmaya mahkûm edilmiştir. Kavrakoğlu, Isparta Milletvekili İrfan Aksu'nun takririni

¹²⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.21, Yetmiş Üçüncü Birleşim, 27 Nisan 1953, s.545.

¹²⁷ “*Madde 12 — Bu müesseselerde yukarı ki maddeye göre çalıştırılacak yabancı devlet tebaalı mütehasıs şahısların memleket dışındaki şöhretli müesseselerde en az üç yıl devamlı surette çalışmış olması şarttır. Bu müesseselerin işletilmesi için lüzumlu görülen yabancı mütehasıs şahısların (Garson ve benzeri eşhas hariç) çalışma müddetlerinin temdidi Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine icra Vekilleri Heyetince yapılabilir.*” (Resmi Gazete, 22 Mayıs 1953, Sayı. 8414, s. 6302.)

¹²⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.24, Yüz Beşinci Birleşim, 9 Temmuz 1953, s.394-395.

¹²⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.24, Yüz Beşinci Birleşim, 9 Temmuz 1953, s.395.

¹³⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.28, Kırk Dördüncü Birleşim, 17 Şubat 1954, s.485.

¹³¹ TBMM.ZC Devre:9, C.28, Kırk Dördüncü Birleşim, 17 Şubat 1954, s.486.

hatırlatarak “ Nüfus sayımı değil, nüfus kaydının esas alınması” ile mebus sayısının eksik çıkmasının önleneceğini belirtmiştir¹³². Sonuç olarak teklif ve öneriler kabul edilmemiş, Muvakkat Madde 3¹³³ olduğu gibi kalmıştır.

Çalışma Komisyonu Başkanı Nafiz Körez, 11 Mart 1954 tarihinde mecliste okunan 5417 sayılı *İhtiyarlık Sigortası Kanunu*'nun 1. maddesinde “*İş Kanununun tatbik edildiği iş yerlerinde çalışanlardan o kanuna göre sigortalı sayılanların ihtiyarlıkları halinde yapılacak yardımlar için, iş yerinin İş Kanunu şümulüne alındığının ilgili makamlar tarafından işverene tebliğ tarihinden itibaren, bu kanun hükümleri uygulanır.*” cümlesindeki ‘*ihtiyarlık*’ kelimesinden sonra ‘*maluliyetleri ve ölümleri*’ kelimelerinin eklenmesini teklif etmiş ve değişiklik kabul edilmiştir¹³⁴.

“*Madde 1: İş Kanununun tatbik edildiği iş yerlerinde çalışanlardan o kanuna göre sigortalı sayılanların ihtiyarlıkları, maluliyetleri ve ölümleri halinde yapılacak yardımlar için, iş yerinin İş Kanunu şümulüne alındığının ilgili makamlar tarafından işverene tebliğ tarihinden itibaren, bu kanun hükümleri uygulanır*”¹³⁵.

Konya Milletvekili Hidayet Aydıner, bu kanunun düzenlenmesi sırasında genel olarak ‘basit muhakeme usulü’ ibaresinin kullanıldığını 38. Madde’¹³⁶ de geçen ‘*seri muhakeme usulü*’ ibaresinin bu ibare ile değiştirilmesini rica etmiştir¹³⁷. Körez, ekonomik ve mali konuları alakadar eden yerlerde ‘*seri muhakeme usulü*’nün kullanılmasının prensip kabul edildiğini belirtmiş, madde değiştirilmeden kabul edilmiştir¹³⁸.

¹³² TBMM.ZC Devre:9, C.28, Kırk Dördüncü Birleşim, 17 Şubat 1954, s.486.

¹³³ “Muvakkat Madde 3: 1954 genel seçiminde seçilecek milletvekili sayısının tespitinde 1950 genel nüfus sayıam esasır. Ancak, bu esasa göre her seçim çevresi için tespit edilecek «milletvekili sayısı 1950 seçiminde bu çevreler için tespit edilmiş bulunan milletvekili sayısından aşağı olamaz. Şu kadar ki, vilâyetlere bölünen veya küçültülen seçim çevreleri bu hükümden faydalanamazlar.” (Resmi Gazete, 23 Şubat 1954, Sayı. 8641, s. 8254.)

¹³⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.29, Altmış Dördüncü Birleşim, 11 Mart 1954, s.812.

¹³⁵ Resmi Gazete, 22 Mart 1954, Sayı. 8664, s. 8755.

¹³⁶ “Madde 38: *İşçi Sigortaları Kurumu, aylık bağlanması veya toptan ödeme yapılması için gerekli belgeler tamamlanınca (bağlanacak aylıkları ve yapılacak toptan ödemeleri en geç 1 ay içinde hesap ve tespit ederek ilgililere yazı ile bildirir. Sigortalılar ve bunların hak sahipleri, kararı 'bildiren yazıyı aldıkları, günden başlamak üzere 3 ay içinde yetkili iş mahkemesine başvurarak Kurumun kararına itiraz edebilirler. Bu itiraz kararın tatbikini durdurmaz. Dâvalar, Hukuk Muhakemeleri 'Usulü Kanununun seri muhakeme usulü hükümlerine göre görülür.*” (TBMM.ZC Devre:9, C.29, Altmış Dördüncü Birleşim, 11 Mart 1954, s.816.)

¹³⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.29, Altmış Dördüncü Birleşim, 11 Mart 1954, s.816.

¹³⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.29, Altmış Dördüncü Birleşim, 11 Mart 1954, s.818.

Çalışma Komisyonu Başkanı Nafiz Körez, İnhisar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı işçilerine ilave ikramiye verilmesi önerisinde bulunmuştur. Bir önceki hafta Milli Müdafaa Vekâleti ve İnhisar Vekâleti sektöründe çalışan işçilere 3 maaşa kadar ikramiye verilmesi için yapılan görüşmeyi hatırlatmıştır. İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışanlara ‘temettü’ adı ile bir maaş ikramiye verilmekte olduğunu bunlara da 3 maaş ikramiye verilmesinin önerildiğini, fakat bakanın açıklamalarına göre bunun mümkün olmadığını belirtmiştir.

Körez, verilmesi gereken karar seçeneklerini şu şekilde sıralamıştır; birincisi, bütün İktisadi Devlet Teşekkülleri dâhil üç maaş olacak, ikincisi, sosyal adalet yönünden ve diğer İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan işçilere haksızlık olmaması için diğerleri de bir maaşa indirilecek üçüncü ihtimal; tasarı geri gönderilecektir¹³⁹. Körez, çalışanlar arasında haksızlık oluşmaması ve verimin devam etmesi için tüm işçilere birer maaş ikramiye verilmesinin ve gerekirse hükümetin ikramiyeleri arttırmasının daha faydalı olacağını vurgulamasıyla kanunun değiştirilmesi reddedilmiştir¹⁴⁰.

Çalışma Komisyonu Başkanı Nafiz Körez, 26 Ocak 1955 tarihinde “3460 ve 6212 sayılı kanunların şümulü dışında kalan umumi, mülhak ve hususi bütçeli dairelerle mütedavil sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait plan şirket ve kurumlarla bunlara bağlı teşekküllere ait iş yerlerinde çalışan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında Kanun” cümlesine “kurumlarla” kelimesinden sonra “kurumlarla belediyeler ve bunlara bağlı” ibaresinin getirilmesini istemiştir¹⁴¹. Bu talep kabul edilmiş ve kanunun ismi şu şekli almıştır: “3460 ve 6212 sayılı kanunların şümulü dışında kalan umumi, mülhak ve hususi bütçeli dairelerle mütedavil sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait plan şirket ve kurumlarla belediyeler ve bunlara bağlı teşekküllere ait iş yerlerinde çalışan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında Kanun”.

¹³⁹ TBMM.ZC Devre:10, C.1, On Dördüncü Birleşim, 28 Haziran 1954, s.285.

¹⁴⁰ TBMM.ZC Devre:10, C.1, Onuncu Birleşim, 28 Haziran 1954, s.286.

¹⁴¹ TBMM.ZC Devre:10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.163.

Kastamonu Milletvekili Hilmi Dura'nın memur ve mühendis gibi kişilerin bu kanun kapsamında yer alıp almadığını sormuştur. Bunun üzerine Körez, İş Kanunu gereğince işçi tarifesine girmeyenlerin kanundan yararlanamayacağını belirtmiştir¹⁴².

Kastomonu Milletvekili Muzaffer Ali Mühto'nun işçilerin ikramiyeyi alabilmesi için ne kadar süre çalışıyor olabileceği sualine ise kaç ay çalışmışlarsa o kadar ikramiye alacaklarını ifade etmiştir¹⁴³.

Zonguldak Milletvekili Suat Başol bazı işyerlerinin işçilere ceza olarak ikramiyelerini vermediğini hatırlatmıştır. Körez, 6212 sayılı Kanunun içinde böyle ayrılıkların olduğunu fakat yeni düzenleme ile işçinin mağdur olmaması için gerekli önlemlerin alındığını belirtmiştir¹⁴⁴.

Körez, ayrıca 6212 sayılı Kanunla İktisadi Devlet Teşekkülleri işçilerine temettü ikramiyesinin verildiğini fakat daha ağır şartlarda çalışan (kömür işçisi gibi) işçilere haksızlık yapıldığını söylemiştir. Bunun için Bütçe Komisyonu ile yapılan görüşmelerde olumsuz yanıt alındığı ifade etmiştir. Bu yanıt üzerine yeniden harekete geçip eksiklikleri gideren ve diğer devlet sektörlerinde çalışan işçileri de kapsayan metinle döndüklerini söylemiştir. Körez, bu değişikliğin de kafi gelmediğini, bu defa da 6212 sayılı Kanunla ilintili işyerlerinde çalışanlara da ikramiye verilmesi talepleriyle karşı karşıya kaldıklarını belirtmiştir¹⁴⁵.

Manisa Milletvekili Muammer Alakant Tekel ve Millî Savunma Bakanlığı iş sahaları haricinde olan yerlerde çalışan işçilerin ikramiyelerinin ne kadar olduğunu ve hükümet branşında çalışan işçilerle arasındaki farkı sormuştur. Körez cevaben, bahsettiği işçilerin ikramiyelerinin üç maaş olduğunu söylemiş, hükümet branşında çalışan işçilerle diğer işçilerin sayılarının birbirine yakın bulunduğunu belirtmiştir¹⁴⁶.

¹⁴² TBMM.ZC Devre:10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.166.

¹⁴³ TBMM.ZC Devre:10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.166.

¹⁴⁴ TBMM.ZC Devre:10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.173.

¹⁴⁵ TBMM.ZC Devre:10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.173.

¹⁴⁶ TBMM.ZC Devre:10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.171.

Ayrıca Körez, birinci maddenin son fıkrası için Hüsmen ve Başol'un tekliflerindeki gibi nöbetleşe çalışan işçiler adına da ikramiye verilmesinin geçerli olacağını vurgulamıştır¹⁴⁷.

Körez, "3460 ve 6212 sayılı kanunların şümulü dışında kalan umumi, mülhak ve hususi bütçeli dairelerle mütedavil sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası devlete ait olan şirket ve kurumlarla belediyeler ve bunlara bağlı teşekküllere ait iş yerlerinde çalışan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında Kanun" un Birinci Maddesindeki 'çalışmış olan' ifadesinin yerine 'çalışmakta olan' ifadesinin kullanılmasını önermiştir.

MADDE 1. — 3460 ve 6212 sayılı kanunların şümulü dışında kalan umumi, mülhak ve hususi bütçeli dairelerle mütedavil sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan şirket ve kurumlarla, belediyeler ve bunlara bağlı teşekküllere ait bulunan iş yerlerinde müstahdem olanlardan İş Kanununun şümulüne giren veya girmeyen yerlerde çalışmakta olan ve İş Kanununun muaddel 1'inci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere ücret sistemleri ne olursa olsun birer aylık istihkaklarını geçmemek üzere ve İcra Vekilleri Heyetince tespit edilecek tarihte senede bir defa ilâve tediye yapılır. Aylık istihkakların hesabında fazla mesai, prim, evlilik, çocuk, pahalılık zamlarıyla hafta ve genel tatil ücretleri gibi tediyeler nazara alınmaz. Bu tediyeler hakkında iş kazaları ile meslek hastalıkları ve analık sigortaları Kanunu ile İhtiyarlık Sigortası ve Hastalık Sigortası kanunları uygulanmaz ve bu paralar borç için haczedilemez."

"MUVAKKAT MADDE — Birinci madde gereğince umumi ve mülhak bütçelerden 1954 malî yılı içinde işçilere yapılacak ilâve tediye 1954 malî yılında bütçede mevcut veya bu maksatla açılacak tertibe Maliye Vekili tarafından kaydedilecek tahsisattan ödenir ve bütçe fazlaları hesabı katilerde, bu tediyeye karşılık tutulur."

Körez, İkinci madde için 'itibaren' kelimesinin kullanılmasını önermiştir.

"İkinci Madde: Bu kanun neşri, tarihinden itibaren mer'idir"¹⁴⁸.

¹⁴⁷ TBMM.ZC Devre:10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.177.

2. DEMİRCİ YANGINI MESELESİ

24 Ağustos 1950 günü Demirci'de büyük bir yangın meydana gelmiş olup çok sayıda bina kullanılamaz hale gelmişti. Bilindiği üzere Demirci, Nafiz Körez'in seçim bölgesi içerisinde yer almaktadır. Bu sebeple O, Demirci Yangını ile özel olarak ilgilenmiştir.

Nafiz Körez ve diğer Manisa Milletvekilleri Sudi Mihçioğlu, Muhlis Tümay, Muzaffer Kurbanoglu ve Şemi Ergin "Demirci Kasabası yangın yerindeki arsaların tevhit, ifraz ve tevzii hakkında kanun teklifi" hazırlamıştır.

30 Ocak 1951 tarihli kanun teklifinin hazırlanma gerekçesinde Demirci kasabanın büyük bir kısmının yanmış olduğu, yaklaşık olarak üç yüz doksan kadar ailenin evsiz kaldığı ifade edilmiştir. Yangın sahasında toplamı 62 154 metre kareye ulaşan 420 ev arsası, bir mescit arsası ve iki çeşme yeri ile yüz ölçümleri toplamı 1440 metre kare olan 96 dükkân arsasının bulunduğu belirtilmiştir.

Gerekçede dikkat çekilen diğer hususlar da şöyledir. Demirci'deki yangın yerinde birçok çıkmaz sokağın bulunması, sokakların çok dar olması yangının engellenememesi ve büyümesinin en önemli sebebini teşkil etmiştir. Yanmış olan arsaların büyük bir ekseriyeti de şekil ve ebat itibarıyla medeni ihtiyaçlara ve şehircilik kaidelerine uygun bina inşasına elverişli bulunmadığı için mezkûr arsalar üzerine yeni evlerin yaptırılmasının hiçbir suretle uygun değildir.

Gerekçede belirtildiğine göre Demirci Kasabasının müstakbel imar plânı, belediyesi tarafından evvelce yaptırılmıştır. Yukarıda bahsedilen sebepler ile yangın sahasında mezkûr imar plânına göre yeni yolların açılması ve genişletilmesi ve arsaların birleştirilerek yeni parsellere bölünmesi ve dağıtılması zaruri olmuştur.

Bayındırlık Bakanlığınca yangından sonra yapılan planlamada yanan dükkân sahiplerine lüzumu kadar yeni dükkân yeri ayrılmış fakat yangın yerinde 420 kadar mesken varken, yeni planda 200 kadar yeni parsel teşkil

¹⁴⁸ TBMM.ZC Devre:10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.177.

edilmiştir. Bu durumda 220 hanenin açıkta kalmaması için kasabanın inkişaf sahası olarak tespit edilen mevkiinden lüzumu kadar tarlanın belediyece satın alınarak parselasyon plânının yaptırılması ve yeni bir mahalle kurulması çare olarak düşünülmüştür. Bunun için yangından zarar gören vatandaşların hangisine eski arsadan, hangisine yeni arsadan yer verileceği ile ilgili sorunlar çıkmaması adına belediye tarafından noter huzurunda çekilecek kur'a ile belirlenmesi gerekli görülmüştür.

Demirci Belediyesi yukarda arz edilen imar plânı uygulamasını ilgililere göre tespit etmesine rağmen bazı sorunlar çıkmıştır. Yangından zarar gören bazı vatandaşlar kendilerine düşen yerleri uygun bulduklarına dair beyanda bulunurken bir kısmının tapularının olmadığı için işlemleri yapılamamıştır. Bazı arsa sahipleri de arsalarının kullanımından vazgeçmesiyle parsellerin dağılımı mümkün olmamıştır. Bu duruma *Belediye Yapı ve Yollar Kanunu ve Ebniye Kanunu* hükümleri yeterli gelmediği için kasabada mesken buhranı meydana gelmiş ve halen 390 kadar aile bağ evi, kulübe ve camilerde iskân edilmiştir. Demirci'deki bu mesken buhranının bir an önce haledilmesi ve halkın rahata kavuşturulması, sanata ve ticarete devam edebilmesi için bu kanun teklifine gerek duyulmuştur¹⁴⁹.

Söz konusu kanun teklif 31 Ocak 1951 tarihinde meclis başkanlığı tarafından İçişleri, Bayındırlık, Adalet, Maliye ve Bütçe Komisyonlarına gönderilmiştir¹⁵⁰.

Meclis kanun teklifini incelemek üzere bir de geçici komisyon oluşturmuştu. Geçici Komisyon incelemelerini tamamlayarak kanun teklifini 14 Şubat 1951 tarihinde Meclis Başkanlığına sunmuştur¹⁵¹. Meclis genel kurulu kanun teklifi ile ilgili Geçici Komisyon ve Bütçe Komisyonu raporlarını 2 Mayıs 1951 tarihinde ele almıştır.¹⁵²

Diğer taraftan teklifin kanunlaşmasına kadar giden süreçte Nafiz Körez'in başkanı olduğu Çalışma Komisyonu da bir kısım değişiklikler

¹⁴⁹ TBMM Zabıt Cerideleri 9. Devre, 7. Cilt, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s. (ek. 1-2)

¹⁵⁰ TBMM.ZC.Devre: 9, C.4, Otuz Yedinci Birleşim, 31 Ocak 1951, s. 469.

¹⁵¹ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Kırk Üçüncü Birleşim, 14 Şubat 1951, s. 154-155.

¹⁵² TBMM.ZC Devre:9, C.7, Yetmiş Birinci Birleşim, 2 Mayıs 1951, s. 3.

yapmıştır. Körez komisyon başkanı sıfatı ile bu konuya bizzat müdahil olmuştur¹⁵³.

9 Mayıs 1951 tarihinde Manisa Milletvekili Nafiz Körez ve arkadaşlarının Demirci yangını için hazırladıkları tasarı görüşülmüştür¹⁵⁴. Körez hazırladığı kanun teklifi hakkında meclis genel kurulunda Çalışma Komisyonu Başkanı sıfatı ile hazırlanan kanun teklifi hakkında açıklamalarda bulunma ihtiyacı hissetmiştir. Körez, Malatya Milletvekili Hikmet Fırat Bey'in hazırlanan kanunda vatandaşların mülkiyet haklarına tecavüz edildiği eleştirisine cevap vermiştir. O, mülkiyet haklarına tecavüzün asla bahis mevzuu olmadığını, yangın sahasında arsası bulunan vatandaşların haklarına el uzatılmadığını ifade etmiştir. Körez, Demirci'de bir sene önce gerçekleşen yangında 420 ev ve 96 dükkânın yanmış olduğu, 390 hanenin açıkta kaldığı bilgisini vermiştir. Ancak, yeni imar plânında yolların genişlemesi, bazı medeni şartların getirilmesi dolayısıyla mevcut alana aynı miktarda evi sığdırmak imkânı kalmadığını söylemiştir. Ona göre bu yangın sahasına ancak 220 ev sığdırılabilmektedir. 200'evin ise başka bir yere yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple şehirde bu binaların inşa edilebileceği arazi aranmış ve bulunmuştur. Bu arazi şehrin bitişiğinde tarlalardan ibarettir. Söz konusu alana bina yapılması için imar plânı düzenlenmiş ve bu plan Bayındırlık Bakanlığı tarafından da onaylanmıştır. Hak sahiplerinin yangın alanında mı yoksa sonradan tahsis edilen arazide mi ev sahibi olacaklarının kura ile belirleneceği açıklanmıştır.

Ancak, Hikmet Fırat Bey, Körez'i eleştirmeye devam ederek “*bu iş talihe terk edilemez*” demiştir. Körez bu eleştiriye de cevap vererek başka bir çare bulmanın mümkün olmadığını söylemiştir. Körez'e göre hükümet vatandaşların hiçbir şekilde zarar görmemesi için azami dikkati ve gayreti göstermektedir. Zira, halen yürürlükte bulunan Yapı ve Yollar Kanunu'na riayet etmek mecburiyeti söz konusudur. Bu meselenin halli için uzun süre çalışmak, tapu ihtilâflarının müşterek noktalarını bulup meydana çıkardıktan sonra bir çözüm bulmak uygun olur idi. Ancak, bu da uzun zaman alacak ve

¹⁵³ TBMM Zabıt Cerideleri 9. Devre, 7. Cilt, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s. 7-8.

¹⁵⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.7, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s.164.

yeni mağduriyetlere yol açacaktır. Bu yüzden vatandaşların bir seneden beri çekmekte oldukları ıstırapı bir müddet daha uzatmak onları daha sıkıntılı bir hale düşürecektir.

Bununla beraber evleri yanan Demirci'nin halkı geçen kışı camide, çadırlarda ve bağ kulelerinde geçirmişlerdir. Demirci'nin fakir bir kasaba olduğu, kısmen ziraat işleriyle, genel olarak da halıcılıkla geçimlerini sağladıkları belirtilmiştir. Halı tezgâhlarının temin edildiği fakat bu tezgahları kurabilmek için halkın eve ihtiyaçları olduğu hatırlatılmıştır. Körez, halen yürürlükte olan Yapı ve Yollar Kanunu ihtiyaca kâfi gelmediğini belirtmiş bu yüzden tekliflerinin kabulünü rica etmiştir¹⁵⁵.

Malatya Milletvekili Hikmet Fırat da söz alarak Demirci'deki yangın için kanunların değiştirilmemesi gerektiğini, Demircili vatandaşların Ankara'ya mahkemeye gelmelerinin haksızlık olduğunu ifade etmiştir¹⁵⁶.

Kanun teklifi hakkında söz alan milletvekillerinden birisi de Mardin Milletvekili Kemal Türkoğlu'dur. O, birinci maddesi gereğince bedele, kıymete taallük eden davaların Danıştay'da açılacağını hatırlatmıştır. O, bu davaların adli mahkemelerin yetkisi dâhiline girdiğini söylemiş, Belediye İstimlak Kanunu'ndaki hükümlerin bir fıkra halinde birinci maddeye eklenmesini istemiştir. Bu teklifin kabul edilmesi halinde hem genel hukuk sisteminde değişiklik yapılmasının önüne geçeceğini hem de Demircili vatandaşları mahkeme için Ankara'ya gelip gitmek zorunda kalmayacaklarını belirtmiştir.

Türkoğlu ayrıca kanun teklifinin 1. maddesinin 3. fıkrasının metninden çıkarılmasını ve aşağıdaki hükmün son fıkra olarak aynı maddeye eklenmesini teklif etmiştir. O'nun önergesi şöyledir:

“Belediye meclisinin nihai olarak tayin edeceği kıymet hakkında ilgililer tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde Asliye Hukuk Mahkemesine dava açabilirler. Dava dilekçesinin mahkemeye kaydedildiği günden itibaren 8 gün zarfında taraflar diğer davalara tercihan mahkemeye çağırılırlar. Bu

¹⁵⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.7, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s.168-170.

¹⁵⁶ TBMM Zabıt Cerideleri 9. Devre, 7. Cilt, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s. 7-8.

davalar basit muhakeme usulüne tâbidir. Kıymete ait davanın açılması ve temyiz talebi bu kanuna göre belediyelerce yapılacak muamelelerin ve inşaat ameliyesini hiçbir suretle durdurmaz."¹⁵⁷ Meclis genel kurulu bu önergeyi oylayarak komisyona gönderme kararı almıştır. Komisyonun da bu görüşü onayladığı göülüyor. Zira yasalaşmış olan birinci maddede Kemal Türkoğlu'nun önergesinde belirtilen değişikliğin olduğu gibi yer aldığı görülmektedir¹⁵⁸.

Kanunun oylaması 9 Mayıs 1951 tarihinde gerçekleşmiştir. Önce maddeler ayrı ayrı oylanmıştır. Bilahare kanunun teklifinin bütünü milletvekillerinin oyuna sunulmuştur. Bu oylama neticesinde kanun teklifi 260 oy ile yasalaşmıştır. Ancak kanunun hazırlayıcılarından olan Nafiz Körez'in oylamaya katılmamış olduğu tespit edilmiştir¹⁵⁹. Kanun 5762 numaralı kanun olarak 14 Mayıs 1951 tarihli resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir¹⁶⁰.

Kabul edilen kanunun maddeleri şu şekildedir:

Madde 1. 1950 yılının Ağustos ayında Demirci kasabasında vukua gelen yangında yanan dükkân ve evlere ait arsalar ile yangın sahası içinde ve bitişindeki arsaların kıymetleri, belediye komisyonu tarafından takdir edilir. Mezkûr arsaların haritaları ile yüz ölçülerini, beher metre karesine takdir edilen fiyatı ve bedeli ihtiva eden cetveller on gün müddetle ilân olunur. Belediye komisyonunca takdir edilen kıymetlere ilân müddetinin hitamından itibaren yedi gün zarfında belediye meclisine itiraz olunabilir. Belediye meclisi bunu bir hafta zarfında karara bağlar.

Belediye Meclisinin nihai olarak tâyin edeceği kıymet hakkında ilgililer tebliğ tarihinden itibaren 5 gün içinde Asliye Hukuk Mahkemesine dâva açabilirler. Dâva dilekçesinin mahkemeye kaydedildiği günden itibaren 8 gün zarfında taraflar diğer dâvalara tercihan mahkemeye çağrılırlar. Bu dâvalar basit muhakeme usulüne tabidir. Kıymete ait davanın açılması ve

¹⁵⁷ TBMM Zabıt Cerideleri 9. Devre, 7. Cilt, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s. 171-172.

¹⁵⁸ Resmi gazete, 14 Mayıs 1951, Sayı. 7808, s. 1129.

¹⁵⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.7, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s.182.

¹⁶⁰ Resmi gazete, 14 Mayıs 1951, Sayı. 7808, s. 1129.

teyiz talebi bu kanuna göre Belediyelerce yapılacak muameleleri ve inŒaat ameliyesini hiç bir suretle durdurmaz..

Madde 2. Birinci maddede yazılı itiraz müddetinin hitamında itiraz edilmeyen arsalar ile itiraz vukuunda belediye meclisince verilen nihai kararı müteakip itirazlı arsaların sahipleri adına, mezkûr arsaların miktar ve bedelini müşir bonoları tanzim edilerek müracaatlarında kendilerine verilir. Hisseli veya intikali yapılmamış arsaların bonoları hissedarları veya vârisleri namına tanzim olunur. Tapu kaydı bulunmayan veya mülkiyeti ihtilafı olan arsalara ait bonolara, mülk sahibinin adı yazılmayarak yalnız arsanın ada ve parsel numarası, yüz ölçüsü ve takdir edilen bedeli kaydedilir ve bu bonolar belediye kasasında muhafaza edilerek sahipleri tespit edildikçe kendilerine verilir. İlân tarihinden itibaren 10 yıl içinde sahibi zuhur etmeyen bonolar başkaca bir muameleye lüzum kalmaksızın belediyeye intikal eder.

Madde 3. Bu kanunun 2. maddesi gereğince bonoları tanzim edilen bütün arsalar belediye malı olur. Belediye tarafından mezkûr bonoların tasdikli birer örneği tapu idaresine gönderilir ve tapu idaresince re'sen mezkûr arsalar belediye adına tescil edilir.

Madde 4. Yangın sahası dışında kalan ve Bayındırlık Bakanlığınca tespit edilen inkişaf sahasında yeni bir mahalle teşkiline lüzumlu arazi¹⁶¹ belediye tarafından 3710 sayılı Kanun hükümleri dairesinde kamulaştırılır ve tasdikli imar plânına göre parsellere ayrılır.

Madde 5.

a) Yangın yerinde bu kanunun 3. maddesine göre belediyeye intikal ederi arsalar, tevhit edilerek Bayındırlık Bakanlığınca tasdikli imar plânına göre dükkân ve ev parsellerine ayrılır.

b) Yangında dükkânı yanmış ve yıkılmış olanlara belediyece, evvelki mevki ve şerefi ile mütenasip yeni dükkân arsaları tahsis olunur. Yeni dükkân arsalarının yüz ölçüleri eski dükkân arsasının yüz ölçüsünün yüzde yetmiş beşinden az olamaz.

¹⁶¹ TBMM Zabıt Cerideleri 9. Devre, 7. Cilt, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s. 172.

c) Yangın yerinde ev ve dükkân arsası olarak teşkil olunan parseller, belediyece noter huzurunda çekilmiş olan kur'a ile ve eski arsasına yakınlık esasına göre yangın yerindeki arsa sahiplerine tahsis olunur. Kurada eski yangın yerinde kendisine parsel isabet etmeyen kimselere belediyece eski arsanın mevki ve şerefi göz önünde bulundurulmak suretiyle kanunun 4'üncü maddesine göre inkişaf sahasında teşkil olunan parsellerden biri tahsis olunur.

d) Yangın yerindeki arsası 400 metre kareden fazla olanlara istekleri halinde biri eski arsası civarında, diğeri inkişaf sahasında olmak üzere iki arsa tahsis olunur.

e) Yangın yerindeki yeni parsellerin kıymetleri, ait olduğu şahsın eski arsasının beher metre karesine takdir edilmiş olan fiyat üzerinden ve inkişaf sahasındaki parsellerin kıymetleri inkişaf sahasının kamulaştırılmasına harcanan paraya göre hesaplanacak ortalama metre kare fiyatı üzerinden tespit olunur.

f) Yukarı ki b, c, d fıkraları gereğince eski mülk sahiplerine tahsis olunan parseller belediye tarafından (e) fıkrasında yazılı bedeller mukabilinde mezkûr şahıslara, hissedarlara veya vârişlere satılır ve bu kanunun 2. maddesi mucibince mezkûr şahıslara, hissedarlara veya vârişlere verilmiş olan bonoların bedeli yeni parsellerin satış bedeline mahsup edilir.

g) Bedeli tediye edilen parseller belediyenin tapu idaresine işarı üzerine tapu idaresi tarafından tahsis edildikleri şahıslar, hissedarlar veya vârişler adına tescil olunur.

h) Bu kanuna göre muayyen şahıslar, hissedarlar veya vârişlere verilen bono bedelinin kendilerine tahsis olunan yeni parsel bedelinden fazlası belediye tarafından sahiplerine nakden ödenir.

Madde 6. Bu kanun gereğince yapılan bilumum alım, satım ve tapu muameleleri her türlü harç ve resimden muaftır.

Madde 7. Bu kanun konusuna giren gayrimenkullerin vergi borçları tapuca tescil muamelesinin yapılmasına mâni teşkil etmez.

Madde 8. Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 9. Bu kanunun Adalet, İçişleri, Maliye ve Bayındırlık Bakanları yürütür¹⁶².

3. ÇALIŞMA KOMİSYONU'NDAKİ FAALİYETLERİ

Körez'in görev yaptığı komisyon Çalışma komisyonudur. O, ilk defa 6 Kasım 1950 tarihinde 9. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 2. Yasama yılında 303 oyla Çalışma Komisyonuna seçilmiştir¹⁶³. Nafiz Körez, 9 Kasım 1951 tarihinde 3. Yasama Yılında 292 oyla Çalışma Komisyonu'na seçilmiştir¹⁶⁴. 9. Dönemin 4. Yasama yılında da 10 Kasım 1952 tarihinde Çalışma Komisyonu'na 271 oyla seçilmiştir¹⁶⁵.

Körez, 9 Kasım 1953 tarihinde Komisyon seçimlerinde Çalışma Komisyonu tasnif heyetinde de görev yapmıştır¹⁶⁶. Aynı gün komisyon seçimlerinde Çalışma Komisyonuna seçilenleri meclise sunmuş, kendisi de 246 oyla komisyona seçilmiştir¹⁶⁷.

Körez, 24 Mayıs 1954 tarihinde de Çalışma Komisyonu'na 371 oyla seçilmiştir¹⁶⁸. O, 10 Kasım 1954 tarihinde Çalışma Komisyonu için yapılan seçimde 272 oy almıştır¹⁶⁹. Körez, son olarak Çalışma Komisyonu'na 16 Kasım 1955 tarihinde seçilmiştir. Bu seçimde de 256 oy almıştır¹⁷⁰.

Körez, Çalışma Komisyonu'nda görev yaptığı süre içerisinde 25 adet rapora imza atmıştır. Bu raporlar sırası ile şöyledir.

1. 2 Mart 1951 tarihinde 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanunu'nun 40'inci maddesinin¹⁷¹ değiştirilmesinden sonra kamutay müzakeresinin

¹⁶² TBMM Zabıt Cerideleri 9. Devre, 7. Cilt, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 9 Mayıs 1951, s. 171-174; . Resmi gazete, 14 Mayıs 1951, Sayı. 7808, s. 1129.

¹⁶³ TBMM.ZC Devre:9, C.2, İkinci Birleşim, 6 Kasım 1950, s. 25.

¹⁶⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.10, İkinci Birleşim, 9 Kasım 1951, s. 30-31.

¹⁶⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.17, İkinci Birleşim, 10 Kasım 1952, s. 37.

¹⁶⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.25, İkinci Birleşim, 9 Kasım 1953, s. 31.

¹⁶⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.25, İkinci Birleşim, 9 Kasım 1953, s. 35.

¹⁶⁸ TBMM.ZC,Devre: 10, C.1, Üçüncü Birleşim, 24 Mayıs 1954, s.40.

¹⁶⁹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.2, İkinci Birleşim, 10 Kasım 1954, s.32.

¹⁷⁰ TBMM.ZC,Devre: 10, C.8, İkinci Birleşim, 16 Kasım 1955, s. 38.

¹⁷¹ Önceki haliyle Madde 40 "ihtiyarlık aylığından faydalanabilecek durumda iken işinden ayrılan veya çıkarılan sigortalılar hakkında İş Kanununun 13 üncü maddesinin kıdemle mütenasip tazminata müteallik hükmü uygulanmaz." (Resmi Gazete, 8 Haziran 1949, S. 7227, s. 16276.). Yani kanuna göre ihtiyarlık aylığından faydalanabilecek bir duruma gelen işçilerin, gerek kendi arzuları ile işlerini terk ederek artık istirahata çekilmesi, gerekse ihtiyarlık aylığından faydalanacakları düşüncesiyle işveren tarafından işl erine son verilmesi halinde

yapılması için Meclis Başkanlığına sunulan rapora Çalışma Komisyonu Başkanı olarak imza atmıştır¹⁷². Görüşmenin erken yapılması kabul edilmiş¹⁷³, adı geçen kanunun 40. Maddesi yürürlükten kaldırılmıştır¹⁷⁴.

2. 16 Mayıs 1951 tarihinde “*Ereğli Havzai Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bazı maddelerinin kaldırılması*” hakkındaki kanun teklifinin Çalışma Komisyonunda Başkan olarak görev almıştır¹⁷⁵. Çalışma Komisyonu, adı geçen kanun teklifinin reddedilmesinden sonra gerekli incelemenin yapılması için Bütçe Komisyonu’na gönderilmesini Meclisten talep etmiştir¹⁷⁶. Kanun Bütçe Komisyonu raporundaki gibi kabul edilmiştir¹⁷⁷.

3. Körez, 1 Haziran 1951 tarihinde Erzurum Milletvekili Said Başak’ın 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanunu 2. Maddesi¹⁷⁸ nin değiştirilmesi ve geçici madde eklenmesi ilgili teklifi için Çalışma Komisyonu başkanı olarak görev almıştır¹⁷⁹. Komisyondan çıkan çoğunluk kararına göre değiştirilme talebi reddedilmiştir. Fakat Nafiz Körez muhalif olmuştur¹⁸⁰. Sonuç olarak ikinci madde aynen kabul edilmiş ve geçici madde¹⁸¹ eklenmiştir¹⁸².

4. Körez, 18 Haziran 1951 tarihinde DP İstanbul Milletvekili Andre Vahram Bayar’ın, 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanununun 15’inci

kendilerine, iş yerinde geçmiş bulunan hizmet seneleriyle mütenasip olarak, işveren tarafından bir kıdem tazminatı verilmesi mecburiyeti olmadığını belirtmektedir. (TBMM.ZC Devre:9, C.6, Elli Beşinci Birleşim, 2 Mart 1951, s. 5.)

¹⁷² TBMM.ZC Devre:9, C.6, Elli Beşinci Birleşim, 2 Mart 1951, s. 95.

¹⁷³ TBMM.ZC Devre:9, C.6, Elli Beşinci Birleşim, 2 Mart 1951, s. 5.

¹⁷⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.6, Elli Beşinci Birleşim, 2 Mart 1951, s. 95.

¹⁷⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.7, Yetmiş Yedinci Birleşim, 16 Mayıs 1951, s. 169.

¹⁷⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.7, Yetmiş Yedinci Birleşim, 16 Mayıs 1951, s. 169.

¹⁷⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.7, Yetmiş Yedinci Birleşim, 16 Mayıs 1951, s. 295.

¹⁷⁸ Madde 2 — Bu kanun hükümleri aşağıda yazılı kimseler hakkında uygulanmaz: a) Kanunla kurulu Emeklilik Sandıkları ile ilgilendirilenler; b) İş Kanununun 8’inci maddesinde yazılı süreksiz işlerde çalışanlar; c) Yılın herhangi bir devresinde tam veya fazla faaliyette bulunup öteki devrede bütütünü faaliyetten kalan veyahut faaliyetini azaltan mevsimlik İşlerin yılda hiçbir zaman 200 gün çalışmayı gerektirmeyen ve Bakanlar Kurulu kararı ile belirtilmiş bulunan kısımlarında çalışan işçi ve hizmetliler.

(Resmi Gazete, 8 Haziran 1949, S. 7227, s. 6273.)

¹⁷⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.8, Seksen Dördüncü Birleşim, 1 Haziran 1951, s.180.

¹⁸⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.8, Seksen Dördüncü Birleşim, 1 Haziran 1951, s.180.

¹⁸¹ GEÇİCİ MADDE — Bu kanunla İhtiyarlık Sigortası Kanununun şumulünden hariç tutulan millî bankaların memur ve hizmetlilerinin İşçi Sigortaları Kurumuna ödedikleri sigorta primlerini ödeyen müesseselere hak sahiplerine verilmek üzere (ödemiş oldukları tazminat var ise tevkif edilerek) geri verilir. (TBMM.ZC Devre:9, C.8, Seksen Dördüncü Birleşim, 1 Haziran 1951, s.19.)

¹⁸² TBMM.ZC Devre:9, C.8, Seksen Dördüncü Birleşim, 1 Haziran 1951, s.19.

maddesinin¹⁸³ değiştirilmesi teklifinin Çalışma Komisyonunca kabul edildiği rapora komisyon başkanı olarak imza atmıştır¹⁸⁴. Adı geçen kanunun 15. Maddesinin değiştirilmesi teklifi mecliste kabul edilmiştir¹⁸⁵.

5. 7 Temmuz 1951 tarihinde İstanbul Milletvekili İhsan Altınel ve Ağrı Milletvekili Celâl Yardımcı'nın, İş Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi Hakkındaki 5518 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi sunulmuştur¹⁸⁶. Çalışma Komisyonu çoğunluk olarak kabul etmiştir. Fakat Nafiz Körez Çalışma Komisyonu Başkanı olarak muhalefet şerhi vermiştir.

Adı geçen maddeye göre gerekirse Bakanlar Kurulu kararı ile İş Kanununun 10 işçiden daha az işçi çalıştıran iş yerlerinde de uygulanabileceği belirtilmektedir. Körez, bu şerhte Çalışma Bakanlığı'nın kadro ve bütçesi göz önünde bulundurulduğunda İş Kanunu'nun bir tek işçi çalıştıran iş yerlerine uygulanmasının imkânsız olduğunu söylemiştir. Ona göre Bakanlık temsilcisinin 10 işçiden daha az işçi çalıştıran iş yerlerinde Bakanlar Kurulu kararıyla İş Kanununu uygulanması yolundaki açık beyanları karşısında böyle bir kanuni düzenlemeye gerek yoktur¹⁸⁷. Fakat teklif sahibi İhsan Altınel 25 Nisan 1952 tarihindeki oturumda Hükümetin kanun kapsamının tek işçiye kadar ineceğini söylemesinden sonra teklifini geri aldığını belirtmiştir¹⁸⁸.

6. 30 Temmuz 1951 tarihinde Teşkilatlanma ve Genel Müzakere Hakkı Prensiplerinin uygulanmasına müteallik 98 numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi'nin onanması hakkında kanun tasarısı sunulmuştur Körez, sözleşmenin içeriğinin milli mevzuata uygun olmasından dolayı Çalışma Komisyonu tarafından kabul edilip raporun Meclise sunulması için

¹⁸³ “Madde 15. — Hastalık yüzünden geçici iş görmezliğin başladığı tarihten önceki bir yıl içinde en az 160 gün çalışmış ve prim ödemiş bulunanlara geçici iş görmezliğin 4'üncü gününden başlayarak, Pazar günleri hariç, her gün için iş görmezliğin ödeneği verilir. Geçici iş görmezliğin 15 gün geçmesi halinde ilk üç günlük iş görmezlik ödeneği de verilir.” şeklindeyken dördüncü gün yerine birinci günden başlatılacağı kabul edilmiştir. (TBMM.ZC Devre:9, C.8, Doksan Dördüncü Birleşim, 25 Haziran 1951, s.197.)

¹⁸⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.8, Doksan Birinci Birleşim, 18 Haziran 1951, s.197.

¹⁸⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.8, Doksan Dördüncü Birleşim, 25 Haziran 1951, s.269.

¹⁸⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz Beşinci Birleşim, 27 Temmuz 1951, s.240.

¹⁸⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz Beşinci Birleşim, 27 Temmuz 1951, s.240.

¹⁸⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.14, Altmış Dördüncü Birleşim, 25 Nisan 1952, s. 479.

komisyon başkanı olarak imza atmıştır¹⁸⁹. Sözleşme meclis tarafından kabul edilmiş¹⁹⁰, 14 Ağustos 1951 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır¹⁹¹.

7. Körez, 30 Temmuz 1951 tarihinde Ücretli İş Bulma Büroları hakkındaki sözleşme için hazırlanan rapora Çalışma Komisyonu Başkanı olarak imza atmıştır¹⁹². Adı geçen sözleşme iş ve işçi hayatı için daha elverişli olduğu, diğer kanunlarla ters düşmediği gerekçeleriyle komisyonca kabul edilmiş ve meclise sunulmuştur. Meclis kanun tasarısını kabul etmiştir¹⁹³. 14 Ağustos 1951 tarihinde kanun Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir¹⁹⁴.

8. Çalışma Komisyonu Nafiz Körez başkanlığında 8 Ağustos 1951 tarihinde işçilere hafta tatili ve genel tatillerde ücret ödenmesi ile ilgili kanun tasarısına mazbata hazırlamıştır¹⁹⁵. Komisyona gelen teklifte dini ve sosyal sebeplerden dolayı hafta tatilinin işçinin hakkı olduğu, yarım günlük ücret ödenmesi teklif edilmişti. Çalışma Komisyonu ise tam gün ücret ödenmesini önermiştir. Bu değişiklik ile rapor Bütçe Komisyonuna sevk edilmek üzere Meclis’e sunulmuştur¹⁹⁶. Bütçe Komisyonu ve Meclis, tasarıyı Çalışma Komisyonu’nun raporundaki gibi kabul etmiştir¹⁹⁷.

9. Körez, 7 Aralık 1951 tarihinde İhtiyarlık Sigortası Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısını Çalışma Komisyonu başkanı olarak Yüksek Başkanlığa sunmuştur¹⁹⁸. Meclisin raporu 25 Ocak 1952 tarihinde gündeme almıştır¹⁹⁹. Fakat tasarının görüşülmesi yoğun gündem nedeniyle sürekli ertelenmiş, ancak Mayıs ayında yeniden ele alınabilmektedir. Adı geçen kanundaki maddelerin diğer kanunlarla çelişmesi ve bazı vatandaşları kapsamamasından dolayı kanunda değişiklikler yapılması

¹⁸⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz Altıncı Birleşim, 30 Temmuz 1951, s. 256.

¹⁹⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz Altıncı Birleşim, 30 Temmuz 1951, s. 444.

¹⁹¹ Resmi Gazete, 14 Ağustos 1951, S.7884, s. 1794.

¹⁹² TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz Altıncı Birleşim, 30 Temmuz 1951, s. 257.

¹⁹³ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz Altıncı Birleşim, 30 Temmuz 1951, s. 445.

¹⁹⁴ Resmi Gazete, 14 Ağustos 1951, S.7884, s. 1793.

¹⁹⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz On Birinci Birleşim, 8 Ağustos 1951, s. 278.

¹⁹⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz On Birinci Birleşim, 8 Ağustos 1951, s. 278.

¹⁹⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz On İkinci Birleşim, 9 Ağustos 1951, s. 791. Ve Resmi Gazete, 15 ağustos 1951, S.7885, s. 1801.

¹⁹⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.11, On Dördüncü Birleşim, 7 Aralık 1951, s. 5.

¹⁹⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz Birinci Birleşim, 25 Ocak 1952, s. 39.

söz konusu olmuştur. Sonuç olarak kanun Resmi Gazete’de Çalışma Komisyonunun değiştirdiği gibi yayınlanmıştır²⁰⁰.

10. 30 Ocak 1952 tarihinde İstanbul Milletvekili Ahmet Topçu’nun, “3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13’üncü maddesinin Ç bendinin 4’üncü fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi” için hazırlanan Çalışma Komisyonu raporu Meclis’e sunulmuştur²⁰¹.

13. Maddenin feshi mevzuu ayrı ayrı fıkralarda bulunduğu için komisyon bunu 13. Madde içerisine toplamıştır²⁰². İş Kanunu’nun 5518 sayılı Kanunla tadil edilen 13’üncü maddesinin altıncı fıkrasının değiştirilmesi hakkında Kanun 8 Şubat 1952 tarihinde kabul edilmiştir²⁰³.

11. Körez, 1 Şubat 1952 tarihinde Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak’ın Zonguldak ve Ereğli Kömür Havzasında mevcut kömür tozlarının amelenin yararına satılmasının 114 sayılı Kanunu göre yorumlanması talebiyle ilgili raporu Çalışma Komisyonu tarafından ele alınmıştır²⁰⁴. Komisyon raporunda adı geçen kanunun daha önce mecliste görüşüldüğü ve maddelerinin yeterince açık olmasından dolayı bu yorumlamaya gerek bulunmadığı belirtilmiştir²⁰⁵.

12. Körez, 2 Mayıs 1952 tarihinde Zonguldak Milletvekili Suat Başol’un, İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanununun 5564 sayılı Kanunla değiştirilen 32’inci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifine Çalışma Komisyonu Başkanı olarak rapor sunmuştur²⁰⁶. Komisyon öncelikle kanun tasarısının ismini “4772 sayılı İş kazalarıyla Meslek hastalıkları ve Analık sigortaları hakkındaki Kanunun 5564 sayılı Kanunla tadil edilen 32’nci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi” olarak değiştirmiştir. Ayrıca fıkra

²⁰⁰ Resmi Gazete, 28 Mayıs 1952, S. 8120, s. 3733-3734.

²⁰¹ TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz Üçüncü Birleşim, 30 Ocak 1952, s. 40.

²⁰² TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz Üçüncü Birleşim, 30 Ocak 1952, s. 412.

²⁰³ TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz Yedinci Birleşim, 8 Şubat 1952, s. 118.

²⁰⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.13, Otuz Dördüncü Birleşim, 1 Şubat 1952, s. 77.

²⁰⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.13, Otuz Dördüncü Birleşim, 1 Şubat 1952, s. 77.

²⁰⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.15, Altmış Yedinci Birleşim, 2 Mayıs 1952, s. 149.

vardiyalı ve vardiyasız çalışan işçileri kapsayacak hale getirilmiştir²⁰⁷. Kanun ve maddeleri Mecliste kabul edilmiştir²⁰⁸.

13. Körez, 12 Mayıs 1952 tarihinde Zonguldak Milletvekili Suat Başol'un, 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifinin incelenmesi sürecinde Çalışma Komisyonu Başkanı ve rapor sözcüsü olarak görev yapmıştır²⁰⁹. Komisyon kanun teklifinin isminin "*5417 sayılı Kanunun geçici maddesinin (a) fıkrasının' değiştirilmesi hakkında kanun teklifi*" olarak değiştirildiğini belirtmiştir. Fıkranın içeriği kanundan yararlanmak için vardiyalı bir işte ne kadar çalışılması gerektiği ile ilgilidir. Yapılan değişiklik meclis genel kurulu tarafından da onaylanmıştır²¹⁰. Kanun 21 Mayıs 1952 tarihinde meclis genel kurulunda kabul edilmiştir²¹¹.

14. Körez, 2 Haziran 1952 tarihinde Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, 114 sayılı Kanunun 2 ve 4'ncü maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifini Çalışma Komisyonu Başkanı olarak Yüksek Başkanlığa sunmuştur²¹². Buna göre kanunda kömür tozlarının Amale İdare Heyeti tarafından satılabileceği ibaresinin bulunması sendika ve derneklere üye olan işçilerin mağduriyetine yol açmaktadır. Söz konusu teklif bu sakıncayı ortadan kaldıracığı için komisyon tarafından uygun görülmüştür. Komisyon raporu meclis genel kurulunda da kabul edilmiştir²¹³.

15. Körez, 6 Haziran 1952 tarihinde Milletlerarası Çalışma Bürosu ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında İstanbul'da Yakın ve Orta Doğu iş gücü faaliyet merkezi kurulması için Cenevre'de imzalanan anlaşmanın onanması hakkındaki kanun tasarısını Çalışma Komisyonu'nda ele alan milletvekilleri arasında bulunmuştur²¹⁴. Bu anlaşma ülkenin menfaatlerine

²⁰⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.15, Altmış Yedinci Birleşim, 2 Mayıs 1952, s. 149.

²⁰⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.15, Yetmişinci Birleşim, 9 Mayıs 1952, s. 128.

²⁰⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.15, Yetmiş Birinci Birleşim, 12 Mayıs 1952, s. 172.

²¹⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.15, Yetmiş Birinci Birleşim, 12 Mayıs 1952, s. 190.

²¹¹ TBMM.ZC Devre:9, C.15, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 21 Mayıs 1952, s. 276

²¹² TBMM.ZC Devre:9, C.16, Yetmiş Dokuzuncu Birleşim, 2 Haziran 1952, s. 199.

²¹³ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Yetmiş Dokuzuncu Birleşim, 2 Haziran 1952, s. 11.

²¹⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Birinci Birleşim, 6 Haziran 1952, s. 197.

uygun bulunarak komisyon tarafından kabul görüp Meclise sunulmuştur. Kanun meclis tarafından da kabul edilmiştir²¹⁵.

16. “*Basın mesleğinde çalışanlarla işverenler arasındaki münasebetlerin tanzimi hakkındaki kanun tasarısı*” görüşüne başvurulmak üzere Nafiz Körez’in başkanlığını yaptığı Çalışma Komisyonu’na gönderilmiştir. Komisyon 13 Haziran 1952 tarihinde konuyu değerlendiren bir rapor hazırlamıştır²¹⁶. Komisyon bazı kelime değişiklikleri yaparak teklifi geri göndermiştir. Tasarı mecliste kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır²¹⁷.

17. Körez ve 122 arkadaşı “Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu” adlı bir teklif hazırlayarak Meclis başkanlığına sunmuşlardır²¹⁸. Milletvekilleri gerekçede Avrupa’nın Amerikalı turistlerden kazandığı paralardan bahsetmiş, Türkiye’nin sağlık, tarih ve doğa turizmine ne kadar açık olduğunu ifade etmişlerdir. Devletin turizm için gereken hazırlığı yapıp reklamlarla kendini tanıtmamasını istemişlerdir²¹⁹. Kanun teklifi daha sonra 13 Şubat 1953 tarihinde yeniden gündeme gelmiş Çalışma Komisyonu hazırladığı raporda turizm işletmelerinin ve çalışanlarının özelliklerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili maddeler de eklemiştir²²⁰. Nihayetinde kanun 13 Mayıs 1953 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilerek yasalaşmıştır²²¹.

18. “*Çalışma Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı*” Çalışma Komisyonu’na gönderilmiştir. Nafiz Körez başkanlığındaki komisyon 11 Şubat 1952 tarihinde raporunu meclis başkanlığına sunmuştur²²². Komisyon kadroların ve ihtiyaç tespitlerinin yerinde olduğuna kanaat getirmiştir. Tasarı meclis tarafından kabul edilmiştir²²³.

19. Nafiz Körez başkanlığındaki Çalışma Komisyonu 21 Ocak 1953 tarihinde garson ve benzeri işçilerin hizmet karşılıkları hakkında bırakılan

²¹⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Birinci Birleşim, 6 Haziran 1952, s. 99.

²¹⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Dördüncü Birleşim, 13 Haziran 1952, s. 214.

²¹⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Dördüncü Birleşim, 13 Haziran 1952, s. 216.

²¹⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Yedinci Birleşim, 19 Haziran 1952, s. 229.

²¹⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.16, Seksen Yedinci Birleşim, 19 Haziran 1952, s. 229.

²²⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.20, Kırk Üçüncü Birleşim, 13 Şubat 1953, s. 103.

²²¹ Resmi Gazete, 22 Mayıs 1953, S. 8414, s. 6301-6304.

²²² TBMM.ZC Devre:9, C.20, Kırk Birinci Birleşim, 11 Şubat 1953, s. 135.

²²³ TBMM.ZC Devre:9, C.20, Kırk Birinci Birleşim, 11 Şubat 1953, s. 227.

bahışlere işveren tarafından el konulmasını önlemeye yönelik kanun tasarısı hakkında bir rapor hazırlamıştır²²⁴. Kanun meclis genel kurulu tarafından 28 Ocak 1953 tarihinde kabul edilmiştir²²⁵.

20. Zonguldak Mebusu Abdürrahman Boyacıgillerin, “İşçi Sigortaları Kurumu Kanununun 5565 sayılı Kanunla değişen 20’nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi” Çalışma Komisyonuna gönderilmiştir. Nafiz Körez başkanlığındaki komisyon 12 Şubat 1953 tarihinde tasarı hakkında bir rapor hazırlamıştır. Komisyon kurumların yatırım için ayrılacak bütçelerinin olmadığını belirtmiş ve teklifin reddi yönünde görüş belirtmiştir²²⁶. Meclis genel kurulu Çalışma Komisyonu raporunu kabul ederek teklifi reddetmiştir²²⁷.

21. Körez başkanlığındaki Çalışma Komisyonu 3 Temmuz 1953 tarihinde Türkiye Hükümetiyle Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı ve Dünya Sağlık Teşkilâtı arasında teknik yardım yapılmasına dair esas anlaşmanın onanması hakkındaki kanun tasarısı ile ilgili bir rapor düzenlemiştir. Komisyon raporda söz konusu kanunu ülke menfaatlerine uygun bulmuş ve Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu’na havale etmiştir²²⁸. Bütün bu gelişmelerden sonra kanun meclis genel kurulunda kabul edilmiştir²²⁹.

22. İş Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ile ilgili kanun teklifi Çalışma Komisyonuna havale edilmiştir. Nafiz Körez başkanlığında toplanan komisyon 2 Mart 1954 tarihinde raporunu hazırlamıştır²³⁰. Kanun teklifi komisyon tarafından uygun bulunmuş ve bazı değişiklikler yapılarak meclis genel kuruluna gönderilmiştir. Meclis gönderilen raporu oylamaya

²²⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.19, Otuzuncu Birleşim, 21 Ocak 1953, s. 55.

²²⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.19, Otuz Üçüncü Birleşim, 28 Ocak 1953, s. 453.

²²⁶ TBMM.ZC Devre:9, C.20, Kırk İkinci Birleşim, 12 Şubat 1953, s. 110.

²²⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.20, Kırk İkinci Birleşim, 12 Şubat 1953, s. 246.

²²⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.24, Yüz Birinci Birleşim, 3 Temmuz 1953, s. 141.

²²⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.24, Yüz Birinci Birleşim, 3 Temmuz 1953, s. 189.

²³⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.29, Elli Beşinci Birleşim, 2 Mart 1954, s. 99.

sunmuş ve rapor kabul edilmiş²³¹, 8 Mart 1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir²³².

23. Körez başkanlığındaki Çalışma Komisyonu 9 Mart 1954 tarihinde meclise sunulan “*Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsü Tadilnamesinin tasdikine dair kanun teklifi*” ile ilgili olarak bir rapor hazırlamıştır²³³. Teklifte Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı üye adedinin artması ile Yönetim Kurulu üye sayısının 32’den 40’a çıkarılması söz konusudur. Çalışma Komisyonunun birkaç değişiklikle meclise sunduğu tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır²³⁴.

24. İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı işçilerine ilâve ödeme yapılması hakkındaki kanun teklifini Çalışma Komisyonuna havale edilmiştir. Körez’in başkanlığındaki komisyon teklifi uygun bularak 28 Haziran 1954 tarihli raporunu Bütçe Komisyonuna göndermiştir²³⁵. Kanunun hangi işçileri kapsadığı yönündeki uzun tartışmalardan sonra kanun ismi “*3460 ve 6212 sayılı kanunların şümulü dışında kalan umumi, mülhak ve hususi bütçeli dairelerle mütedavil sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait plan şirket ve kurumlarla belediyeler ve bunlara bağlı teşekküllere ait iş yerlerinde çalışan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında Kanun*” olarak değiştirilmiş ve meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir²³⁶.

25. Sivas Mebusu Etem Erdiñç ve 2 arkadaşının, İş Kanununun 38’inci maddesinin tadili hakkında kanun teklifi Çalışma Komisyonu Başkanlığı’na sunulmuştur. Bunun üzerine Nafiz Körez başkanlığında toplanan komisyon 5 Aralık 1955 tarihinde bu teklif hakkındaki raporunu hazırlamıştır²³⁷. Adı geçen kanun maddesi makineli iş yerlerindeki arızalarda işçilerin mesai ücretlerini ihtiva etmektedir. Değiştirilmesi teklif edilen 38’inci madde 37’nci madde ile bağlantılı olduğundan değiştirme teklifi Çalışma Komisyonu

²³¹ TBMM.ZC Devre:9, C.29, Elli Beşinci Birleşim, 2 Mart 1954, s. 40.

²³² Resmi Gazete, 8 Mart 1954, S. 8652, s. 8513-8514.

²³³ TBMM.ZC Devre:9, C.29, Altmış İkinci Birleşim, 9 Mart 1954, s. 199.

²³⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.29, Altmış İkinci Birleşim, 9 Mart 1954, s. 567.

²³⁵ TBMM.ZC,Devre: 10, C.1, On Dördüncü Birleşim, 28 Haziran 1954, s.285.

²³⁶ TBMM.ZC,Devre: 10, C.4, Otuz İkinci Birleşim, 26 Ocak 1955, s.178.

²³⁷ TBMM.ZC,Devre: 10, C.8, Onuncu Birleşim, 5 Aralık 1955, s. 282.

tarafından reddedilerek meclise sunulmuştur. Meclis genel kurulu da komisyon raporunu dikkate alarak kanun teklifini reddetmiştir²³⁸.

4. KÖREZ'İN VERDİĞİ KANUN TEKLİFLERİ VE ÖNERGELER

23 Şubat 1951 Nafiz Körez mecliste görev yaptığı 10 yıllık süre içerisinde gerek milletvekili gerekse Sağlık Bakanı sıfatıyla 55 adet kanun teklifi ve önergeye imza atmıştır. Onun da imzasını taşıyan teklifler kronolojik sıra ile şu şekildedir.

1. Körez, 23 Şubat 1951 tarihinde Meclis Başkanlığı'na sunulan; bakanlıkların ve genel müdürlüklerin 301, 302, 303'ncü maddelerinde yazılı tahsisattan döşeme ve demirbaş için % 30 diğerleri için % 20 indirim yapılmasını öneren bir teklif vermiştir²³⁹.

Nafiz Körez ve 77 arkadaşı tarafından verilen bu önergede göre bakanlıklar ve genel müdürlüklerin kırtasiye, döşeme ve demirbaş gibi ihtiyaçlarının karşılanması için ayrılan tahsisat tutarının 1951 yılı bütçesinde 9502282 lira olarak belirlenmesine karşı çıkmışlardır. Ülkede daha önemli ihtiyaçların olduğunu hatırlatarak üzerinde durulacak adı geçen bütçedeki döşeme ve demirbaşlarda %30 diğerlerinde %20 indirim yapılmasını talep etmişlerdir²⁴⁰. Fakat meclis genel kurulu bütçede verilen miktarın uygun olduğu kararına varmış ve önerge kabul edilmemiştir²⁴¹.

2. 24 Şubat 1951 tarihinde Nafiz Körez İzmir Enternasyonal Fuarının 50 bin liralık bütçesinin 150 bin liraya çıkarılmasını Büyük Millet Meclisi Başkanlığından talep eden bir teklif vermiştir²⁴².

Nafiz Körez ve 99 milletvekili ülke ekonomisine büyük katkıları olan İzmir Enternasyonal Fuarı'nın ihtiyaçlarının İzmir Belediyesi tarafından

²³⁸ TBMM.ZC.Devre: 10, C.8, Onuncu Birleşim, 5 Aralık 1955, s. 205.

²³⁹ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 23 Şubat 1951, s. 525.

²⁴⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 23 Şubat 1951, s. 524-525.

²⁴¹ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 23 Şubat 1951, s. 572.

²⁴² TBMM.ZC Devre:9, C.5, Ellinci Birleşim, 24 Şubat 1951, s.727.

karşılanmaya çalışıldığı ve yetersiz kaldığı için bütçesinin arttırılmasını teklif etmişlerdir. Bütçe Komisyonu Sözcüsü Mazhar Şener, İzmir Fuarı'nın ekonomideki öneminin büyük olduğunu kabul etmiş, ancak bütçe imkânlarının sadece 50 bin lira yardım yapılmasına imkân verdiğini söylemiştir. Böylece önerge reddedilmiştir²⁴³.

3. Körez, 27 Şubat 1951 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan Devlet Demiryolları'nın 1951 Bütçesinin 27'nci bölümünden tenzili ile 9'uncu bölümünün 4'ncü maddesine 95 bin lira ilâvesi ile bu madde tahsisatının 115 bin liraya iblâğını talep eden bir önerge vermiştir²⁴⁴.

Nafiz Körez ve 51 milletvekili Devlet Demiryollarının daha elverişli çalışması adına eğitim almak üzere yurtdışına mühendis ve ustaların gönderilmesi için Devlet Demiryolları 1951 yılı bütçesindeki yabancı memleketler yolluğunun 115 bin liraya çıkarılmasını talep etmişlerdir. Mecliste okunan önerge kabul edilmiş²⁴⁵ ve yabancı memleketler yolluğu 115 bin liraya çıkarılmıştır²⁴⁶.

4. 23 Temmuz 1951 tarihinde Nafiz Körez ve Sudi Mihçioğlu Meclise bir teklif sunmuşlardır. Teklifte Yüksek başkanlığa sunulan Atatürk Kanunu tasarısının daha önceki görüşmelerinde başlık ve kanun metninde açıklığa varılması için Adalet Komisyonuna sevkini hatırlatmışlardır. Söz konusu tasarının Anayasaya aykırı olup olmadığı tartışmalarından dolayı dosyanın Anayasa Komisyonuna sevk edildiğini söylemişlerdir. Anayasa Komisyonunun raporunda, tasarının Anayasaya aykırı olmadığı belirtmiştir. Bu sebeplerden dolayı tasarının başlığının ve metninin, daha net bir hale getirilmesi için dosyanın Adalet Komisyonuna sevkini teklif etmişlerdir²⁴⁷. Tasarının Adalet Komisyonu'na sevk edilmesi teklifi kabul edilmiştir²⁴⁸. Sonuç olarak Atatürk'ü Koruma kanunu olarak bilinen kanun 25 Temmuz

²⁴³ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Ellinci Birleşim, 24 Şubat 1951, s.731.

²⁴⁴ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Elli Üçüncü Birleşim, 27 Şubat 1951, s.1067.

²⁴⁵ TBMM.ZC Devre:9, C.5, Elli Üçüncü Birleşim, 27 Şubat 1951, s.1068.

²⁴⁶ Resmi Gazete, 5 Mart 1951, S. 7750, s. 758.

²⁴⁷ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz Üçüncü Birleşim, 23 Temmuz 1951, s.279.

²⁴⁸ TBMM.ZC Devre:9, C.9, Yüz Üçüncü Birleşim, 23 Temmuz 1951, s.281.

1951 tarihinde 5816 sayılı “Atatürk Aleyhinde İşlenen Suçlar Hakkında Kanun” adıyla yasalaşmıştır²⁴⁹.

5. Körez, 26 Kasım 1951 tarihinde Türk Ceza Kanunu’nun 141. Maddesinin tadili hususunda kanun tasarısı teklifine imza atanlar arasında bulunmuştur²⁵⁰. Körez ve 108 kişi söz konusu maddenin birinci fıkrasına “*bu fiilleri işleyenler (merkez icra) ve vilâyet başkan, sekreter; takviyeci, irtibatçı iseler veya bu fiiller seferberlik veya harp hâlinde işlenirse ölüm cezası verilir.*” diye eklenmesini istemişlerdir. Maddenin yeni hali meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir²⁵¹.

6. Körez, 28 Ocak 1952 tarihinde Gayrimenkule Tecavüzün Define dair kanunun birinci maddesinin ilk fıkrasının değiştirilmesi için Meclis Başkanlığına teklifte bulunmuştur²⁵². Fakat Meclis kapandığı için konu ertelenmiştir. Birkaç milletvekilinin de Körez’in “*Madde 1. Özel ve tüzel kişilerin yedlerinde bulundukları gayrimenkullere başkası tarafından tecavüz ve müdahale olunarak ihdasıyet edildikte ilde vali, ilçede kaymakam tarafından aşağıda yazılı hükümler dairesinde bu tecavüz def'i ve gayrimenkul zilyedine teslim olunur.*” şeklindeki teklifine benzer teklifte bulunmuştur²⁵³. Nihayetinde 1. Madde “*Hakikî veya hükmi şahısların zilyed buldukları gayrimenkule başkası tarafından tecavüz ve müdahale edildiği takdirde o gayrimenkul zilyedinin ve zilyet birden fazla olduğu takdirde içlerinden her hangi birinin müracaatı üzerine o gayrimenkulün bağlı bulunduğu mahallin kaymakam veya valisi tarafından aşağıda yazılı hükümler dairesinde bu tecavüz ve müdahale def'i ve gayrimenkul zilyedine mahallen teslim olunur.*” şeklinde kabul edilmiştir²⁵⁴.

²⁴⁹ Resmi Gazete, 31 Temmuz 1951, S. 7872, s. 1713.

²⁵⁰ TBMM.ZC Devre:9, C.10, Dokuzuncu Birleşim, 26 Kasım 1951, s. 248.

²⁵¹ TBMM.ZC Devre:9, C.10, Onuncu Birleşim, 28 Kasım 1951, s. 273.

Madde 141 — 1. Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan her hangi birini devinmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar. Bu kabil cemiyetlerin bir kaçını veya hepsini sevk ve idare edenler hakkında ölüm cezası hükmolunur. (Resmi Gazete, 11 Aralık 1951, S.7979, s. 2385.)

²⁵² TBMM.ZC Devre:9, C.12, Otuz İkinci Birleşim, 28 Ocak 1952, s. 367-369.

²⁵³ TBMM.ZC,Devre:9, C.12, Otuz İkinci Birleşim, 28 Ocak 1952, s. 369.

²⁵⁴ Resmi Gazete, 24 Nisan 1952, S. 8093, s. 3445.

7. Körez, 13 Şubat 1952 tarihinde Sinop Milletvekili Dr. Muhit Tümerkan ile birlikte Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kuruluş ve Memurları Kanununa bazı hükümler eklenmesine dair bir önerge vermişlerdir. Buna göre 47 mütehassis için Bütçe Komisyonunun önerdiği 286 800 lira fazladır. 283 200 lira yeterli olacaktır. Ayrıca 4258 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvellerinin değiştirilmesine dair olan 4862 sayılı Kanuna bağlı 1 ve 2 sayılı cetvellerde değişiklik yapılmasını istemişlerdir. Böylece BCG aşısı alanında uzman kadronun ıslah edilmesi ve hazinenin 3600 lira tasarrufta bulunması öngörülmüştür²⁵⁵. Değişiklik Meclis tarafından kabul edilmiştir²⁵⁶. Ve 4871 sayılı Kanununa ikinci geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısını meclise sunmuştur²⁵⁷. Bu geçici madde sağlık memurlarının haklarını kapsamaktadır. Teklifleri meclis tarafından kabul edilmiş²⁵⁸ kanunlaşmış hali 20 Şubat 1952 tarihinde yayınlanmıştır²⁵⁹.

8. Nafiz Körez, Horasan - Sarıkamış demiryolunun inşasına başlanılmak üzere Bayındırlık Bakanlığı Bütçesinin 781'inci bölümünün 12'nci maddesine beş milyon lira ilave edilmesine dair 58 arkadaşı ile birlikte 27 Şubat 1952 tarihinde bir önerge vermiştir²⁶⁰. Söz konusu teklif meclis genel kurulunda oylanarak kabul edilmiştir²⁶¹.

9. Körez, 27 Şubat 1952 tarihinde Ticaret Bakanlığı Bütçesinin 458'inci bölümündeki "*sergi giderlerine, İzmir Enternasyonal Fuarına yardım*" maddesinin ilâvesini isteyen 46 milletvekili arasında yer almıştır²⁶². İzmir Enternasyonal Fuarının Bütçe Kanunu'nda adının geçmemesinden ve Uluslararası Fuarlar Birliği senelik toplantısının o yıl İzmir'de yapılacağından dolayı Kanunda değişiklik yapılması ve 50 bin lira eklenmesini teklif etmişlerdir. Fakat önergeleri kabul edilmemiştir²⁶³.

²⁵⁵ TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Otuz Dokuzuncu Birleşim, 13 Şubat 1952, s. 250.

²⁵⁶ TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Otuz Dokuzuncu Birleşim, 13 Şubat 1952, s. 250.

²⁵⁷ TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Otuz Dokuzuncu Birleşim, 13 Şubat 1952, s. 251-252.

²⁵⁸ TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Otuz Dokuzuncu Birleşim, 13 Şubat 1952, s. 253.

²⁵⁹ Resmi Gazete, 20 Şubat 1952, S. 8032, s. 2813-2814.

²⁶⁰ TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 27 Şubat 1952, s. 1021.

²⁶¹ TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 27 Şubat 1952, s. 1025, 1036.

²⁶² TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 27 Şubat 1952, s. 1061.

²⁶³ TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 27 Şubat 1952, s. 1062.

10. Körez, 7 Mayıs 1952 tarihinde Antalya Milletvekili Burhanettin Onat ve 122 arkadaşının Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu teklifinin geçici bir komisyonda görüşülmesi hakkında önergeye imza atan 57 milletvekili arasında bulunmuştur. Geçici komisyon oluşturulması Meclis tarafından kabul edilmiştir²⁶⁴.

11. Körez, 24 Aralık 1952 tarihinde 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun yürürlüğe konulması hakkında hazırlanan kanun teklifinin Anayasa Komisyonuna havale edilmesini isteyen 185 milletvekili arasında yer almıştır. Bu teklifle 10 Ocak 1945 tarihinde yürürlüğe giren 4965 sayılı Anayasa yürürlükten kaldırılacaktır. Çünkü adı geçen kanunun yürürlüğe girdiği zamanlarda kullanılan dil eskidir ve daha anlaşılır bir hale getirilmesi istenmektedir²⁶⁵. Tasarı meclisten kabul oyu almış ve kanun yenilenmiştir²⁶⁶.

12. Nafiz Körez ve 53 arkadaşı 18 Şubat 1953 tarihinde 1953 Bütçe Kanun tasarısının 453'üncü bölümünün 12'nci maddesinde değişiklik yapılmasını isteyen bir teklif sunmuşlardır. Milletvekilleri parlamentolararası turizm birliğine katılma payı olarak verilen 2500 liranın 4500 liraya yükseltilmesini teklif etmişlerdir. Takrir meclis genel kurulu tarafından Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir²⁶⁷. Bütçe komisyonundan geri dönüş söz konusu olmadığı için teklif kanunlaşmamıştır.

13. Körez ve 84 milletvekili 26 Şubat 1953 tarihinde Bayındırlık Bakanlığı Bütçesinin 741'nci bölümünün değiştirilmesini teklif etmişlerdir. Buna göre Tunceli'de iş esası üzerine kurulacak asri ceza evinin istimlâk ve inşa masrafı karşılığı olarak söz konusu bölümün 13. maddesine 250 bin lira ilâvesi istenmiştir²⁶⁸. Teklif bütçe komisyona gönderilmiş, bilahare meclis genel kurulu tarafından reddedilmiştir²⁶⁹.

14. Körez ve 80 milletvekili 26 Şubat 1953 tarihinde Karayolları Bütçesinin 781'inci bölümünün değiştirilmesi ile ilgili teklifte

²⁶⁴ TBMM.ZC,Devre:9, C.15, Altmış Dokuzuncu Birleşim, 7 Mayıs 1952, s. 95.

²⁶⁵ TBMM.ZC,Devre:9, C.18, Yirmi Birinci Birleşim, 24 Aralık 1952, s. 56.

²⁶⁶ TBMM.ZC,Devre:9, C.18, Yirmi Birinci Birleşim, 24 Aralık 1952, s. 412.

²⁶⁷ TBMM.ZC,Devre:9, C.20, Kırk Altıncı Birleşim, 18 Şubat 1953, s. 465.

²⁶⁸ TBMM.ZC,Devre:9, C.20, Elli Dördüncü Birleşim, 26 Şubat 1953, s. 1078.

²⁶⁹ TBMM.ZC,Devre:9, C.20, Elli Beşinci Birleşim, 27 Şubat 1953, s. 1314.

bulunmuşlardır. Milletvekilleri Kırklareli-Topkapı karayolunun yapımı için Karayolları Bütçesine 1 milyon liranın eklenmesini istemişlerdir. Meclis Başkanı yol yapımı için genel bir bütçe ayrıldığı, vilayetlere göre ayrı ayrı işlem yapılmasının doğru olmadığı yönünde görüş belirterek teklifi oylamıştır²⁷⁰. Oylama sonucunda teklif reddedilmiştir²⁷¹.

15. Körez ve 10 milletvekili, 10 Temmuz 1953 tarihinde Özel İdare Hastanelerinin Muvazene-i Umumiye'ye Devri ve 4862 sayılı Kanuna bağlı 1 ve 2 sayılı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısının birinci maddesine yeni bir fıkranın konulmasını teklif etmişlerdir. Bu fıkra belediye hastaneleri ile ilgilidir. Takrir meclis tarafından reddedilmiştir²⁷².

16. Körez ve 52 milletvekili 23 Aralık 1953 tarihinde Devlet Memur ve Hizmetlilerine Tahsisat ve İkramiye Verilmesi hakkında Kanun'undan ikramiye sisteminin tamamen kaldırılarak yerine senede üç defa olmak üzere tahsisat verilmesi hususu ile ilgili teklifte bulunmuşlardır. Ayrıca 1. maddesinin değiştirilmesini ve geçici madde eklenmesini teklif etmişlerdir. Adı geçen maddenin içeriği belediyelerde ve devlet kurumlarında işçi olanlara yılda bir kez maaşlarının iki katı oranında tahsisat ödenmesiyle ilgilidir²⁷³. Teklifleri mecliste kabul edilmiştir²⁷⁴.

17. Körez ve üç milletvekili, 17 Şubat 1954 tarihinde Milletvekilleri Seçimi Kanununun geçici 3. maddesinin değiştirilmesine teklif etmişlerdir. Maddenin içeriği bir seçim bölgesinin birden fazla seçim bölgesi haline gelmesinden sonra milletvekili sayılarının yeniden ayarlanması gerektiği üzerinedir²⁷⁵. Fakat tadil teklifi mecliste kabul edilmemiştir²⁷⁶.

18. Körez, 22 Şubat 1954 tarihinde Diyanet İşleri bünyesine 500 imam, hatip ve müezzin alınmasını ve bütçeye 450 bin lira daha eklenmesini teklif eden 89 milletvekili arasında bulunmuştur²⁷⁷. Takrirleri meclis

²⁷⁰ TBMM.ZC,Devre:9, C.20, Elli Dördüncü Birleşim, 26 Şubat 1953, s.1086.

²⁷¹ TBMM.ZC,Devre:9, C.20, Elli Dördüncü Birleşim, 26 Şubat 1953, s.1090.

²⁷² TBMM.ZC,Devre:9, C.24, Yüz Altıncı Birleşim, 10 Temmuz 1953, s. 492.

²⁷³ TBMM.ZC,Devre:9, C.26, Yirmi Birinci Birleşim, 23 Aralık 1953, s. 414, 416

²⁷⁴ TBMM.ZC,Devre:9, C.26, Yirmi Birinci Birleşim, 23 Aralık 1953, s. 419.

²⁷⁵ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dördüncü Birleşim, 17 Şubat 1954, s. 485.

²⁷⁶ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dördüncü Birleşim, 17 Şubat 1954, s. 487.

²⁷⁷ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Yedinci Birleşim, 22 Şubat 1954, s.678.

tarafından dikkate alınmış ve Bütçe Komisyonu'na gönderilmiştir²⁷⁸. Fakat Bütçe Komisyonundan geri dönüş yapılmamıştır.

19. Körez, 24 Şubat 1954 tarihinde Ermeni Hastanesine verilen 30 bin liralık ödeneğin 10 bin lira arttırılmasını teklif eden 55 milletvekili arasında bulunmuştur. Teklifleri meclis tarafından kabul edilmiş ve bütçe komisyonuna gönderilmiştir²⁷⁹. Bütçe komisyonundan bir geri dönüş olmadığı için teklif kanunlaşmamıştır.

20. Körez, 24 Şubat 1954 tarihinde Genel Merkezi Adana'da bulunan Kuvayi Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyetine 25 Bin Liralık yardım yapılmasını Meclise teklif eden 65 milletvekili arasında bulunmuştur. Takrirleri meclis tarafından kabul edilmiş ve bütçe komisyonuna gönderilmiştir²⁸⁰. Fakat Bütçe Komisyonundan geri dönüş yapılmamıştır.

21. Körez, 24 Şubat 1954 tarihinde Kars Belediyesi'ne şehitlik abidesi dikilmesi için Maliye Bakanlığı'ndan 100 bin lira bütçe ayrılmasını teklif eden 54 milletvekili arasında bulunmuştur²⁸¹. 1855 yılındaki Rus kuşatmasında şehit düşen halk için bu abidenin yapılması milletvekillerinden de büyük destek görmüştür. Yapılan oylamada takrir kabul edilmiş ve komisyona gönderilmiştir²⁸². Fakat Bütçe komisyonundan her hangi bir dönüş olmamıştır.

22. Körez, 24 Şubat 1954 tarihinde Bursa'daki padişah türbelerinin tadilatı için Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin 250 bin lira arttırılmasını teklif eden 60 milletvekili arasında bulunmuştur²⁸³. Hem geçmişe hürmet hem de turist ziyaretleri için gerekli görülen teklif meclis tarafından kabul edilmiş ve bütçe komisyonuna gönderilmiştir²⁸⁴. Fakat Bütçe komisyonundan her hangi bir geri dönüş olmamıştır.

23. Körez, 24 Şubat 1954 tarihinde vilâyet ve kaza merkezlerinde halk tarafından yaptırılan derneklere yardım için Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin

²⁷⁸ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Yedinci Birleşim, 22 Şubat 1954, s.679.

²⁷⁹ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 812.

²⁸⁰ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 817.

²⁸¹ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 822.

²⁸² TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 826.

²⁸³ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 862.

²⁸⁴ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 864.

743. Faslıının arttırılması için teklifte bulunan 57 milletvekili arasında yer almıştır²⁸⁵. Takrir meclis tarafından kabul edilmiş, Bütçe Komisyonuna gönderilmiştir²⁸⁶. Fakat Bütçe Komisyonundan her hangi bir geri dönüş olmamıştır.

24. Körez, Ankara Üniversitesi 1954 Mali yılı Bütçesinin değiştirilmesi ile ilgili teklifte bulunmasına imza veren 189 milletvekili arasında yer almıştır. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Çocuk Sağlığı Kürsüsünün bina ihtiyacının karşılanması için üniversitenin bütçesine 850 bin lira eklenmesini talep etmişlerdir. Bu kürsü önceden kurulmuş olmasına rağmen binası mevcut değildi. Bu kürsü çocuk hastalıkları ve ölümleriyle mücadele edilmesi açısından önemli idi²⁸⁷. Milletvekillerinin talebi meclis tarafından kabul edilmiş²⁸⁸ ve kanun da yer almıştır²⁸⁹.

25. Körez, 25 Şubat 1954 tarihinde İstanbul Üniversitesi'nin ülke sporuna olan katkılarından dolayı 10 bin liralık bütçesinin 30 bine çıkarılmasını teklifte bulunan 59 milletvekili arasında yer almıştır²⁹⁰. Takrir meclis tarafından kabul edilerek ilgili komisyonlara havale edilmiştir²⁹¹. Bütçe komisyonu takriri kanuna eklemiştir²⁹².

26. Körez, 81 arkadaşı ile birlikte 9 Mart 1954 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Memurları Teşkilâtı hakkındaki 5509 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifine imza verenler arasında bulunmuştur. Kanun teklifi gerekçesinde mecliste görevli doktorun uzun çalışma koşullarından ve başka işle meşgul olmamasından dolayı maaşına 500 liranın eklenmesi istenmiştir²⁹³. Teklif meclis tarafından kabul edilmiştir²⁹⁴.

27. Körez, 11 Mart 1954 tarihinde Denizli Mebusu Ali Çobanoğlu ve 70 arkadaşının, Denizli Vilâyeti Tavas Kazasına bağlı Kale Nahiyesi yerinin

²⁸⁵ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 868.

²⁸⁶ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 869.

²⁸⁷ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Ellinci Birleşim, 25 Şubat 1954, s.893-895.

²⁸⁸ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Ellinci Birleşim, 25 Şubat 1954, s.896.

²⁸⁹ Resmi Gazete, 4 Mart 1954, S. 8649, s. 8429.

²⁹⁰ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Ellinci Birleşim, 25 Şubat 1954, s.898-899.

²⁹¹ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Ellinci Birleşim, 25 Şubat 1954, s.899.

²⁹² Resmi Gazete, 4 Mart 1954, S. 8649, s. 8429.

²⁹³ TBMM.ZC,Devre:9, C.29, Altmış İkinci Birleşim, 9 Mart 1954, s. 217.

²⁹⁴ TBMM.ZC,Devre:9, C.29, Altmış İkinci Birleşim, 9 Mart 1954, s. 554-555.

değiştirilmesi hakkında kanun teklifine imza verenler arasında bulunmuştur. Söz konusu nahiyenin yıkılma tehlikesi olan bir kayanın üzerinde bulunmasından dolayı taşınması istenmiştir. Mazbatayı Dahiliye komisyonu olumsuz bulurken, Nahiye ve bütçe komisyonları uygun bulmuştur²⁹⁵. Nihayetinde teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır²⁹⁶.

28. Böylece Nafiz Körez 9. Dönem milletvekilliği süresince 28 teklifte bulunurken bir tek soru önergesi vermiştir. Bu önerge İzmir-Ankara kara yolunun yapımı ile ilgilidir. 22 Kasım 1954 tarihinde İzmir - Ankara devlet yolunun Salihli-Menye-Kula-Gemikaya-Çataltepe istikametlerinden Uşak'a kadar olan kısımlarının yapımına ne zaman başlanacağına sormuştur. 13 Aralık 1954 tarihinde ise Nafia Vekili Kemal Zeyinoğlu cevaben İzmir-Ankara yolu üzerinde geçmesini talep ettiği yerlerin Devlet Yolları arasında bulunmadığını daha sonra dahil edileceğini belirtmiştir²⁹⁷.

29. Körez, 29 Aralık 1955 tarihinde 1955 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır²⁹⁸. Teklif 16 Ocak 1956 tarihinde Meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir²⁹⁹.

30. Körez, 5 Ocak 1956 tarihinde Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü 1955 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³⁰⁰. Teklif 16 Ocak 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³⁰¹.

31. Körez, 31 Ocak 1956 tarihinde Karayolları Yapımı için Girişilecek Sâri Taahhüt İşlerinde Kullanılmak Üzere Bono İhracına Yetki Verilmesi hakkındaki 6344 sayılı Kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine dair

²⁹⁵ TBMM.ZC,Devre:9, C.29, Altmış Dördüncü Birleşim, 11 Mart 1954, s. 242.

²⁹⁶ TBMM.ZC,Devre:9, C.29, Altmış Dördüncü Birleşim, 11 Mart 1954, s. 811.

²⁹⁷ TBMM.ZC,Devre: 10, C.3, On Altıncı Birleşim, 13 Aralık 1954, s.95.

²⁹⁸ TBMM.ZC,Devre: 10, C.9, Yirmi Dördüncü Birleşim, 16 Ocak 1956, s. 28.

²⁹⁹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.9, Yirmi Dördüncü Birleşim, 16 Ocak 1956, s. 112.

³⁰⁰ TBMM.ZC,Devre: 10, C.9, Yirmi Dördüncü Birleşim, 16 Ocak 1956, s. 35.

³⁰¹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.9, Yirmi Dördüncü Birleşim, 16 Ocak 1956, s. 113.

kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³⁰². Kanun 3 Şubat 1956 tarihinden meclis tarafından kabul edilmiştir³⁰³.

32. Körez, 30 Mayıs 1956 tarihinde İşçilere hafta tatili ve genel tatil günlerinde ücret ödenmesi hakkındaki Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³⁰⁴. Kanun 8 Haziran 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³⁰⁵.

33. Körez, 5 Mayıs 1956 tarihinde 4273 sayılı Subaylar Heyetine mahsus Terfi Kanununun muaddel 11'inci maddesinin tadiline ve bu maddeye muhtelif kanunlarla eklenen fıkralar ile 4798 sayılı Kanunla eklenen maddelerin ve muvakkat maddenin kaldırılmasına ve bu kanuna muvakkat iki maddenin eklenmesine dair kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³⁰⁶. Teklifin meclisteki birinci görüşmesi 11 Haziran 1956 tarihinde bitmiştir³⁰⁷. Kanun 22 Haziran 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³⁰⁸.

34. Körez, 8 Mayıs 1956 tarihinde Kırıkkale yapısı 81 mm'lik 2000 adet piyade havan mermisinin Libya Devletine hibe edilmesi hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³⁰⁹. Teklifin meclisteki birinci görüşmesi 11 Haziran 1956 tarihinde bitmiştir³¹⁰. Kanun 25 Haziran 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³¹¹.

35. Körez, 16 Mayıs 1956 tarihinde Orman Umum Müdürlüğü teşkilâtına dair 3818, 3904 ve 6223 sayılı kanunlara bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³¹². Teklifin meclisteki birinci görüşmesi 11 Haziran 1956 tarihinde

³⁰² TBMM.ZC,Devre: 10, C.10, Otuz İkinci Birleşim, 3 Şubat 1956, s. 56.

³⁰³ TBMM.ZC,Devre: 10, C.10, Otuz İkinci Birleşim, 3 Şubat 1956, s. 44.

³⁰⁴ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 8 Haziran 1956, s. 176.

³⁰⁵ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 8 Haziran 1956, s. 261.

³⁰⁶ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 7.

³⁰⁷ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 283.

³⁰⁸ Resmi Gazete, 29 Haziran 1956, S. 9345, s. 14678- 14679.

³⁰⁹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 3.

³¹⁰ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 285.

³¹¹ Resmi Gazete, 30 Haziran 1956, S. 9346, s. 14711.

³¹² TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 4.

bitmiştir³¹³. Kanun 25 Haziran 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³¹⁴.

36. Körez, 11 Haziran 1956 tarihinde köy ebeleri ve köy sağlık memurları teşkilâtı yapılmasına ve 3017 numaralı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti teşkilât ve memurin Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 4459 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının tadili hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³¹⁵. Teklifin meclisteki birinci görüşmesi 11 Haziran 1956 tarihinde bitmiştir³¹⁶. Kanun 25 Haziran 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³¹⁷.

37. Körez, 904 sayılı Islah-ı Hayvanat Kanununun 37'nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³¹⁸. Teklif 29 Haziran 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır³¹⁹.

38. Körez, Ankara'nın Ege mahallesinde bulunan 4872 ada 1 parsel numaralı arsanın satışı hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³²⁰. Kanunun meclisteki birinci görüşmesi 29 Haziran 1956 tarihinde bitmiştir³²¹. Kanun 9 Temmuz 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³²².

39. Körez, Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığına bağlı işçilere mesken yaptırmaları için borç para verilmesine dair olan 6096 sayılı Kanunun 6302 sayılı Kanunla muaddel birinci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³²³. Kanun teklifinin meclisteki birinci görüşmesi 29 Haziran 1956 tarihinde bitmiştir³²⁴.

³¹³ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 285.

³¹⁴ Resmi Gazete, 30 Haziran 1956, S. 9346, s. 14709.

³¹⁵ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 5.

³¹⁶ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 286.

³¹⁷ Resmi Gazete, 30 Haziran 1956, S. 9346, s. 14710.

³¹⁸ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 5.

³¹⁹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 577.

³²⁰ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 4.

³²¹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 573.

³²² Resmi Gazete, 14 Temmuz 1956, S. 9358, s. 15093.

³²³ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 3.

³²⁴ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 574.

Kanun 9 Temmuz 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³²⁵.

40. Körez, 29 Haziran 1956 tarihinde 6368 sayılı kanunla tasdik olunan Milletlerarası Sağlık Nizamnamesinin bazı maddelerini tadil eden Ek Nizamnamenin tasdiki hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³²⁶. Kanun teklifinin meclisteki birinci görüşmesi yapılmıştır³²⁷. Kanun 9 Temmuz 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³²⁸.

41. Körez, 14 Eylül 1330 tarihli Tayınat ve Yem Kanununa ek kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³²⁹. Kanunun meclisteki birinci görüşmesi 29 Haziran 1956 tarihinde bitmiştir³³⁰.

42. Körez, Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına ve bazı maddelerin mükellefiyet mevzuuna alınmasına dair 3828 sayılı Kanununun 10'uncu maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³³¹. Kanun 13 Temmuz 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³³².

43. Körez, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı 1 sayılı cetvelin 4665 ve 6012 sayılı kanunlarla değiştirilen Hariciye Vekâleti kısmına bazı kadrolar ilâvesi hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³³³. Kanun meclis genel kurulu tarafından 13 Temmuz 1956 tarihinde kabul edilmiştir³³⁴.

44. Körez, İç İstikraz Akdi hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³³⁵. Teklif 13 Temmuz 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³³⁶.

³²⁵ Resmi Gazete, 14 Temmuz 1956, S. 9358, s. 15093.

³²⁶ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 3.

³²⁷ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 574.

³²⁸ Resmi Gazete, 16 Temmuz 1956, S. 9359, s. 15113.

³²⁹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 4.

³³⁰ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 578.

³³¹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.13, Seksen Dokuzuncu Birleşim, 13 Temmuz 1956, s.2.

³³² TBMM.ZC,Devre: 10, C.13, Seksen Dokuzuncu Birleşim, 13 Temmuz 1956, s. 279.

³³³ TBMM.ZC,Devre: 10, C.13, Seksen Dokuzuncu Birleşim, 13 Temmuz 1956, s. 3.

³³⁴ TBMM.ZC,Devre: 10, C.13, Seksen Dokuzuncu Birleşim, 13 Temmuz 1956, s.289.

³³⁵ TBMM.ZC,Devre: 10, C.13, Seksen Dokuzuncu Birleşim, 13 Temmuz 1956, s. 278.

³³⁶ TBMM.ZC,Devre: 10, C.13, Seksen Dokuzuncu Birleşim, 13 Temmuz 1956, s.279.

45. Körez, Orman Umum Müdürlüğü 1954 bütçe yılı Hesabı Katı Kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³³⁷. Kanun 7 Aralık 1956 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³³⁸.

46. Körez, 20 Eylül 1957 tarihinde Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünün 1955 malî yılı Hesabı Kati kanunu teklifi için hazırlanan gerekçeye ve teklife Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³³⁹. Kanun 24 Ocak 1958 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³⁴⁰.

47. Körez, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti teşkilât ve memurları hakkındaki 3017 sayılı Kanunun 6'ncı ve bu kanunun 4258 sayılı Kanunla değiştirilen 49'ncü maddelerinde ve 4862 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvelinde değişiklik yapılmasına dair 6205 sayılı Kanuna bağlı cetvelin tadili hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³⁴¹. Kanun 29 Ocak 1958 tarihinde meclis genel kurulunda kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır³⁴².

48. Körez, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti teşkilât ve memurları Kanununa bazı hükümler eklenmesine ve 4258 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvellerinin değiştirilmesine dair olan 4862 sayılı Kanuna bağlı (T) sayılı cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifine Sağlık Bakanı olarak imza atmıştır³⁴³. Kanun 29 Ocak 1958 tarihinde meclis genel kurulunda kabul edilmiştir³⁴⁴.

49. Körez, 26 Şubat 1958 tarihinde bu sene Ankara'da toplanacak olan Türk Sanatı Kongresinin masraflarını karşılamak üzere Maarif bütçesinin 453'üncü faslının 50'inci maddesine 60 000 lira ilâvesine dair kanun teklifine imza atanlar arasındadır³⁴⁵. Takrir Bütçe Komisyonuna gönderilmiş fakat komisyon tarafından her hangi bir geri dönüş olmamıştır.

³³⁷ TBMM.ZC,Devre: 10, C.15, On Üçüncü Birleşim, 7 Aralık 1956, s. 94.

³³⁸ TBMM.ZC,Devre: 10, C.15, On Üçüncü Birleşim, 7 Aralık 1956, s. 71.

³³⁹ TBMM.ZC,Devre: 11, C.1, Yirmi Dokuzuncu Birleşim, 24 Ocak 1958, s.2, 5.

³⁴⁰ TBMM.ZC,Devre: 10, C.15, On Üçüncü Birleşim, 7 Aralık 1956, s. 533.

³⁴¹ TBMM.ZC,Devre: 11, C.1, Otuz Birinci Birleşim, 29 Ocak 1958, s. 4.

³⁴² TBMM.ZC,Devre: 11, C.1, Otuz Birinci Birleşim, 29 Ocak 1958, s. 564.

³⁴³ TBMM.ZC,Devre: 11, C.1, Otuz Birinci Birleşim, 29 Ocak 1958, s. 5.

³⁴⁴ TBMM.ZC,Devre: 11, C.1, Otuz Birinci Birleşim, 29 Ocak 1958, s. 564.

³⁴⁵ TBMM.ZC,Devre: 11, C.2, Kırk Yedinci Birleşim, 26 Şubat 1958, s. 778.

50. Körez, 27 Şubat 1958 tarihinde 1958 yılı Bütçe Kanundaki cetvellerin değiştirilmesini ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin sıtma savaş teşkilâtının masraflarında tasarruf yapılması için teklifte bulunanlar arasında yer almıştır. Takrir meclis tarafından Bütçe Komisyonuna gönderilmiştir³⁴⁶. Komisyon cetvelleri takrirdeki gibi değiştirmiştir³⁴⁷.

51. Körez, 5 Mayıs 1958 tarihinde “*İmar ve İskân Vekâleti Kuruluş ve Vazifeleri Hakkında Kanun*” lâyihasının 15’nci maddesine bağlı cetvellerde değişiklik yapılması için hazırlanan teklife imza atmıştır. Takrir meclis tarafından Nafia komisyonuna gönderilmiştir³⁴⁸. Komisyon takririn bir kısmını kanun metnine eklemiştir³⁴⁹.

52. Körez, 25 Haziran 1958 tarihinde Sağlık Bakanlığı teşkilât ve memurin kanununda değişiklik yapılmasına dair 3820 sayılı kanun ile eki 4929 sayılı kanuna bağlı kadro cetvellerinde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihasına imza atmıştır³⁵⁰. Kanun 25 Haziran 1958 tarihinde meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³⁵¹.

53. Körez, 25 Şubat 1959 tarihinde Maliye Vekâleti bütçesine Araştırma Enstitüsü için ayrılmış olan 600 000 liranın eklenmesini teklif eden 58 milletvekili arasında bulunmuştur. Takririn dikkate alınması meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir³⁵². Fakat Bütçe kanununda Kanser Enstitüsünün masrafları için 20 000 lira ayrılmıştır³⁵³.

54. Körez, 25 Şubat 1959 tarihinde yüksek tahsil talebe teşekküllerine yapılacak yardımları karşılamak üzere Maliye Bakanlığı Bütçesinin yardımlar kısmında yeniden açılacak 667’nci fasla 200 000 liranın ilâvesini teklif eden 69 milletvekili arasında bulunmuştur. Takrir Bütçe Komisyonuna

³⁴⁶ TBMM.ZC,Devre: 11, C.2, Kırk Sekizinci Birleşim, 27 Şubat 1958, s. 948.

³⁴⁷ Resmi Gazete, 3 Mart 1958, S. 9848, s. 18825..

³⁴⁸ TBMM.ZC,Devre: 11, C.4, Altmış Dördüncü Birleşim, 5 Mayıs 1958, s. 26.

³⁴⁹ Resmi Gazete, 14 Mayıs 1958, S. 9906, s. 19307-19309

³⁵⁰ TBMM.ZC,Devre: 11, C.4, Seksen Beşinci Birleşim, 25 Haziran 1958, s. 4.

³⁵¹ Resmi Gazete, 27 Haziran 1958, S. 9943, s. 19624

³⁵² TBMM.ZC,Devre: 11, C.7, Kırk Üçüncü Birleşim, 25 Şubat 1959, s. 765,766.

³⁵³ Resmi Gazete, 27 Şubat 1959, S. 10146, s. 21085.

gönderilmiştir³⁵⁴. Fakat Bütçe Komisyonundan her hangi bir geri dönüş olmamıştır.

55. Körez 72 arkadaşı ile birlikte 26 Şubat 1960 tarihinde sağlık hizmetlerinin taşrada yaygınlaştırılmasını amaç edinen bir önerge vermiştir. Önergede Sağlık Bakanlığı bütçesi incelendiğinde sağlık hizmetlerini yurdun en ücra köşelerine, bilhassa köylü vatandaşlarımızın ayaklarına kadar götürmek, koruyucu ve iyi edici hekimlik hizmetlerini 'bir çatı altında toplayabilmek amacıyla her kaza merkezinde bir sağlık merkezinin tesisine karar verilmiş olduğuna işaret edilmiştir. Böyle olduğu halde 1960 senesi programlarına alınan 30 adet sağlık merkezi binaları inşaatı için bütçeye tahsisat konulmaması eleştirilmiştir. Önerge sahipleri sağlık merkezlerinin birinci kısım inşaatını karşılamak üzere yatırımlar kısmına beş milyon lira konulmasını meclis başkanlığından talep etmişlerdir. Ancak, Nafia Bütçesinde konu ile ilgili fasıllar mevcut olduğu için söz konusu takririn oylanmasına ihtiyaç duyulmamıştır³⁵⁵. Bakanlık döneminden 27 Mayıs İhtilali'ne kadar 28 teklif sunan Körez, toplam 56 kanun teklifinde bulunmuştur.

5. OY VERDİĞİ KANUNLAR

Nafiz Körez TBMM'de bulunduğu süre içerisinde 9. Dönemde 314, 10. Dönemde 342, 11. Dönemde 225 olmak üzere toplam 1223 kanuna ve önergeye kabul oyu vermiştir. Yine 9. Dönemde 9, 10. Dönemde 2 kanuna ret oyu kullanırken 11. Dönemde hiç ret oyu kullanmamıştır. Onun katıldığı oylamaların tamamını zikretmek gereksiz bir şekilde yer israfına yol açacaktır. Bu sebeple önemli bazı konulardaki tutumuna dikkat çekilecektir.

Nafiz Körez'in oylamalardaki tutumu değerlendirilecek olursa Nato'ya sıcak baktığını gözlemlemek mümkündür. Zira bu kuruluş ile ilgili oylamaların tamamında kabul oyu kullanmıştır. 11 Aralık 1950 tarihinde İstanbul Milletvekili Mükerrer Sarol ve yedi arkadaşının, Birleşmiş Milletler emrine Kore'ye silâhlı kuvvetler gönderilmesi hususunda Hükümet tarafından

³⁵⁴ TBMM.ZC,Devre: 11, C.7, Kırk Beşinci Birleşim, 25 Şubat 1959, s. 776.

³⁵⁵ TBMM.ZC,Devre: 11, C.12, Kırk Sekizinci Birleşim, 26 Şubat 1960, s. 745, 746.

verilen hukuki ve siyasi izahatının onaylanmasına dair olan önergesine kabul oyu vermiştir³⁵⁶. Daha sonra 18 Şubat 1952 tarihinde Kuzey Atlantik Andlaşmasına Türkiye Cumhuriyeti'nin katılmasına dair kanuna leyhte oy kullanmıştır³⁵⁷. Körez, 4 Şubat 1953 tarihinde Kuzey Atlantik Andlaşmasına Taraf Devletlerce Avrupa Savunma Birliği Üyesi Devletlere verilen garantilere dair Kuzey Atlantik Andlaşmasına Ek Protokolün kabulü hakkındaki Kanuna kabul oyu vermiştir³⁵⁸.

Körez, Türkiye ve Amerika arasında ilişkilerin olumlu yönde devam etmesini istemiştir. Bu nedenle 30 Haziran 1954 tarihinde Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki Vergi Muafiyetleri Anlaşması'nın tasdikine dair Kanuna leyhte oy kullanmıştır³⁵⁹. Yine aynı tarihte Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında, "*Kuzey Atlantik Antlaşmasına taraf Devletlerarasında, kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme*" nin tatbikatına müteallik Anlaşmanın tasdiki hakkındaki Kanuna da kabul oyu vermiştir³⁶⁰.

Körez, 28 Mayıs 1958 tarihinde Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkındaki Kanuna kabul oyu vermiştir³⁶¹.

Körez, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İsrail Devleti arasındaki anlaşmalara da olumlu bakmıştır. Bu anlamda iki ülke arasındaki Modüs vivendi³⁶² ile Ticaret ve Ödeme Anlaşmalarının onanması hakkındaki Kanunun 24 Ocak 1951 tarihindeki oylamasına Körez kabul oyu vermiştir³⁶³.

Körez, eski Osmanlı coğrafyasındaki ülkelerle olan ilişkilerin geliştirilmesinden ve yardıma ihtiyacı olanlara destek olunmasından yana bir tutum izlemiştir. 25 Haziran 1956 tarihinde Kırıkkale yapısı 81 milimetrelik 2

³⁵⁶ TBMM.ZC,Devre: 9, C.3, On Yedinci Birleşim, 11 Aralık 1950, s.202.

³⁵⁷ TBMM.ZC,Devre:9, C.13, Kırk Birinci Birleşim, 18 Şubat 1952, s. 344.

³⁵⁸ TBMM.ZC,Devre:9, C.20, Otuz Yedinci Birleşim, 4 Şubat 1953, s. 102.

³⁵⁹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.1, On Beşinci Birleşim, 30 Haziran 1954, s.367.

³⁶⁰ TBMM.ZC,Devre: 10, C.1, On Beşinci Birleşim, 30 Haziran 1954, s.371.

³⁶¹ TBMM.ZC,Devre: 11, C.4, Yetmiş Üçüncü Birleşim, 28 Mayıs 1958, s. 240.

³⁶² Modüs vivendi: Tecimsel uygulamalarla gümrük işlemleri üzerinde iki ülkece geçici olarak yapılan anlaşma.

(http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=129946

18.03.2018 saat:15:25)

³⁶³ TBMM.ZC,Devre: 9, C.4, Otuz Dördüncü Birleşim, 24 Ocak 1951, s.356.

000 adet piyade havan mermisinin Libya Devletine hibe edilmesi hakkındaki Kanuna kabul oyu vermiştir³⁶⁴. O, 6 Ocak 1960 tarihinde Libya (Trablusgarp)'daki Turgutreis manzumesi restorasyonunun Vakıflar Umum Müdürlüğüne yaptırılması hakkındaki Kanuna ikinci defa yapılan oylamada kabul oyu vermiştir³⁶⁵.

Mecliste bazı milletvekilleri Cumhuriyet Halk Partisi Kastamonu Milletvekili Tahsin Coşkan'ın tutanağına fazladan haksız oy geçirildiğini iddia etmiştir. İddiaya göre Taşköprü'nün Aşağı ve Yukarı Şehirviran, Çeteni ve Avşar köylerinde seçim sandıklarına müdahale edilmiş ve Demokrat Parti Milletvekili Adayı Hilmi Ayrancı'nın oyları azaltılmaya çalışılmıştır. Tutanakları inceleme komisyonu Coşkan'ın hakkıyla milletvekili olduğunu rapor etmiştir³⁶⁶. Körez, 12 Şubat 1951 tarihinde Coşkan'ın seçim tutanağının onanması hakkındaki Tutanakları İnceleme Komisyonu raporuna ret oyu vermiştir³⁶⁷. Yani Körez, Coşkan'ın seçim tutanağının, dolayısıyla milletvekilliğinin reddedilmesinden yana oy kullanmıştır. Ancak, çoğunluk sağlanamadığı için 14 Şubat 1951 tarihinde yeniden Kastamonu Milletvekilliğine seçilen Tahsin Coşkan'la ilgili tutanakları İnceleme Komisyonu raporuna ikinci defa yapılan oylamada da ret oyu kullanmıştır³⁶⁸. Nihayetinde Tahsin Coşkan'ın mazbatasını TBMM genel kurulu tarafından kabul edilmemiştir³⁶⁹.

Körez, mecliste Türk Ocakları'nı destekleyen bir tutum sergilemiştir. 24 Şubat 1951 tarihinde TBMM Başkanlığına 613'ncü fasıldan kaldırılan 5000 liralık tahsisat ile 627'den kaldırılan 10000 liralık tahsisatın Türk Ocakları'na verilmesini teklif edenler arasında bulunmuştur³⁷⁰. Fakat tekrar görüşülmemiştir.

DP Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan, 29 Ocak 1951 tarihinde TBMM Başkanlığı'na Mason Derneklerinin kapatılması hakkında kanun teklifi

³⁶⁴ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Birinci Birleşim, 25 Haziran 1956, s. 506.

³⁶⁵ TBMM.ZC,Devre: 11, C.11, Yirminci Birleşim, 6 Ocak 1960, s. 141.

³⁶⁶ TBMM.ZC,Devre: 9, C.5, Kırk İkinci Birleşim, 12 Şubat 1951, s. 2.

³⁶⁷ TBMM.ZC,Devre: 9, C.5, Kırk İkinci Birleşim, 12 Şubat 1951, s. 146.

³⁶⁸ TBMM.ZC,Devre:9, C.5, Kırk Üçüncü Birleşim, 14 Şubat 1951, s. 168.

³⁶⁹ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi,C.VII, s.1206.

³⁷⁰ TBMM.ZC,Devre:9, C.5, Ellinci Birleşim, 24 Şubat 1951, s.740.

sunmuştur. Adalet Komisyonu da sunduğu raporda derneklerin amacından sapmasıyla kapatılacağını yeni bir kanuna ihtiyaç olmadığını belirtmiştir³⁷¹. Körez, 30 Nisan 1951 tarihinde Mason Derneklerinin kapatılması hakkındaki kanun teklifinin reddine dair olan Adalet Komisyonu raporunun birinci oylamasına katılmamıştır. İkinci oylamada ise ret oyu kullanmıştır³⁷². Yani Körez'in mason derneklerinin kapatılması konusunda kanun çıkarılmasına taraftar olduğu görülmektedir.

Körez öğretmenlerin maaş ödemelerinde ortaya çıkan sıkıntıların giderilmesi yönünde tavır sergilemiştir. Nitekim 30 Nisan 1951 tarihinde özel idarelerden maaş alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesine dair 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkındaki Kanuna kabul oyu vermiştir³⁷³.

Nafiz Körez'in Milli Mücadele kadrolarını sahiplendiği ve onlara destek olmaya çalıştığı görülmektedir. Körez, 18 Temmuz 1951 tarihinde Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan üyelere vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkındaki kanunun 4. Maddesinin değiştirilmesine dair olan kanuna kabul oyu vermiştir³⁷⁴. O, 24 Şubat 1954 tarihinde Genel Merkezi Adana'da bulunan Kuvayi Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyetine 25 Bin Liralık yardım yapılmasını Meclise teklif edenler arasında bulunmuştur³⁷⁵. Ayrıca İstiklâl Harbi Malûllerine Verilecek Para mükâfatı hakkındaki Kanuna 24 Şubat 1954³⁷⁶ ve 26 Şubat 1955³⁷⁷ tarihlerinde kabul oyu vermiştir.

Körez Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi şasiyetinin her türlü saldırıdan korunması gerektiği düşüncesindedir. Bu yüzden 23 Temmuz 1951 tarihinde Atatürk Aleyhine

³⁷¹ TBMM.ZC,Devre:9, C.6, Altmış Dokuzuncu Birleşim, 29 Nisan 1951, s.140.

³⁷² TBMM.ZC,Devre:9, C.6, Yetmişinci Birleşim, 30 Nisan 1951, s.382.

³⁷³ TBMM.ZC,Devre:9, C.6, Yetmişinci Birleşim, 30 Nisan 1951, s.386.

³⁷⁴ TBMM.ZC,Devre:9, C.9, Yüz Birinci Birleşim, 18 Temmuz 1951, s.215.

³⁷⁵ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 817.

³⁷⁶ TBMM.ZC,Devre:9, C.28, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 24 Şubat 1954, s. 884.

³⁷⁷ TBMM.ZC, Devre: 10, C.5, Ellinci Birleşim, 26 Şubat 1955, s. 887.

İşlenen Suçlara dair kanun tasarısının Anayasaya aykırı olmadığına dair Anayasa Komisyonu raporuna kabul oyu vermiştir³⁷⁸.

Körez işçi hakları hususunda çağdaş değerlerin ülkemizde de uygulanmasından yanadır. Nitekim 8 Ağustos 1951 tarihinde işçilere hafta tatili ve genel tatillerde ücret ödenmesi ile ilgili kanun tasarısı onun başkanlığını yaptırdığı Çalışma Komisyonunca kabul edilmiştir³⁷⁹. Hatta söz konusu kanun 9 Ağustos 1951 tarihinde meclis genel kurulunda oylandığında da kabul oyu vermiştir³⁸⁰.

Ayrıca 8 Haziran 1956 tarihinde işçilere hafta tatili ve genel tatil günlerinde ücret ödenmesi hakkındaki Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâihasına imza atmıştır³⁸¹. Bu değişiklikle İş Kanunu'na tabi olan iş yerlerindeki işçilere hafta tatilinde ve genel tatilde yarım yevmiye ödenmesi yerine bir yevmiye ödenmesi kararlaştırılmıştır.

Nafiz Körez, yüksek öğretime büyük önem vermiş ve kurulacak olan üniversiteler için çıkarılan kanunlara leyhte oy kullanmıştır. 20 Mayıs 1955 tarihinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Adıyla Trabzon'da Bir Üniversite Kurulması Hakkındaki Kanuna kabul oyu vermiştir³⁸². O, ayrıca büyüdüğü bölgede Ege Üniversitesi adıyla İzmir'de bir üniversite kurulması hakkındaki Kanuna 20 Mayıs 1955 tarihinde kabul oyu vermiştir³⁸³.

Halkın tüm mağduriyetinin giderilmesi için uğraşan Körez, 28 Şubat 1956 tarihinde “6/7 Eylül Hâdiselerinden Zarar Görenlere Yapılacak Yardımların Vergi Muafiyeti ve Bu Zararlar Dolayısıyla 5432 sayılı Kanunun 260³⁸⁴ ve 299³⁸⁵,uncu maddelerinin tatbiki hakkındaki Kanuna kabul oyu vermiştir³⁸⁶.

³⁷⁸ TBMM.ZC,Devre:9, C.9, Yüz Üçüncü Birleşim, 23 Temmuz 1951, s.296.

³⁷⁹ TBMM.ZC,Devre:9, C.9, Yüz On Birinci Birleşim, 8 Ağustos 1951, s. 278.

³⁸⁰ TBMM.ZC,Devre:9, C.9, Yüz On İkinci Birleşim, 9 Ağustos 1951, s. 838.

³⁸¹ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Dördüncü Birleşim, 8 Haziran 1956, s. 176.

³⁸² TBMM.ZC,Devre: 10, C.7, Yetmiş Sekizinci Birleşim, 20 Mayıs 1955, s. 500.

³⁸³ TBMM.ZC,Devre: 10, C.7, Yetmiş Sekizinci Birleşim, 20 Mayıs 1955, s. 504.

³⁸⁴ Madde 260 — Yangın, deprem ve su basması gibi âfetler yüzünden veyahut bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlak, paslanmak gibi hafif neticesinde iktisadi kıymetlerinde önemli bir azalış vâki olan emtia ile maliyetlerinin hesaplanması mütat olmyan hurdalar ve döküntüler, üstüpü, deşe ve iskartalar emsal bedeli ile değerlendirilir. (Resmi Gazete, 15 Haziran 1949, S.7233, s.16364.)

³⁸⁵ Madde 299 —• Amortisman tabı olup: 1. Yangın, deprem, su basması gibi âfetler neticesinde değerini tamamen veya kısmen kaybeden; 2. Yen i icatlar dolayısıyla teknik verim ve kıymetleri düşerek tamamen veya

Körez, sanata ve sanatçıya önem vermiştir. Nitekim 26 Şubat 1958 tarihinde bu sene Ankara’da toplanacak olan Türk Sanatı Kongresinin masraflarını karşılamak üzere Maarif bütçesinin 453’üncü faslının 50’inci maddesine 60 000 lira ilâvesini Başkanlıktan talep edenler arasında bulunmuştur³⁸⁷.

Körez, Kıbrıs’ın durumuyla yakından ilgilenmiştir. 4 Mart 1959 tarihinde Yozgat Mebusu Atıf Benderlioğlu ve iki arkadaşının Kıbrıs ihtilâfi mevzuunda Londra’da imzalanan anlaşmalarda Hükümetin takip ettiği politikanın tasvibine dair olan takrire kabul oyu vermiştir³⁸⁸.

Körez, vatandaşların yaşam kalitelerinin yükseltilmesinden yana bir tutum sergilemiştir. Bunun için 9 Mayıs 1960 tarihinde Köy içme suları hakkındaki Kanuna kabul oyu vermiştir³⁸⁹.

6. NAFİZ KÖREZ’İN DEMOKRAT PARTİ İSTANBUL BÖLGE MÜFETTİŞLİĞİ

24 Kasım 1957 tarihine kadar Sağlık Bakanlığı görevinde bulunan Nafiz Körez’den sonra yerine Lütfi Kırdar vazifeye getirilmiştir. Lütfi Kırdar’ın 1959 yılında görevden affedilerek yurt dışında bir vazifeye tayin edilmesi üzerine yerine Nafiz Körez’in getirilebileceği düşünülmüştür³⁹⁰. Fakat Körez yeniden Sağlık Bakanı olmamış ve 27 Mayıs Darbesi’ne kadar Manisa Milletvekili olarak görevde bulunmuştur. Bu milletvekilliği sırasında DP İstanbul Bölge Müfettişliğine 28 Ekim 1959 tarihinde tayin edilen Körez, göreve 3 Kasım 1958 tarihinde başlamıştır³⁹¹. Genel Merkez Müfettişi Nafiz Körez, öncelikle teşkilat çoğunluğunun görüşlerini ifade eden bir rapor hazırlamıştır. Raporunu genel merkeze sunmak üzere 7 Kasım 1958 akşamı

kısmen kullanılmaz bir hale gelen; 3. Cebrî çalışmaya tabi tutuldukları için normalden fazla aşınma ve yıpranmay a mâru z kalan; menkul ve gayrimenkullerle haklara, mükelleflerin müracaatları üzerine ve ilgili Bakanlıkların mütalâası alınmak suretiyle, Maliye Bakanlığınca her işletme için işin mahiyetine göre ayrı ayrı belli edilen «fevkalâde ekonomik ve teknik amortisman nispetleri» uygulanır. (Resmi Gazete, 15 Haziran 1949, S.7233, s.16367.)

³⁸⁶ TBMM.ZC,Devre: 10, C.10, Kırk Yedinci Birleşim, 28 Şubat 1956, s. 1205.

³⁸⁷ TBMM.ZC,Devre: 11, C.2, Kırk Yedinci Birleşim, 26 Şubat 1958, s. 778.

³⁸⁸ TBMM.ZC,Devre: 11, C.8, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 4 Mart 1959, s. 56.

³⁸⁹ TBMM.ZC,Devre: 11, C.13, Altmış Altıncu Birleşim, 9 Mayıs 1960, s. 449.

³⁹⁰ Milliyet Gazetesi, 8 Aralık 1959, s. 5.

³⁹¹ Milliyet Gazetesi, 30 Ekim 1958, s. 5.

Ankara'ya hareket etmiştir. Raporda il kongresinin toplanması fikrinin müdafaa edildiği belirtilmiştir³⁹².

DP İstanbul İl Kongresinin uzun bir aradan sonra toplanıp toplanmaması hususunda nihai kararı verme yetkisini Genel Başkan Menderes, mevcut müteşebbis idare heyetine bırakmıştır. Müfettiş Nafiz Körez'in de tetkiklerinden sonra kararın açıklanması beklenmiştir. Körez'e genel merkezde verilen yetkilerden biri de vakitle partiden ayrılanları yeniden almaktır. CHP ile birleşme kararına muhalefet ederek HP'den ayrılmak isteyenlerin de DP'ye çevrilmesi düşünülmüştür. Bu arada nüfuz suistimali yaptığı tespit olunanların ihracı fikri de bilhassa benimsenmiştir³⁹³.

Genel Başkan Adnan Menderes, 21 Ocak 1959 tarihinde vilayette İstanbul Parti Müfettişi Nafiz Körez'i kabul ederek parti işlerine dair izahat almıştır. Başbakan hazırlanılan Büyük Vatan Cephesi toplantısının Pakistan'dan dönüşünde yapılmasını münasip görmüştür³⁹⁴.

³⁹² Milliyet Gazetesi, 8 Kasım 1958, s. 1 ve 5.

³⁹³ Milliyet Gazetesi, 9 Kasım 1958, s. 1 ve 5.

³⁹⁴ Milliyet Gazetesi, 22 Ocak 1959, s. 1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BAKANLIK DÖNEMİ

9 Aralık 1955 tarihinde IV. Menderes Hükümeti kurulmuş, yeni kabinede yer alacak vekillerin isimlerini içeren tezkere Başbakan tarafından Cumhurbaşkanı'na takdim edilmiştir. Ankara siyasi çevreleri, Sıhhat Vekâletinde Namık Gedik 'in yerini Nafiz Körez'in alacağı kanaatinde bulunmuştur. Muhtemel vekillerin hal tercümelerinin yayınlandığı Milliyet Gazetesi'nin 9 Aralık 1955 tarihli nüshada Nafiz Körez hakkında şu şekilde bilgi verilmiştir; *“1909'da Kula'da doğmuştur. Tıp mezunudur. Fransızca bilir. Bekardır. Mebus seçilmeden evvel serbest doktor idi”*³⁹⁵. Adı geçen gazetenin ertesi günkü yayınında ise Sağlık Vekili seçilen 46 yaşındaki Nafiz Körez'in kabinedeki tek bekâr isim olduğu vurgulanmıştır³⁹⁶. Fakat Körez'in Sağlık Bakanlığı görevine hangi sebeple getirildiği ile ilgili ayrıntılı bir bilgiye erişilememiştir.

Nafiz Körez bakanlığı döneminde kırsal kesimin sağlık sorunlarının çözümü amacıyla köy ebeleri ve köy sağlık memurları teşkilâtı yapılması için çaba göstermiştir³⁹⁷. Uluslararası sağlık sözleşmelerinin Türkiye'de de geçerli olması yolunda adımlar atmıştır. Bu manada Milletlerarası Sağlık Nizamnamesindeki değişikliklerini uygulamaya koymuştur.³⁹⁸

Nafiz Körez, bakanlığı döneminde alanı ile ilgili bilimsel etkinliklere de destek vermiştir. O, Onuncu Türk Cerrahi Kongresi nedeniyle 23 Mayıs 1956 tarihinde İstanbul'a gelmiştir³⁹⁹. Cerrahi Kongresi 24 Mayıs 1956 günü saat 10:30'da İstanbul Üniversitesi Morfoloji Enstitüsünde, Sağlık Bakanı Nafiz Körez açış konuşmasıyla başlamıştır. Üç gün devam eden kongreye 22 serbest tebliğ sunulmuştur⁴⁰⁰.

³⁹⁵ Milliyet Gazetesi, 9 Aralık 1955, s. 1.

³⁹⁶ Milliyet Gazetesi, 10 Aralık 1955, s. 1.

³⁹⁷ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Yetmiş Beşinci Birleşim, 11 Haziran 1956, s. 286.

³⁹⁸ TBMM.ZC,Devre: 10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s. 3.

³⁹⁹ Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs 1956, s.2.

⁴⁰⁰ Milliyet Gazetesi, 25 Mayıs 1956, s.1.

Öte yandan ülkede ekonomik sıkıntıların baş göstermeye başladığı dönemde Sağlık Bakanlığının da tasarruf önlemlerine katıldığı gözlenmektedir. Sağlık Bakanlığı 1958 yılı Bütçesinde Sıtma Savaş Teşkilâtının masraflarında tasarrufa gitmiştir⁴⁰¹.

Körez, 11 Şubat 1957 tarihinde Gümüşhane Mebusu Zeki Başağa'nın, Türk Tabipleri Birliği Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin görüşülmesi için teklifte bulunmuştur⁴⁰².

Nafiz Körez bakanlığı sırasında Diyarbakır Demokrat Parti İl Kongresine de katılmıştır. Daha önce dört defa ertelenen Diyarbakır DP Kongresi 2 vekil, 3 mebus ve 2 DP müfettişinin katılımıyla 1957 yılı Ağustos ayında gerçekleşmiştir. 16 Ağustos günü saat 10'da Tüccar Kulübünde başlayan ve dinleyicilerin sokulmadığı Kongreye öğleden sonra bir sinemada devam edilmiştir⁴⁰³.

Kongrenin sonuna doğru salona giren Çalışma Vekili Mümtaz Tarhan ile Sağlık Vekili Nafiz Körez yol davası üzerinde durmuş ve muhalefet partilerine temasla “ *Muhalefet partileri yaptığımız memleket hizmetleri karşısında bir şey söyleyemiyorlar. Gayeleri DP arasına niyak sokmaktır. Vatandaşın fikrini çelmek istiyorlar fakat vatandaşların akliselim sahibi olduğunu unutuyorlar*” demiştir⁴⁰⁴.

O yıllarda Türkiye ve yakın doğunun en büyük sağlık tesislerinden olan Ankara Hastanesi ve Hemşire Okulu 21 Eylül 1957 tarihinde Körez'in de hazır bulunduğu bir törenle Reiscumhur Celal Bayar tarafından açılmıştır.

Meclis Reisi, vekiller mebuslar ve kalabalık bir halk topluluğunun hazır bulunduğu merasimde Sağlık Bakanı Nafiz Körez bir konuşma yaparak binanın inşaatına Kızılay tarafından başlandığını ve 1951 senesinde Vekâlete devredildiğini söylemiştir. Körez'in verdiği izahata göre, binadaki 700

⁴⁰¹ Resmi Gazete, 3 Mart 1958, S. 9848, s. 18825..

⁴⁰² TBMM.ZC.,Devre: 10, C.17, Otuz Altıncı Birleşim, 8 Şubat 1957, s. 121.

⁴⁰³ Milliyet Gazetesi, 17 Ağustos 1957, s. 3.

⁴⁰⁴ Milliyet Gazetesi, 17 Ağustos 1957, s. 3.

yatağın 400'ü hastaneye, 300'ü de hemşire okuluna aittir. Hemşire okulu daha evvel tamamlanmıştır⁴⁰⁵.

Sıhhat Vekili Hemşireliğin ehemmiyeti üzerinde durduktan sonra sağlık alanında yapılan işlere temasla 8 senede hastanelerdeki yatak sayısının 8666'dan 31396'ya yükseldiğini sağlık merkezlerinin de yılsonunda 261'i bulacağını bildirmiştir⁴⁰⁶.

Nafiz Körez'in konuşmasından sonra Bayar, hayırlı olması temennisiyle kurdeleyi kesmiştir. 4888 metrekarelik arazi üzerinde inşa edilmiş olan 8 katlı binada her türlü modern tesisleri ihtiva eden ameliyathaneler, poliklinikler bulunmaktaydı. Hastaneye ayrıca 12 Röntgen cihazı konulmuştu. Çocuk servislerinde bebekler ısıtılmış masalarda kundaklanacaklardı⁴⁰⁷.

1. BAKANLIĞI DÖNEMİNDE ÇIKAN HÜKÜMET KARARNAMELERİ

Nafiz Körez bakanlığı döneminde 17 kararnameye imza atmıştır. Bu kararnameler kronolojik sıra ile şu şekildedir:

1. 28 Aralık 1955 tarih ve 4/ 6376 sayılı kararname; 2490 sayılı İhale kanununun 7'inci maddesindeki kayıt ve şartlara uygun olmayan bir ilan ile Alaşehir Sağlık Merkezi'nin 1955 yılı ihtiyacı olan iâşe maddeleri için bir ihale yapılmıştır. Sağlık Bakanlığı kamu yararını dikkate alarak yapılan ihalenin kabulü için Maliye bakanlığına müracaat etmiştir. Bu bakanlığın olumlu görüş bildirmesi üzerine de Sağlık Bakanlığı 13 Aralık 1955 tarihli ve 30832 sayılı yazı ile bakanlar Kuruluna müracaat etmiştir. Kurul söz konusu kanununun 14'üncü maddesine göre 28 Aralık 1955 tarihli bir kararname ile ihaleyi geçerli kılmıştır⁴⁰⁸.

⁴⁰⁵ Milliyet Gazetesi, 22 Eylül 1957, s. 2.

⁴⁰⁶ Sağlık Dergisi, Ekim 1957, C. 31, S. 10, s.579.

⁴⁰⁷ Milliyet Gazetesi, 22 Eylül 1957, s. 2.

⁴⁰⁸ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:141, Doya No: 108, Sıra No: 12, Lef:1.

2. 10 Ocak 1956 tarih ve 4/ 6447 sayılı kararname; Bakanlar Kurulu tarafından 10 Ocak 1956 tarihinde K/982 sayılı karar ile İktisat ve Ticaret Bakanlığı'na verilmiş olan yetkilerden bir kısmının Sağlık Bakanlığınca kullanılması hakkındaki K/1004 sayılı kararın yürürlüğe konulması kararlaştırılmıştır⁴⁰⁹. K/1004 sayılı kararın 1. Maddesinin b) bendine göre *85.12 pozisyon numaralı röntgen filmleriyle ilgili hususlar Sağlık Bakanlığı tarafından kullanılacaktır.* 2. Maddede ise sağlıkla ilgili hususlarda yetkinin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile İktisat ve Ticaret Bakanlığının mutabakatı temin edilmek kaydıyla Sağlık ve Sosyal yardım bakanlığı tarafından kullanılacağı belirtilmiştir⁴¹⁰.

3. 13 Mart 1956 tarih ve 4/ 6908 sayılı Kararname Sağlık Bakanlığının 1 Mart 1956 tarih ve 4579 sayılı yazısına istinaden yayınlanmıştır. Bakanlık bu yazısında kendisine bağlı tüm sağlık kurumu ve teşkilatlarının yiyecek, giyecek, yakacak ve yatacak malzemeleri, tıbbi ecza ve aletlerle laboratuvar için lüzumlu hayvanların satın alınması, inşaat işleriyle inşaat malzemesi ve sair bütün ihtiyaçları için açılacak ihalelere talip çıkmadığı ve bir aylık pazarlık müddeti içinde ihaleleri mümkün olmadığı takdirde bu ihtiyaçların 1956 mali yılıyla sınırlı kalmak şartıyla, 2490 sayılı kanun 46. Maddesinin (R) fıkrasına⁴¹¹ göre pazarlıkla teminini istemiştir. Bu talep yerinde bulunarak 13 Mart 1956 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında söz konusu kanun fıkrasına göre işlemlerin yürütülmesi kararlaştırılmıştır⁴¹².

4. 23 Mart 1956 tarih ve 4/ 7000 sayılı kararnameye göre Sağlık Bakanlığı 13 Mart 1956 tarihli ve 8/5-Co/ 2682 sayılı yazısı ile Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Teşkilatınca uyuşturucu oldukları ve alışkanlık yaptıkları kabul edilen maddelerle milhlerinin, uyuşturucu maddelerin denetlenmesi hakkındaki 2313 sayılı kanun hükümlerine tabi tutulmasını

⁴⁰⁹ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:141, Doya No: 112, Sıra No: 7, Lef:1.

⁴¹⁰ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:141, Doya No: 112, Sıra No: 7, Lef:2.

⁴¹¹ R Bendi) Artırma ve eksiltmelere talip çıkmaması veya talipler tarafından kabul edilemeyecek tekliflerin ileri sürülmesi halinde yapılacak işler. (Resmi Gazete, 10 Haziran 1934, Sayı. 2723, s. 3964.)

⁴¹² BCA, Fon No: 301812, Kutu No:142, Doya No: 24, Sıra No: 4, Lef:1.

istemiştir. Bunun üzerine Bakanlar Kurulu tarafından 23 Mart 1956 tarihinde adı geçen kanunun 19. Maddesine⁴¹³ göre uygulanmasına karar verilmiştir⁴¹⁴.

5. 30 Mart 1956 tarih ve 4/ 7022 sayılı Kararname Suudi Arabistan'a Sağlık Bakanlığından bir temsilci gönderilmesi ile ilgilidir. Cidde Karantine Merkezi'nin 3 Nisan 1956 tarihinde yapılacak olan resmi açılış törenine Türkiye'yi temsilen Sağlık ve Sosyal yardım Bakanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürü Dr. Arif Anıl'ın iştirak etmesi hususu dışişleri Bakanlığı'nın 24.3.1946 tarihli ve 51245/187 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulu tarafından 30.3.1956 tarihinde kararlaştırılmıştır⁴¹⁵.

6. 4 Nisan 1956 tarih ve 4/ 7115 sayılı kararname ise Cenevre'ye Sağlık Bakanlığı'ndan bir temsilcisi gönderilmesiyle ilgilidir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 8 Mayıs 1956 tarihinde Cenevre'de yapılacak olan Genel Heyet toplantısına Türkiye'yi temsilen Delegasyon Başkanı olarak Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müsteşarı Dr. Nail Karabuda'nın ve delege olarak da Sağlık İşleri Genel Müdürü Dr. Arif Anıl'ın iştirak etmeleri hususu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın 29.3.1956 tarihli ve 9/1-VHA-3603 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulu tarafından 17 Nisan 1956 tarihinde kararlaştırılmıştır⁴¹⁶.

7. Sağlık Bakanlığı 27 Nisan 1956 tarihli ve 4789 sayılı yazısında Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü Teşkilatı'nda geceleri pratika⁴¹⁷ işlerinde çalıştırılacak olan memur ve odacılar için 1 Mart 1956 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere belirlenen aylık ücretlerin verilmesini istemiştir. Maliye Bakanlığı'nın olumlu görüş bildirmesi üzerine 10 Mayıs 1956 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından 1587 sayılı kanunun 3. Maddesine göre uygulanması kararlaştırılmıştır⁴¹⁸.

⁴¹³ Madde 19 – Birinci maddede isimleri yazılan uyuşturucu maddeler haricinde olup ilmi tetkikat neticesinde mazaratı tebyyün eden ve toksikomani tevhit eyleyen diğer zehirlerin dahi, bu kanun hükümlerine tabi olacağı İcra Vekilleri Heyeti kararıyla Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaleti tarafından tayin ve ilan olunur. (Resmî Gazete, 24 Haziran 1933, S: 2453, s. 2778.)

⁴¹⁴ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:142, Doya No: 28, Sıra No: 16, Lef:1.

⁴¹⁵ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:142, Doya No: 29, Sıra No: 17, Lef:1.

⁴¹⁶ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:142, Doya No: 34, Sıra No: 9, Lef:1.

⁴¹⁷ *Pratika*:Kıyı sağlık idaresi tarafından gemilere verilen giriş çıkış izni. (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=PRAT%C4%B0KA, , Tarih: 13 Mayıs 2017, Saat: 02:16)

⁴¹⁸ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:143, Doya No: 42, Sıra No: 7, Lef:1.

8. 30 Mayıs 1956 tarih ve 4/ 7380 sayılı Refik Saydam Hıfzısıhha Kurumu hakkında Kararname ile Sağlık Bakanlığı'nın 22 Mayıs 1956 tarihli ve 5632 sayılı yazısıyla yapılan teklifi üzerine, 3959 sayılı kanunun 4. Ve 5. Maddelerine göre, Bakanlar Kurulu tarafından 30 Mayıs 1956 tarihinde kararlaştırılmıştır. Kararnamede söz konusu edilen hususlar şunlardır:

1. Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Kurumu tarafından genel sağlıkla ilgili olmayan ve bir ücret karşılığında yapılan muayene, tahlil ve tetkikler için hazırlanan fiyat tarifesiyle Enstitüce hazırlanan aşı, serum ve diğer her türlü maddelerin satış bedellerini gösteren listelerin onayı,

2. Bu satışlara Türkiye Kızılay Cemiyeti'nin aracılık etmesi ve cemiyet tarafından bu hususta yapılacak masraflara karşılık olmak üzere liste fiyatı üzerinden fiyatlara %25 Kızılay ve eczanelerden satılacaklar için ayrıca yine liste fiyatı dikkate alınarak fiyatlar üzerinden %20 eczacı karı ilave edilmesi,

3. Doğrudan doğruya perakende olarak Enstitüden satılacak maddelere yukarıda yazılı karların ilave edilmesi.

4. Belediyelerle özel idarelere ait hastaneler serum ihtiyaçlarını doğrudan doğruya Enstitüden temin etmeleri halinde yukarıdaki maddelerde yazılı kararlar uygulanmayacaktır. Sağlık Bakanlığı tarafından gerekli görülmesi üzerine ayrıca liste fiyatlarından da indirim yapılması,

5. Hudut Muhafaza ve Jandarma Teşkilatı'nın bulaşıcı hastalıklar için her türlü aşı ihtiyacının Sağlık Bakanlığı'nın gerekli görmesi üzerine Enstitüden veya Mahalli Sağlık Müdürlüğü veya Hükümet Tabipliğinden ücretsiz olarak karşılanması,

6. Savunma Bakanlığı'nın ihtiyacı doğrultusunda ücret karşılığında verilecek aşı ve serumların Kızılay Cemiyeti'nin aracılığına gerek kalmadan onaylı satış tarifesi üzerinden doğrudan doğruya Enstitüden satın alınması,

7. Eczanelerde Özel İdare, Belediye ve Hususi Hastanelere bedeli karşılığında verilen her türlü maddenin üzerinde yazılı kullanma süresi içinde tüketilmeyen ilaçların, orijinal ambalajları bozulmamış olmak şartıyla,

Enstitüye gönderilerek yenileri veya fiyat tutarı karşılığı başka ilaçlarla değiştirilmesi⁴¹⁹,

8. Sonradan üretilecek maddelerle yapılacak tahliller için, bunların gerektirdiği malzeme masraflarına %50'yi geçmemek üzere bir ücret zammı suretiyle fiyat tespitine Sağlık Bakanlığı'nın yetkili kılınması, 3 Eylül 1951 tarihli ve 3/13642 sayılı kararnamenin yürürlükten kaldırılması⁴²⁰.

9. 2 Ekim 1956 tarih ve 4/ 8042 sayılı kararname Kocaeli Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürlüğü binasının Ordonat (Ordu Donatım) Merkez Müdürlüğü olarak kullanılması ile ilgilidir. Binanın Savunma Bakanlığı'na terk ve tahsisi Savunma Bakanlığı'nın 14 Eylül 1956 tarihli ve 6110 sayılı yazısını Maliye Bakanlığı'nın uygun görmesiyle 3887 sayılı kanunun 1. Maddesine göre, Bakanlar Kurulu tarafından 2 Ekim 1956 tarihinde kararlaştırılmıştır⁴²¹.

10. Sağlık Bakanlığı 8 Kasım 1956 tarih ve 22046 sayılı yazısında Ankara Hastanesi ve 60 sağlık merkezinin İki buçuk milyon dolar tutarındaki tıbbi ve sıhhi malzemesi ile laboratuvar teçhizatının, aracı veya komisyoncu girmeksizin doğrudan doğruya firmadan veya kanuni temsilciden, sözleşme esasları çerçevesinde pazarlıkla satın alınmasını istemiştir. Bakanlar Kurulu tarafından 16 Kasım 1956 tarihinde 6246 sayılı kanunun 1. Maddesine göre uygulanması kararlaştırılmıştır⁴²².

11. Sağlık Bakanlığı 16 Ocak 1957 tarihli ve 8/5-Co/443 sayılı yazısında Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Teşkilatınca uyuşturucu oldukları ve alışkanlık yaptıkları kabul edilen adları belirlenmiş maddelerle milhlerinin, uyuşturucu maddelerin murakabesi hakkındaki 2313 sayılı kanun hükümlerine tabi tutulmasını talep etmiştir. Bakanlar Kurulu tarafından 11 Şubat 1957 tarihinde adı geçen kanunun 19. Maddesine göre uygulanması kararlaştırılmıştır⁴²³.

⁴¹⁹ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:143, Doya No: 47, Sıra No: 11, Lef:1.

⁴²⁰ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:143, Doya No: 47, Sıra No: 11, Lef:2.

⁴²¹ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:144, Doya No: 80, Sıra No: 11, Lef:1.

⁴²² BCA, Fon No: 301812, Kutu No:144, Doya No: 92, Sıra No: 18, Lef:1.

⁴²³ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:145, Doya No: 111, Sıra No: 1, Lef:1.

12. Sağlık Bakanlığı 18 Mart 1957 tarihli ve 6241 sayılı yazısında Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık kuruluşlarının 1957 mali yılı ekmek ihtiyaçları için yapılacak şartname ve sözleşmelere farklı fiyat uygulamasını içeren bir kaydın konulması istemiştir. Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşleri üzerine Bakanlar Kurulu tarafından 12 Nisan 1957 tarihinde 2490 sayılı kanunun 6. Maddesinin (İ) fırcasına⁴²⁴ göre uygulanması kararlaştırılmıştır⁴²⁵.

13. 12 Nisan 1957 tarih ve 4/ 8931 sayılı kararname;

Sağlık Bakanlığı 28 Mart 1957 tarihli ve 7159 sayılı yazısında Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerle Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Kurumu, Sıtma, Trahom, Frengi, Verem Savaş Teşkilatı, Sağlık Merkezleri, Doğum ve Çocuk Bakımevleri, Yatılı öğretim kurumları ve sair tüm teşkilat ve kurumların yiyecek, giyecek, yakacak ve yatacak malzemeleri, ecza ve aletlerle laboratuvar için lazım olan hayvanların satın alınması ve inşaat işleriyle, inşaat malzemesi ve sair bütün ihtiyaçları için açılacak ihalelere talip çıkmadığı ve bir aylık pazarlık süresi içinde de ihaleleri mümkün olmadığı takdirde bu ihtiyaçların (1957 mali yılına bağlı kalmak şartıyla) 2490 sayılı kanunun 46. Maddesinin (R) fırcasına göre pazarlıkla teminini istemiştir. Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşleri üzerine Bakanlar Kurulu tarafından 12 Nisan 1957 tarihinde adı geçen firkaya göre uygulanması kararlaştırılmıştır⁴²⁶.

14: 12 Nisan 1957 tarih ve 4/ 8960 sayılı kararname;

Dünya Sağlık Teşkilatı'nın 7 Mayıs 1957 tarihinde Cenevre'de yapılacak Genel Kurul Toplantısı'na Türkiye'yi temsilen Delegasyon Başkanı olarak Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müsteşarı Dr. Nail Karabuda'nın ve delege olarak da Sağlık İşleri Genel Müdürü Dr. Arif Anıl'ın iştirak

⁴²⁴ İ Fıkrası: 45 inci madde hükmünce hususî mahiyeti itibarile artırma ve eksiltmenin iktidarlarına güvenilir istekliler arasında yapılması lâzım olan hallerde istenilen şartlar ve vesikalar. (Şartnamelere "İ" fıkrası hükümlerinin konulması, vilâyet hususî idareleri ve belediyeler için Dahiliye Vekâletinin, diğer Devlet daire ve müesseseleri için Vekiller Heyetinin müsaadesile olabilir.) Şartnamelerde gayri fennî veya husulü halen imkânsız kayıt ve şart bulunduğu anlaşıldığı takdirde komisyonlar alâkadar daireye şartnameleri ıslah ettirmek üzere ihaleyi tehir ve yeniden tanzim olunacak şartnameyi 12 inci maddeye göre ilân ederler. Devlet dairelerinin umumî ve müşterek ihtiyaçları için birbirine benzeyen işlerin mahiyetlerine göre inşaat, yiyecek, giyecek veya yakılacak gibi ihtiyaçların alınmalarında esas olmak üzere şartnamenin umumî ve müşterek esaslarını tayin eden ve hususî şartları alâkalı dairelerce lüzumunda ilâve olunan formüller hazırlamaya ve bunları Devlet daire ve müesseselerinde tatbik etmeğe icra Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir. (Resmî Gazete, 10 Haziran 1934, S. 2723, s. 3960.)

⁴²⁵ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:146, Doya No: 20, Sıra No: 4, Lef:1.

⁴²⁶ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:146, Doya No: 21, Sıra No: 1, Lef:1.

etmeleri hususu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın 16 Mart 1957 tarih ve 9/1- VHA- 2581 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulu tarafından 12 Nisan 1957 tarihinde kararlaştırılmıştır⁴²⁷.

15. 10 Mayıs 1957 tarih ve 4/ 9027 sayılı kararname;

Sağlık Bakanlığı 25 Nisan 1957 tarihli ve 9177 sayılı yazısında Sağlık Bakanlığı'na bağlı Devlet ve Numune Hastaneleri'yle Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Müesseseleri, Sıtma, Trahom, Frengi, Verem Savaş Teşkilatı, Sağlık Merkezleri, Doğum ve Çocuk Bakımevleri, Yatılı Öğretim Müesseselerinin 1957 mali yılı et ihtiyaçları için imzalanacak sözleşme hükümlerinin, bahsedilen yıl bütçesine konulan ödeneğin yarısını geçmemek şartıyla 31 Mayıs 1958 tarihine kadar sirayet etmesini istemiştir. Maliye Bakanlığı'nın uygun görmesi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından 10 Mayıs 1957 tarihinde 1050 sayılı kanunun 5209 sayılı kanunla değiştirilen 50. Maddesine⁴²⁸ göre uygulanması kararlaştırılmıştır⁴²⁹.

16. 7 Haziran 1957 tarih ve 4/ 9089 sayılı kararname;

Sağlık Bakanlığı 14 Nisan 1957 tarihli ve 04556 sayılı yazısında Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü teşkilatında geceleri pratika işlerinde çalıştırılacak olan memur ve müstahdemlere 1 Mart 1957 tarihinden itibaren hizalarında yazılı aylık ücretlerin verilmesini istemiştir. Maliye Bakanlığı'nın uygun görmesi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından 7 Haziran 1957 tarihinde 1587 sayılı kanunun 3. Maddesine göre uygulanması kararlaştırılmıştır⁴³⁰.

17. 28 Ağustos 1957 tarih ve 4/ 9374 sayılı kararname;

Sağlık Bakanlığı 25 Temmuz 1957 tarihli ve 16126 sayılı yazısında Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık kurumlarının 1957 mali yılı et ihtiyaçlarının

⁴²⁷ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:146, Doya No: 22, Sıra No: 10, Lef:1.

⁴²⁸ 50. Madde: Bakanlar bütçe ile verilen ödeneklerden fazla yüklenme ve harcamalarda bulunamayacakları gibi bu ödenekleri özel gelirlerle de çoğaltamazlar. Ancak sürekli hizmetlerden harb kuvvetlerinin yiyecek, giyecek, donatım, silâhlanma ihtiyaçlarıyla bunlarla ilgili maddelerin yaptırma işleri, okul, cezaevi ve hastanelerin yiyecek ihtiyaçları, yapı, onarma ve taahhüde bağlanacak her çeşit taşıma ve 5127 sayılı kanun gereğince yaptırılacak etüd ve proje işleri için yılları bütçelerindeki ödeneklerin yarısını geçmemek üzere ve Bakanlar Kurulu kararıyla gelecek yıla geçici yüklenmelere girişilmesi caizdir. (Resmi Gazete, 31 Mayıs 1948, S. 6919, s. 14109.)

⁴²⁹ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:146, Doya No: 25, Sıra No: 17, Lef:1.

⁴³⁰ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:148, Doya No: 28, Sıra No: 19, Lef:1.

temini için yapılacak şartname ve sözleşmelere farklı fiyat uygulamasını içeren bir kaydın konulmasını talep etmiştir. Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşleri üzerine Bakanlar Kurulu tarafından 28 Ağustos 1957 tarihinde 2490 sayılı kanunun 6. Maddesinin (İ) fırcasına göre uygulanması kararlaştırılmıştır⁴³¹.

2. BAKANLIĞI HAKKINDA VERİLEN SORU ÖNERGELERİ

Nafiz Körez'e bakanlığı sırasında dokuz adet soru önergesi verilmiştir. Bu soru önergeleri kronolojik sıra ile şöyledir.

1. Bursa Mebusu Agâh Erozan'ın şifahi soruları. Sağlık Bakanı Nafiz Körez 19 Aralık 1955 tarihinde Bursa Mebusu Agâh Erozan'ın şifahi sorularına cevap vermiştir. O, Türkiye'de çocuk ölümleri kayıtlarının 1954 Kasımında ilk olarak Ankara Doğumevi'nde tutulduğunu hatırlatmıştır. Bölge esasına göre çocuk ölümleri istatistiklerinin tanzim edilmediğini fakat illerde 150 başlıklı uluslararası orta istatistikler tutulurken Rh faktörünün kullanıldığını belirtmiştir⁴³². Körez, son bir sene zarfında 7 023 vakadan 6 annede RH faktörünün bulunmadığını, bu annelerden doğan çocuklardan beşinin kanları değiştirilmek suretiyle kurtarıldığını ve bir tanesinin öldüğünü vurgulamıştır. Bu gibi tetkiklerin memleketimizin diğer yerlerinde de yapılabilmesi için gerekli çalışmaların yapılacağını söylemiştir⁴³³.

2. Bolu Milletvekili Lütü Oğultürk'ün okul, ordu ve memlekette tüberküloz durumu, yatak, hasta, ölüm adet ve nispetleri, mücadele şeklinin ne olduğuna dair sorusu: Nafiz Körez 20 Ocak 1956 tarihinde bu soruya cevap vermiştir. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili, on senelik istatistiklere göre 100 000 kişilik nüfusta veremden ölüm nispetinin il merkezlerinde 217,1'den 137,9'a düştüğünü belirtmiştir. İl ve kaza merkezlerinin müşterek istatistiklerine göre yine 100 000 kişilik nüfusta ölümün 150,7'den 104,3'e inmiş olduğunu ve 1955 senesinin son dokuz aylık sonuçlarına göre bu adedin 92 ye düşmüş olduğunu söylemiştir. Ayrıca memlekette verem hastalarının

⁴³¹ BCA, Fon No: 301812, Kutu No:146, Doya No: 43, Sıra No: 2, Lef:1.

⁴³² TBMM.ZC,Devre:10, C.8, On Altıncı Birleşim, 19 Aralık 1955, s.350.

⁴³³ TBMM.ZC,Devre:10, C.8, On Altıncı Birleşim, 19 Aralık 1955, s.351.

kayıtlı olduğunu belirterek 15 vilâyette mikrofilm usulüyle yapılan verem taramaları çalışmalarından elde edilen neticelere göre verem- hasta oranının binde on kadar olduğunu ifade etmiştir. Öncelik olarak sıhhatli kişilerin korunması için BCG aşısının 30 ilde uygulandığını, 5 ilde devam ettiğini vurgulamıştır. Refik Saydam Hıfzıssıhha Müessesesinde tesis edilen laboratuarda elde edilen BCG aşısı ile 1955 yılı Kasım ayı sonuna kadar 9 660 745 vatandaşın tüberkülin deneyi kontrolüne tâbi tutularak tüberküloz bakımından tetkik edildiğini ve bunlardan lüzum görülen 3 739 686 kişiye BCG aşısının tatbik edildiğini belirtmiştir. Son 5 sene içinde dispanserlerin adedinin 8 den 43 e çıkarıldığını, verem yatağı sayısının 2 107 den 7 277 ye yükseltildiğini izah etmiştir. Önümüzdeki malî yıl bütçesine 500 verem yatağı daha ilâve edildiğini, Yüksek Heyet onaylarsa, bu adedin 7 777 olacağını söylemiştir⁴³⁴.

3. Bolu Mebusu Lütfü Oğultürk'ün okul ve ordu hijiyen ve tüberküloz durumu ile memleketimizdeki tüberküloz ve hijiyen durumuna dair sorusu: Lütfü Oğultürk, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 20 Ocak 1956 tarihindeki toplantısında Sağlık Bakanı Nafiz Körez'e şu soruları yöneltmiştir:

1. Okul hijiyeni ve tüberküloz durumu.
2. Ordu hijiyeni ve tüberküloz durumu.
3. Memlekette tüberküloz durumu, yatak, musap, ölüm adet ve nispetleri, mücadele şekli⁴³⁵.

Oğultürk soru önergesi görüşülürken ayrıca söz alarak memleketteki verem durumuna temas etmiş, “*Heybeliada Sanatoryumunun basilleri her gün denize akmaktadır. Bu bir cinayettir.*” demiştir. Sağlık Vekili Nafiz Körez konunun araştırılacağını ifade etmiştir. İddia İstanbul ‘da büyük ilgi uyandırmıştır⁴³⁶. 9 Mart 1956 tarihinde İstanbul’da bulunan Nafiz Körez Sağlık Müdürüyle birlikte Heybeliada Sanatoryumu’na giderek incelemelerde bulunmuştur⁴³⁷.

⁴³⁴ TBMM.ZC,Devre:10, C.9, Yirmi Altıncı Birleşim, 20 Ocak 1956, s.213 - 215.

⁴³⁵ TBMM.ZC,Devre:10, C.9, Yirmi Altıncı Birleşim, 20 Ocak 1956, s.213.

⁴³⁶ Milliyet Gazetesi, 23 Ocak 1956, s. 1.

⁴³⁷ Milliyet Gazetesi, 10 Mart 1956, s. 5.

4. Muş Mebusu Şefik Çağlayan'ın sağlık memurları ve terfileri hakkındaki sorusu: 3 Şubat 1956 tarihinde sağlık davasının gerçekleştirilmesinde mühim bir yer tutan sağlık memurlarının 13'üncü dereceden başlayarak 10'uncu dereceye kadar bütün hizmetleri boyunca üç kadro içinde terfi imkânına sahip oldukları hatırlatmıştır. Bunlardan birçoklarının ilk kademelerde kadro darlığı sebebiyle terfi edemedikleri ve bu yüzden bazı istifaların gerçekleştiğini belirtmiş ardından da şu soruları sormuştur.

1. Halen teşkilâttaki sağlık memuru mevcudu nedir ve münhal kadronun miktarı nedir? Şimdiye kadar kaç memur ayrılmıştır? Mevcut kadrolara göre terfi edemeyenler var mıdır, varsa miktarı nedir ve en çok kaç seneden beri terfi beklentileri vardır?

2. Sağlık memurlarının tahsil dereceleri ve içtimai mevkilerine ve diğer mesleklerdeki emsallerine nazaran kadro durumları itibariyle Vekâletçe ne düşünülmektedir ve bu hususta her hangi bir teşebbüs var mıdır?

3. Koruyucu tababeti köylünün ayağına kadar götüren ve köylü vatandaşların sağlığında birinci derecede rol oynayan gezici sağlık memurlarının kurslara tâbi tutulması veya tahsil müddetlerinin bir miktar daha uzatılarak ihtisaslarının artırılıp başka bir unvan altında yetkilerinin biraz daha genişletilmesi hususu (köylerdeki vatandaşların sağlığının korunması bakımından) vekâletçe ne şekilde mütalâa edilmektedir⁴³⁸?

Sihhat ve İçtimai Muavenet Vekili Nafiz Körez cevaben;

Teşkilâtımızdaki sağlık memurlarının kadro ve münhal (açık) durumu şu şekildedir:

Sağlık memuru; (Kadro; 2 021) (Vazifeli olan; 1 629) (Münhal; 392),

Köy sağlık memuru (Kadro; 1 597) (Vazifeli olan; 1 133) (Münhal; 464),

Sıtma savaş memuru (Kadro; 827) (Vazifeli olan; 762) (Münhal; 65)

⁴³⁸ TBMM.ZC,Devre:10, C.10, Otuz İkinci Birleşim, 3 Şubat 1956, s.41.

Yekûn olarak; (Bütün kadro; 4 445) (Vazifeli olan; 3 524) (Münhal; 921)'dir. 2. 1954 yılında (24)'ü mecburi hizmetli olmak üzere 54, 1955 yılında 55 i mecburi hizmetli olmak üzere 97, toplamda 151 sağlık memuru istifa veya başka vazifeye geçmek suretiyle Sağlık Bakanlığı'ndan ayrılmıştır.

3. İki üst dereceden 40 lira maaş alanlardan 111, 35 lira maaş alanlardan 346, 30 lira maaş alanlardan 91, 25 lira maaş alanlardan 57 olmak üzere 605 sağlık memuru terfi edememiş durumdadır.

4. Hazırlamakta olduğumuz kanun tasarısında mektepli sağlık memurları için (70), diplomasız sağlık memurlarıyla sıtma savaş memurları için (35) liraya kadar kadro alınması, köy sağlık memurlarından (5) sene hizmet görmüş olanların (6) aylık bir staj devresi geçirmek şartıyla sağlık memurları sınıfına geçirilmeleri derpiş edilmektedir. Sağlık memurlarına daha fazla yetki verilmesi meselesine gelince: Tababet ve şüabâtı mesleklerinin tarzı icrasına dair kanun tasarısı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeninde müzakere edilmektedir⁴³⁹. Kanun mecliste görüşülmeden önce sağlık memurlarının sıkıntılarını konuşmak için Nafiz Körez'i odasında ziyaret eden Gençlik ve Sağlık Dergisi Kurucusu Haşim Bingöl kanunun çıkmasından sonra dergisinde Körez'e kendisi ve tüm sağlık memurları adına şükranlarını ve dualarını kaleme almıştır⁴⁴⁰.

5. Gümüşhane Milletvekili Zeki Başağa'nın ülkemizde uygulanan sağlık politikalarının Batı ülkelerindeki politika ile uygun olup olmadığına dair sorusu: 27 Şubat 1956 tarihinde Mecliste okunmasını istediği takdirinde ülkemizde uygulanan sağlık politikalarının Batı ülkelerindeki politika ile uygun olmadığını hatırlatmıştır. Bunun için de Sağlık Bakanlığı'nın Sağlık Planı adıyla on yıllık bir program geliştirmesine rağmen kanunlaştırılıp uygulamaya konulmadığını vurgulamış, gereğinin yapılıp yapılmayacağını vekâletten duymak istemiştir.

Sağlık Bakanı Nafiz Körez, bu programın koruyucu hekimliğe ait olanlar hariç, bütün hastane yataklarının ücretli olmasını, askerî hastanelerden

⁴³⁹ TBMM.ZC.Devre:10, C.10, Otuz İkinci Birleşim, 3 Şubat 1956, s.42.

⁴⁴⁰ Bingöl, "Duygumuz! Muhterem Nafiz Körez'e", Gençlik ve Sağlık Dergisi, Şubat 1956, Yıl:2, S. 12, s. 3.

başka bütün tıbbi tesislerin Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti emrinde yerleştirilmesini, memurlarla işçiler için mecburi, halk için ihtiyari bir sağlık sigortası kurulmasını hedef tuttuğunu belirtmiştir. 10 yıllık, 1 milyar 100 milyon Türk lirası tutacak finansman masrafı sermayesine devletin de iştirak edeceği bir banka vasıtasıyla temin edileceğini ifade etmiştir. Bunun için gerekli hazırlıkların yapıldığını söylemiştir⁴⁴¹.

6. CHP adına Muhit Tümerkan, CHP Sözcüsü Ahmet Bilgin ve Hürriyet Partisinden Yusuf Azizoğlu ise sözlü soru önergesi vermiştir. Muhit Tümerkan, Cumhurbaşkanı ve Başbakan tarafından sağlık mevzuunda verilen rakamların birbirini tutmadığını ifade etmiş ve görevlilerin hem Cumhurbaşkanı, hem de Başbakanı böyle yanlış rakamlar vermek suretiyle aldattıklarını ileri sürmüştür⁴⁴².

Ahmet Bilgin, memleketteki ilaç darlığından bahsetmiş ve sağlık mevzuunda gerektiği gibi kalkınma yapılmadığına değinmiştir. Kadrosuzluk yüzünden yurtdışına giden doktorların yurda dönmek istemediğine işaret etmiştir⁴⁴³.

Hürriyet Partisinden Yusuf Azizoğlu da ilaç darlığından şikayet etti. Lüks eşya ithal edebileceği yerde ilaç getirilmesini, zira birçok hastanın ilaçsızlıktan öldüğünü, askeri hastanelerde boş yatak olduğu halde hastanelerde birkaç hastanın bir arada yattığını belirterek, askeri makamlarla görüşülerek bu meselenin halledilmesinin istemiştir⁴⁴⁴.

Üç hatipten sonra kürsüye Sağlık Bakanı Nafiz Körez gelmiştir. 1955 senesinde belediye ve diğer teşekküllerin yataklarıyla birlikte Devlet Hastanelerinde 27,633 adet yatak bulunduğunu söylemiştir. Ayrıca 1956 senesinde 241 sağlık merkezi yaptıracağını sözlerine ilave etmiştir⁴⁴⁵. Son günlerde piyasalarda hayati tehlikesi haiz ilaçların bulunmadığına dair çıkan haberler üzerine Sağlık Bakanı Nafiz Körez bazı açıklamalarda bulunmuştur. Çıkan haberlerin tamamen hakikate aykırı olduğunu, özellikle hayati önemi

⁴⁴¹ TBMM.ZC,Devre:10, C.12, Seksen Üçüncü Birleşim, 29 Haziran 1956, s.582.

⁴⁴² TBMM.ZC,Devre:10, C.10, Kırk Altıncı Birleşim, 27 Şubat 1956, s.971-972.

⁴⁴³ TBMM.ZC,Devre:10, C.10, Kırk Altıncı Birleşim, 27 Şubat 1956, s.981-982.

⁴⁴⁴ TBMM.ZC,Devre:10, C.10, Kırk Altıncı Birleşim, 27 Şubat 1956, s.984-985.

⁴⁴⁵ TBMM.ZC,Devre:10, C.10, Kırk Altıncı Birleşim, 27 Şubat 1956, s.992-993.

olan ilaçlar başta olmak üzere her çeşit ilacın peyderpey ithal edildiğini söylemiştir. Şeker hastalarının insülin ihtiyacını karşılamak için Hollanda'ya yapılmış olan siparişin 12.500 şişelik ilk partisinin geldiğini belirtmiştir. Kasım ayında da bol miktarda insülin geleceğinin haberini vermiştir⁴⁴⁶.

Körez'in konuşmasından sonra Sağlık Bakanlığı bütçesinin fasıllarına geçilmiştir. Bu arada verilen tavrıyla, bütçedeki 35 kadrosunun reddedilip mevcut tahsisatın sıtma ile mücadeleye verilmesi kararlaştırılmıştır. İkinci bir tavrıyla de Sağlık Bakanlığı tarafından okutulan öğrencilerin burslarının 125 liradan 150 liraya çıkarılması kabul edilmiştir⁴⁴⁷.

7. Kars Milletvekili Hasan Erdoğan 24 Aralık 1956 tarihinde ülke içerisinde sıkıntısı çekilen ilaçlar hakkında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine bir soru önergesi vermiştir. Bu soru önergesi şu şekildedir:

1. Aylardan beri memleketimizde bulunmayan hayati ehemmiyeti haiz birçok nevi ilâçların (antibiyotikler, kalp ilâçları, kan durdurucu ilâçlar, hormonlar, kan plâzmaları, mide ilâçları, streptomisin v.s) bulunmayışlarının sebepleri nelerdir?

2. Bu ilâçların hayati ehemmiyetine binaen daima memleketimizde bulundurulmaları zaruret iken en büyük şehirlerde ve en acil vakalarda dahi bulunmamaları neden ileri gelmektedir?

3. Yerli ve yabancı ilâç fabrikalarının iptidai madde yokluğu dolayısıyla çalışamaz bir halde buldukları aşikâr bir keyfiyettir. Vekâletleriniz bu ilâç müesseselerinin sıkıntılarını gidermek ve yukarıda bahsettiğim hayati ehemmiyeti haiz ilâçların daimî olarak bulundurulması ve kolay tedariki için ne gibi tedbirler almışlardır?

Sağlık Bakanı Nafiz Körez, cevaben ilaç ihtiyaçlarının bir kısmının memleketteki fabrika ve laboratuarlardan, bir kısmının da ithal yoluyla karşılandığını belirtmiştir. Yabancılardan senede ortalama 20, azami 25 milyon Türk liralık ilâç ithaline ihtiyaç bulunduğunu, 1956 senesi içinde yapılan muhtelif tahsislerin yekûnunun 22 milyonun üstünde olduğunu

⁴⁴⁶ Milliyet Gazetesi, 25 Ekim 1956, s.1.

⁴⁴⁷ Milliyet Gazetesi, 28 Şubat 1956, s. 5.

söylemiştir. Ülkeye getirilen ilaçların iki aylık listesinin kayıtlı olduğunu, ilaç ihtiyacının olduğuna dair söylentilerin farklı markalardaki aynı ilaçların bulunmamasından kaynaklandığını ifade etmiştir. (Örneğin iki farklı markadaki vitamin ilacının biri eczanede mevcutken, reçetede yazan diğer marka ilaç eczanede bulunmadığı için ‘ilaç yok’ diye hasta gönderilmiştir). Körez, Fransa’da bir toplantıda bu konunun geçtiğini eczacılar ve hekimlerin de bundan muzdarip olduğunu söylemiş fakat ülkemizde ilaç sıkıntısının olmadığını, alınan tedbirlerle piyasada var olacağını vurgulamıştır⁴⁴⁸.

Hürriyet Partisi Tokat Mebusu Hasan Kangal, ağır bir eleştiriyile Sağlık Bakanı Nafiz Körez’i istifaya davet etmiştir. Eczanelerde kalp hastalarına ait ilaç bulunmadığını bilhassa ileri süren Kangal, dün il merkezinde ayaküstü bir basın toplantısı yaparak demiştir ki: “Eczanelerde Asprin bile bulunmazken, ilaç boldur demek alay etmektir. Bugün bana telefon eden bir vatandaş kalp krizi geçirdiği için Heparin bulamadığını söyledi. Müsteşar bulursa bir tane de bize yollasın. Geçenlerde eczanelerde sadece 150 (sadece 150) adet Heparin dağıtıldığını bilmiyor mu? Binlerce eczane, binlerce kalp hastası ve ancak 150 adet Heparin. Vekil Nafiz Körez hala nasıl vekillik yapıyor bilmem? İstifa etsin daha faydalı olur, bekliyoruz⁴⁴⁹”.

8. Kars Mebusu Sırrı Atalay’ın Göle’nin Lavustan köyünden Abdurrahman isimindeki bir gencin on gün önce Karıncadüzü’nde orman mühendis muavini ve muhafaza memurları tarafından vahşice dövülmesi sonrasında Hükümet tabibi tarafından muayene edilmediği hakkındaki soru önergesi: Kars Mebusu Sırrı Atalay 9 Ocak 1957 tarihinde mecliste okunan Göle’nin Lavustan köyünden Abdurrahman isimindeki bir gencin on gün önce Karıncadüzü’nde orman mühendis muavini ve muhafaza memurları tarafından vahşice öldürülmesini hatırlatmıştır. Maktulün suçunun ne olduğunu ve katiller için hukuki işlemin başlatılıp başlatılmadığını içeren sorularına Sağlık Bakanı Nafiz Körez cevap vermiştir⁴⁵⁰. Körez, olay için ölünün mahallinde Hükümet Tabibi tarafından muayene edilmediği için akrabaları tarafından

⁴⁴⁸ TBMM.ZC,Devre:10, C.15, Yirminci Birleşim, 24 Aralık 1956, s.252.

⁴⁴⁹ Milliyet Gazetesi, 30 Ocak 1957, s.3.

⁴⁵⁰ TBMM.ZC,Devre:10, C.16, Yirmi Üçüncü Birleşim, 9 Ocak 1957, s.8.

muayene ettirmek üzere Kars'a götürüldüğünün doğru olmadığını Göle Hükümet Tabibi tarafından yapılan otopsi sonunda bir rapor tanzim edildiğini belirtmiştir. Ölünün Cumhuriyet Başsavcısı tarafından, defnedilmek üzere sahiplerine teslim edildiğini söylemiştir⁴⁵¹.

9. Elazığ Milletvekili Ömer Faruk Sanaç'ın Elâzığ Cüzam Hastanesinin koloni haline getirilmek üzere daha müsait bir yere naklinin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 25 Nisan 1951 tarihli celsede karar altına alınmış olmasına rağmen naklin gerçekleşmediğine dair sorusu:

“1. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti ne gibi teşebbüs ve faaliyet yapmıştır? 2. Karar gereğince Cüzam Hastanesinin nakli düşünülmekte midir? yapılacak ise ne vakit yapılacaktır?”

Elazığ Milletvekili Ömer Faruk Sanaç bu soruyu 28 Ocak 1957 tarihinde Sağlık Bakanına yöneltmiştir. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Nafiz Körez cevaben, cüzam hastalığının eskisi kadar tehlikeli olmadığını, tedavisinin de kolay olduğunu ifade etmiştir. Cüzam hastanelerinin yerleşkelerden uzaklara konuşlandırılmasının gerekmediğini belirterek, Elazığ Cüzam Hastanesinin akıbeti için gerekli kararın daha sonra verileceğini söylemiştir⁴⁵².

Milliyet Gazetesi Nafiz Körez'e muhtelif mebuslar tarafından sorulan sualleri şöyle sıralamışlardır: Seyyar hekimlik teşkilatı, sağlık memurlarının kadro durumları, yeni sağlık merkezleri açılıp açılmayacağı, Sağlık Sigortası, hastanelerin döner sermaye ile idare edilip edilmeyeceği, Verem Kanunu, Amerika'da bulunan doktorların durumları ile mahrumiyet bölgesindeki doktor ve hemşirelerin durumları.

Körez cevaben Amerika'ya muhtelif maksatlar için gönderilen doktorların durumları hakkında malumat vererek, hastanelerin malzeme ve ilaç ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirlerin alındığını belirterek mahrumiyet bölgelerinde çalışan doktorların durumuyla yakından ilgilenildiğini söylemiştir. Bunun için bazı bölgelerde tazminatlı hekim ve ebe

⁴⁵¹ TBMM.ZC,Devre:10, C.16, Yirmi Üçüncü Birleşim, 9 Ocak 1957, s.9.

⁴⁵² TBMM.ZC,Devre:10, C.16, Otuz Birinci Birleşim, 28 Ocak 1957, s.226.

kullanılmasını sağlayacak bir kanun hazırlandığını ve mecburi hizmetin de kısaltılarak çalışma veriminin arttırılacağını ifade etmiştir⁴⁵³.

3. BAKANLIK FAALİYETLERİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

Nafiz Körez, 8 Ocak 1956 tarihinde Verem Haftası Münasebetiyle Sağlık Bakanı olarak radyo konuşması yapmıştır. Veremle mücadele için bir hafta süreyle doktorların veremden korunmak ve kurtulmak için konuşmalar yapacaklarını duyurmuştur.

Körez, veremin bulaşıcı bir hastalık olduğunu hatırlatarak, hasta kişilerle ortak eşya kullanımından kaçınılmasını, yakın temasta bulunulmamasını istemiştir. Hastalığın sosyal etkilerinin yanında ekonomik etkilerinden de söz etmiş, gereksiz harcamalardan kaçınılmasını önermiştir.

Körez, konuşmasına veremle savaşta Sağlık Bakanlığı'nın katettiği yollardan bahsederek devam etmiştir. Verem yataklarının son iki seneden 2107 adetten 7277 adede çıkarıldığını, BCG aşısının ülkeye getirildiğinden, Verem Savaş derneklerinin ve Kızılay cemiyetinin faaliyetlerinden söz etmiştir⁴⁵⁴.

Nafiz Körez, 1956 yılı Tıp Bayramı gününde Sağlık Bakanı olarak bir radyo konuşması yapmıştır. Konuşmasına Türk tıp tarihinden bahsederek başlamış, 750 yıl önce Selçuklu devletinin yaptığı sıhhi müesseselerden söz etmiştir. Akabinde Osmanlı padişahlarından II. Mahmud'un Mustafa Behçet Efendi'yi İtalya'ya tıp tahsili için gönderdiğine değinmiştir. Eğitimden sonra Anadolu'ya dönen Mustafa Behçet Efendi'nin, 14 Mart 1827 tarihinde Tıphane isminde açtığı tıp okuluyla birlikte bu günün tıp bayramı ilan edildiğini belirtmiştir. Körez, Türk tıp tarihinde yerini alan tüm sağlıkçılara teşekkürlerini sunarak konuşmasını sonlandırmıştır⁴⁵⁵.

Nafiz Körez, 1 Nisan 1956 tarihinde Kanser Haftası münasebetiyle Ankara Radyosu'ndan Sağlık Bakanı olarak bir konuşma yapmıştır. Bir hafta

⁴⁵³ Milliyet Gazetesi, 31 Ocak 1957, s. 1.

⁴⁵⁴ Sağlık Dergisi, Ocak 1956, C. 30, S.1, s. 1-3.

⁴⁵⁵ Sağlık Dergisi, Mart 1956, C.30, S.3, s. 129-130.

boyunca bilim insanlarının kanser hastalığından korunma ve kurtulma yollarını anlatacağı radyo programları yapılacağını belirtmiş ve tüm halkı bu programları dinlemeye davet etmiştir.

Körez, kanserin birden ortaya çıkmayıp vücuda yavaş yavaş yayılan bir hastalık olduğunu hatırlatmış, bu nedenle erken teşhisin çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca gelecek nesilin kanserden etkilenmemesi için çocuk sağlığıyla yakından ilgilenmeyi gerekli görmüştür. O, Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu'nun mevcudiyetini hatırlatmış ve kurulacak olan Kanser Enstitüsü'nden söz etmiştir⁴⁵⁶.

Nafiz Körez, 28 Eylül- 2 Ekim 1956 tarihlerin kapsayan, İzmir'de toplanan 14. Milli Tıp Kongresi'nin açılışında Sağlık Bakanı olarak konuşma yapmıştır. Körez, ilk Milli Türk Tıp Kongresi'nin 1925 yılında toplandığını hatırlatmış, o günden bugüne tıp camiasının bu kongreye layık olmaya çalıştığını belirtmiştir. Kongrenin ülke gündemini en çok meşgul eden sıtma, frengi, verem, kanser gibi hastalıkları konu olarak seçtiğini vurgulamıştır.

Ona göre tıbbın ilerlemesi halkın kültür ve refah seviyesinin yükselmesiyle bağlantılıdır. Bakanlığın, Meclise konuyla ilgili bir teklif sunacaklarının haberini verdikten sonra teşekkür ederek konuşmasını bitirmiştir⁴⁵⁷.

Verem Haftası Münasebetiyle Sağlık Bakanı Dr. Nafiz Körez 6 Ocak 1957 günü Türkiye Radyolarında bir konuşma yapmıştır. O konuşmasında hastalara karşı sevecen davranmanın yanı sıra hastalıktan korunmanın önemine de işaret etmiştir. Halk sağlığının korunması amacıyla devlet tarafından etraflı tedbirler alındığı, birçok dernekler kurulduğunu belirtilmiştir. Körez veremle mücadelede yurttaş desteğinin önemine de vurgu yapmıştır. Bu vesile ile Türk halkının devletle olan işbirliğine dikkati çekmiştir⁴⁵⁸.

O, veremin bir mikrop hastalığı olduğunu, veremli hastaların gecikmeksizin doktora gösterilip tedavi ettirilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

⁴⁵⁶ Sağlık Dergisi, Nisan 1956, C.30, S.4, s.193-195.

⁴⁵⁷ Sağlık Dergisi, Ekim 1956, c.30, S.10, s. 577-579.

⁴⁵⁸ Sağlık Dergisi, Ocak 1957, C. 31, S. 1, s. 1. Ek 18: Sağlık Dergisi Kapak Fotoğrafi

Tedavinin gecikmesinin hastayı hayati tehlikeye sürüklediğine, bunun yanı sıra etrafa saçılan verem mikropları vasıtasıyla hastalığı yayma riski taşıdığına işaret etmiştir. Akciğerlerdeki mikrobun aksırık yoluyla yayıldığını hatırlatmıştır.

Körez ayrıca verem hastaları ile aynı odada kalınmamasını, aynı kaptan yemek yenilmemesini, aynı eşyaların kullanılmamasını önermiştir. Veremli ineklerin sütünden de hastalığın bulaşabileceğini, bu yüzden sütün kaynatarak içilmesini söylemiştir. Vücudu zayıf düşüren yorgunluk, uykusuzluk, içki, gıda yetersizliği gibi hallerin hastalığın yaygınlaşmasına yol açtığını da hatırlatmıştır.

Nafiz Körez Verem haftası boyunca radyolardan mütehassısların verecekleri bilgilerin halk tarafından dinlenmesini de önermiştir. Ona göre bu bilgiler sayesinde hastalıktan korunmak mümkün olabilecektir. Körez halkın verem savaş derneklerinde görev almalarının sağlayacağı katkılara da değinmiştir.

Sağlık Bakanı konuşmasının son bölümünde bakanlığın yaptığı hizmetlere yer vermiştir: Buna göre 6 sene evvel verem yatağı 1200 iken⁴⁵⁹ 7777'ye çıkarılmıştır. 1957 yılında bu sayını 9000'e yükseltmesi hedeflenmiştir. Verem Savaş Dispanseri sayısı 53'ü bakanlığa, 43'ü verem savaş derneklerine ait olmak üzere 96'ya ulaşmıştır.43 vilayette BCG aşısı uygulamasının tamamlanmıştır. Kasım 1956 sonuna kadar 13 milyon vatandaş verem muayenesinden geçirilmiştir. Bunlardan 5 milyonu aşkın kişiye görülen lüzum üzerine BCG aşısı tatbik edilmiştir.

Körez'in belirttiği istatistikî verilere göre veremden ölüm oranı 1955 yılı sonunda vilayet ve kaza merkezleri itibariyle 100.000 nüfusta 78'e düşmüştür. 1956 yılında bu oranın daha da düşeceği beklenmektedir⁴⁶⁰.

Verem Haftası süresince ülke genelinde çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Ankara, İstanbul ve İzmir radyolarında doktor bilgilendirmeleri yapılmış, Veremle Mücadele Cemiyetleri tarafından

⁴⁵⁹ Sağlık Dergisi, 30 Ocak 1957, C. 31, S. 1, s. 2.

⁴⁶⁰ Sağlık Dergisi, Ocak 1957, C. 31, S. 1, s. 3.

konferanslar düzenlenmiş, sinema salonlarında veremle savaşı içeren filmler izletilmiş, televizyon skeçleri hazırlanmış, gazetelerde makaleler yayınlanmıştır. Postahanelerdeki zarflara ve pullara “Verem Savaşını Destekleyiniz” gibi sloganlar yazılmış, dernek, fabrika ve okul duvarlarına levhalar asılmış, el ilanları ve broşürler dağıtılmış, tıp fakültelerinin son sınıf öğrencileri görevlendirilerek halka veremle savaşın önemi anlatılmıştır⁴⁶¹.

Nafiz Körez, 25 Ocak 1957 tarihinde gerçekleşen Kanser Radyobiolojisi Cemiyeti'nin Birinci Kongresinin açılışında Sağlık Bakanı olarak konuşma yapmıştır. Kanser genellikle ihtiyarlarda nüksettiğini ve bu durumun toplumu derinden etkilediğini belirtmiştir. Ona göre anne-babaların, kültür-sanat, kamu ve teknik alanlarda çalışan kıdemli şahısların kansere yakalanması tüm halkı mağdur etmekte ve üzmektedir. Kanser hastalarının çektiği acıların yanında uzun süre çalışmamasından kaynaklı ekonomik sıkıntılar yaşadıklarını hatırlatmıştır⁴⁶².

Giderek artan kanser hastalığına karşı sağlık alanında yenilikler yapıldığını, kanser radyobiolojisinin bunlardan biri olduğunu belirtmiştir. Depistaj (tarama), erken teşhis ve cerrahi müdahaleler için kanser radyobiolojisinin çok etkili olduğunu söylemiştir. Kanser Radyobiolojisi Cemiyeti'nin kanserle mücadele için büyük gayret harcadığını, vatandaşların sağlık görevlileriyle bu konuda müşterek çalışmalarını temenni etmiştir⁴⁶³.

Nafiz Körez, 16 Şubat 1957 tarihinde Türkiye Ulusal Verem Savaş Derneği Kongresi'nde Sağlık Bakanı olarak açılış konuşması yapmıştır. Öncelikle derneklerle birlikte vatandaşların da vereme karşı savaştığını bir sağlık idarecisi olarak takip ettiğini söylemiştir. Veremin uzun ve yıpratıcı bir hastalık olduğunu hastaların tüm bu sıkıntılar yanında ekonomik sıkıntılarla da boğuştuğunu hatırlatmıştır. Bu hastalıkla sadece tıbbi yönden değil, iktisadi ve sosyal yönden de ilgilenilirse gerçek bir başarının elde edileceğini vurgulamıştır. Sosyal olarak sağlam bir nüfus yetiştirmek adına veremli anne babalardan olan çocukların kifayetsiz olacağını belirtmiştir.

⁴⁶¹ A.g.d., s.53-54.

⁴⁶² Sağlık Dergisi, Şubat 1957, C.31, S.2, s.65.

⁴⁶³ A.g.d., s.66.

Dispanser, hastane, sanatoryum ve rehabilitasyon tesislerinin, mediko-sosyal faaliyetlerin veremle savaşta çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Bakanlığa ait verem yataklarının 1907 adetten 8575 adete yükseltilmesi ve BCG kampanyasıyla veremle savaşta önemli ilerlemelerin olduğunu söylemiştir.

Körez, tüm verem savaş derneklerine ve onlarla işbirliği içinde olan vatandaşlara teşekkürlerini sunarak ve ve bu yolda daha başarılı adımlar atılacağını vurgulayarak konuşmasına son vermiştir⁴⁶⁴.

Nafiz Körez, 17 Şubat 1957 tarihinde Üçüncü Türk Tüberküloz Kongresinde Sağlık Bakanı olarak konuşması yapmıştır. Yine halkın, sağlık teşkilatlarının ve derneklerin işbirliğiyle veremle savaşta ilerlemeden bahsederek konuşmasına giriş yapmıştır. Veremde erken teşhis, tedavi ve BCG aşılarıyla halk sağlığını korumanın gelişmiş dünya ülkelerinin düzeyine ulaştıracaklarını ifade etmiştir. Kongreyi düzenleyen meslektaşlarına teşekkür etmiş, başarılarının devamının geleceğine inandığını belirtmiştir⁴⁶⁵.

Nafiz Körez, 14 Mart 1957 tarihindeki Tıp Bayramı için Sağlık Bakanı olarak Ankara Radyosu'ndan konuşma yapmıştır. Anadolu'da 14 Mart 1827 tarihinde başlayan ilk modern tıp çalışmalarının tarihi sürecinden bahseden Körez, İbni Sina, Gevher Nesibe Sultan, Şani Zade Atullah Efendi, Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi gibi Türk tıp tarihindeki önemli isimlere teşekkürlerini sunmuştur. Kutlanmakta olan Tıp Bayramı'nın vatan ve vatandaş sağlığı için hayırlı olmasını, yetişmekte olan sağlıkçılara başarılar dileyerek sözlerine son vermiştir⁴⁶⁶.

Körez, 1957 yılı Nisan ayında 1957 yılı İkinci Kanser Haftası nedeniyle Sağlık Bakanı olarak radyo konuşması yaparak ülkede kanserle mücadelede katedilen yollardan ve vatandaşa düşen sorumluluklardan bahsetmiştir⁴⁶⁷.

⁴⁶⁴ Sağlık Dergisi, Mart 1957, C.31, S.3, s. 129-130.

⁴⁶⁵ A.g.d., s. 131-133.

⁴⁶⁶ A.g.d., s. 134-135.

⁴⁶⁷ Sağlık Dergisi, Nisan 1957, C.31, S.4, s. 193-195.

Nafiz Körez, 22 Nisan 1957 tarihinde düzenlenen Birinci Çocuk Sağlığı Semineri'nde Sağlık Bakanı olarak açılış konuşması yapmıştır. Çocuk sağlığına önem vermenin nüfus siyaseti bakımından önemli olduğunu belirtmiştir. Sağlık Bakanlığı'nın payına düşen en mühim görevin çocuk sağlığını en üst düzeyde tutmak olduğunu vurgulamıştır. Bunun için hastalanmış çocukların tespiti, bu alanda uzman hekimlerin yetiştirilmesi, çocuk kliniklerinin kurulması ve geliştirilmesi dışında daha büyük adımların atılması gerektiğini söylemiştir. Çocuk sağlığının gözetilmesinin anne karnından başlaması gerektiğine değinen Körez, yeni doğanlar, oyun çağı çocukları ve okul çocukları için ayrı ayrı sağlık hizmetleri verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Ayrıca çocukların fiziki ve biyolojik etkilere karşı savunmasız olduğunun halka anlatılmasının ve sağlık eğitimi verilmesinin uygun bulmuştur. Bu konuda üst seviyelerde olan dünya ülkelerindeki yeniliklerden bahseden Körez, ülkemizin de bu seviyeyi yakalamaya çalışacağını belirtmiştir. Bunun için çocuk yatakları, çocuk doktorları, anne-çocuk sağlığı merkezlerini artırdıklarını, ziyaretçi hemşirelerle çocuk sağlığıyla yakından ilgilendiklerini söylemiştir. Sağlık kuruluşlarında anne-babalarla çocuk sağlığının korunması için grup konuşmaları yapıldığı gibi sağlık personellerine de konferanslarla bilgi verildiğinin altını çizmiştir. Körez semineri düzenleyen Ankara Çocuk Sağlığı Derneği'ne teşekkürlerini sunarak konuşmasına son vermiştir⁴⁶⁸.

Körez, 19 Eylül 1957 tarihinde İstanbul Kuduz Müessesesinin kuruluşunun 70. Yıldönümü münasebetiyle toplanan Beynelmillel Kuduz Sempozyumunda Sağlık Bakanı olarak açılış konuşması yapmıştır. Dünyanın çeşitli yerlerinden gelen sağlık alanında değerli pek çok bilim insanını bir araya getiren sempozyumu düzenleyenlere ve davetlilere teşekkürlerini sunmuştur. O, 72 yıl önce bulunan kuduz aşısının keşfinden bahsederken ödül üstüne ödül alan Pasteur'e dönemin Osmanlı Padişahı Abdülhamit'in de 1000 altın ve saray tabiplerinden Zoiros Paşa'yı kuduz aşısı tekniğini öğrenmesi için gönderdiğinden söz etmiştir. O, Zoiros Paşa'nın 1887 yılında Daülkelp

⁴⁶⁸ Sağlık Dergisi, Mayıs 1957, C.31, S.5, s.257-259.

Kuduz Müessesesi'nden 1957 yılına uzanan gelişmeleri hatırlatmış, Bakteriyoloji müessesesinin kurulmasını gerekli bulmuştur.

Körez, ayrıca o gün o konferansta bulunan Difteri ve Veba serumlarını icat eden Profesör Maurice Nicolle'in yeğeni Pierre Nicolle'ye amcasının tıp dünyasına kazandırdıklarından dolayı teşekkür etmiştir⁴⁶⁹.

Körez aynı gün İstanbul'da toplanan İkinci Türk Oftalmoloji Kongresi'nin açılışında Sağlık Bakanı olarak konuşma yapmıştır. Göz sağlığı ile ilgili kongrenin açılmasından dolayı mutluluk duyduğunu belirtmiştir. Gözün hasas ve mikroplara açık bir yapıda olmasından sağlığının korunmasının zor olduğunu hatırlatmıştır.

Ayrıca doğuştan görme bozuklukları ve yaşa bağlı hasarlarla kişilerin yaşam kalitelerinin azaldığını ve hatta başkalarına muhtaç kalabildiklerini vurgulamıştır. O, hastalara sadece fiziki değil, psikolojik ve sosyal yönden yaklaşıldığında daha etkili sonuçlar alınacağını söylemiştir. Özellikle çalışma hayatında bulunan ve görme sorunları yaşayan hastalara erken emekliye ayrılma ve sigorta gibi kanuni haklarının gözetilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Göz sağlığının korunması için Sağlık Bakanlığı'nın özveriyle çalıştığını ve çalışacağını belirterek konuşmasına son vermiştir⁴⁷⁰.

Körez, 29 Eylül- 5 Ekim 1957 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan 11. Dünya Tıp Birliği Kongresinin açılışında Sağlık Bakanı olarak konuşma yapmıştır. Konuşmasına kongrenin İstanbul'da yapılmasından duyduğu memnuniyetten bahsederek başlayan Körez, meslekdaşlarının halk sağlığı için verdiği öneme değinmiş ve kendisine verilen *fahri reislik* için teşekkürlerini sunmuştur⁴⁷¹.

Nafiz Körez muhalefetin eleştirisi ya da ihtiyaca binaen Meclis genel kurulunda Sağlık bakanlığı icraatları hakkında açıklamalar yapmıştır. Körez'in bu tür konuşmalarından ilki 1956 yılı Bütçe görüşmeleri sırasında muhalefetin eleştirilerine istinaden olmuştur.

⁴⁶⁹ Sağlık Dergisi, Eylül 1957, C.31, S. 9, s. 513-515.

⁴⁷⁰ A.g.d., s.519-521.

⁴⁷¹ Sağlık Dergisi, Ekim 1957, C.31, S.10, s. 580-581.

Sihhat ve İctimai Muavenet Vekili Nafiz Körez, 26 Şubat 1957 tarihinde Sihhat ve İctimai Muavenet Vekâleti 1957 yılı Bütçe Kanunu görüşmeleri sırasında yaptığı konuşmasında, ülkedeki mevcut sağlık personelinin yeterli olmadığını, yeni açılan sağlık merkezlerine yeni personellerin ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Bununla ilgili yeni bir kanun tasarısı hazırlanacağını ifade etmiştir⁴⁷². Koruyucu hekimlikle ilgili görüşlere, koruyucu tababet yapanların köylerde sağlık eğitimi, diğer hastalıklarla mücadele ve orada buldukları hastaları sağlık merkezinin kendi imkânlarıyla tedavi edeceklerini söyleyerek cevap vermiştir.

Veremle mücadele konusunda ise 1950 den bu yana bu sahada büyük ilerlemeler olduğunu şöyle ifade etmiştir; 1950’de verem yatağı 1 097⁴⁷³ iken, bugün 7 777’ye çıktığını ve 1957 bütçesinin tatbikatı ile bu adet 8 575’e⁴⁷⁴ çıkacağını söylemiştir. Ayrıca BCG aşısı ile hastalığın tedavisinin hastanelere bağlı kalmadan tedavi edildiğini, 44 ilin ve 13 milyon vatandaşın taranmış olduğunu, 5,5 milyon vatandaşa da BCG aşısı tatbik edildiğini vurgulamıştır. İlaç sıkıntısı ile ilgili iddialara da Streptomisin, ensülin ve birtakım kalp ilaçlarının piyasada bol miktarda bulunduğunu belirterek, ayda 100 bin dolarlık otomatik transferle dışarıdan ilaç tahsis edildiğini söylemiştir⁴⁷⁵.

Körez, ayrıca Sağlık alanında yapılan yenilikleri anlatmak için şu listeyi okumuştur: *“Devlet hastaneleri: 1950’de 41 iken 1956’da 121 olmuştur. Yatak adedi: 1950’de 7 329 iken 1956’da 15 000 olmuştur. Yatakta tedavi edilenlerin adedi: 1950’de 103 000 iken 1956’da 227 000 olmuştur. Ayakta tedavi edilenler: 1950’de 642 000 iken 1956’da 155 000 olmuştur. Verem tesisleri biraz evvel arz ettim; 1950’de yatak adedi, 1 097 idi, 1956’da yatak adedi; 7 777, bu seneki tatbikatla ise 8 575 olacaktır. . Sağlık merkezlerine gelince; 1950’de 22 idi, 1956’da 241 adettir. Yatak adedi ise: 1950’de 220; 1956’da 2 960 tır. Yatarak tedavi edilen hasta miktarı: 1950’de*

⁴⁷² TBMM.ZC,Devre:10, C.17, Kırk Yedinci Birleşim, 26 Şubat 1957, s.965.

⁴⁷³ Radyo konuşmasında verdiği yatak sayısı 1200’dür.

⁴⁷⁴ Radyo konuşmasında yatak sayısının 9.000’e çıkarılacağını söylemiştir.

⁴⁷⁵ TBMM.ZC,Devre:10, C.17, Kırk Yedinci Birleşim, 26 Şubat 1957, s.966.

758, 1956'da 16 000, ayakta tedavi edilenler: 1950'de 71 000; 1956'da 639 000...⁴⁷⁶.

O, muhalefetin Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletini başka ülkelerdeki sağlık hizmetlerini mukayese yoluyla eleştirmelerine de cevap vermiştir. Konuyu 1950'den 1956 yılına kadar incelemelerini önermiştir. 1950 yılında devlet ve numune hastaneleri olarak yatak sayısının 7 329, 1954'te 13 095, 1955'te 13 695 olduğunu, doğum ve çocuk bakım evlerinde 1950'de 710, 1954'te 1 716, 1955'te 1 701 olduğunu, göğüs hastalıkları hastanelerinde 1950'de 2 107, 1954'te 6 557, 1955'te 7 277 olduğunu belirtmiştir. 1956'da 500 yatak ilâvesiyle yatak sayısının 7 777'yi bulduğunu, toplamda sağlık merkezleriyle beraber 1950'de 10 366 olan yatak adedi 1954'te 22 598 ve 1955'te 27 633 olduğunu söylemiştir⁴⁷⁷. Bunlara belediyeler ve diğer müesseselere ait yatak adetleri ilâve edilecek olursa 38 bin yatağa sahip olunacağını altını çizmiştir. Ayrıca 1950 yılında sağlık merkezlerinin adedinin 22, yatak adedinin 220, yatakta tedavi edilen 758, ayakta tedavi 76 559 olduğunu, 1955 yılında sağlık merkezi adedinin 181, yatak 2 060, yatarak tedavi 45 874, ayakta tedavi edilen 610 bin 924 olduğunu belirtmiştir. Bunun dışında ameliyathanelerinde küçük veya büyük ameliyat adetlerini 1 292, 2 159 ve 3 700 şeklinde sıralamıştır.

Personel meselesi ile ilgili olarak da mütehasıs yetişmediğini, sebebinin ise maaş azlığı olduğunu ifade etmiş, bununla ilgili kanun teklifinin sunulacağını belirtmiştir. Ayrıca doktorların mecburi hizmeti yaptıktan sonra meslekte yükselmek için görevlerinden istifa ettiklerini hatırlatmıştır. Çünkü doktorlar görev yaptıkları yerlerde ihtisas yapabilecekleri bir yer olmadığı için büyük şehirlere dönüş yapmak istemektedirler. Körez, bunun için vazife ve hizmet bakımından tababetin diğer şubeleri gibi koruyucu hekimlik şubesinin de bir ihtisas haline getirilmesini önermiştir⁴⁷⁸. Bunun için de Hıfzısıhha mekteplerini daha faal hale getireceklerini hekimleri birkaç senelik tahsile tabi tutacaklarını belirtmiştir. Aynı şekilde hemşire ve hastabakıcıların da mesleğe bağlanması için gerekli tedbirlerin alınacağını söylemiştir.

⁴⁷⁶TBMM.ZC,Devre:10, C.17, Kırk Yedinci Birleşim, 26 Şubat 1957, s.967.

⁴⁷⁷ TBMM.ZC,Devre:10, C.17, Kırk Altıncı Birleşim, 27 Şubat 1957, s.993.

⁴⁷⁸ TBMM.ZC,Devre:10, C.17, Kırk Altıncı Birleşim, 27 Şubat 1957, s.994.

Körez, verem mevzuunda tedbirlerin alındığını, yatakların 2000'den 7700' dispanser adedinin 8'den 45'e çıkarıldığını ve BCG Aşısı ile bu hastalıkla mücadele edildiğini vurgulamıştır. Veremde ölüm nispetinin 1951 yılında yüz binde 219 iken 1955 yılında bu nispetin 85'e indiğini vurgulayarak veremle mücadelenin muvaffak olduğunu söylemiştir.

Nafiz Körez, vekâletin ilaçlarla ilgili yaptığı çalışmalardan bahsederken antibiyotikler, hormonlar, kan durdurucu ilâçlar ve buna benzer birtakım mühim ilâçlara öncelik verdiklerini ifade etmiştir. İlaç ithalatçılarının bu zamana kadar kendi kararları doğrultusunda antibiyotikler, sülfamitler, öksürük şurupları, burun damlaları, kuvvet şurupları ve diğer önemli ilaçları getirdiklerini belirtmiştir. Fakat bugünün şartlarına göre vekâletin ithalâtında proyorite listeleri yaptığını, önemli antibiyotik ilâçları mevcut değilken burun damlası veya öksürük şurubu gibi daha önemsiz ilaçların ithalinde fayda görmediğini belirtmiştir. Bu nedenle ilaç ithalatı için gerekli tedbirlerin alındığını söylemiştir. Yurtdışından tahmini 6000 special ilaç geldiğini 3500 küsur da yerli special bulunduğunu, toplamda on bin civarı olduğunu vurgulamıştır. Bu kadar çok ilaç olunca isimlerinin ne doktorların aklında kalacağını ne de hastanın istediği ilacı bulabileceğinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Special ilaç üzerinde revizyon yapılarak normal sınırlara indirilmesi gerektiğini, bunun için de bir komisyon kurulup gereğinin yapılacağını söylemiştir⁴⁷⁹.

Ankara Milletvekili Talat Oran sözlü soru önergesi vermiştir. Oran Körez'e sigorta ve diğer hastanelerinin birleştirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz sorusunu yöneltmiştir. Körez ise cevaben konunun önemli olduğunu belirterek daha sonra tetkik edileceğini söylemiştir⁴⁸⁰.

Kars Milletvekili Hasan Erdoğan 1931 senesinde kabul edilen 1593 sayılı Kanun gereğince çok çocuklu ailelere 30 lira ikramiye verilmesi gerektiğini fakat ödenmediğini hatırlatmıştır. 4,5 milyon lira gibi bir borcun bulunduğunu şu şekilde açıklamıştır; *Kanun çıktığı zaman 1 850 lira ödendiği halde, 1942'de bir milyon 575 bin liraya kadar çıktı, 1946'da 500 bin lira,*

⁴⁷⁹ TBMM.ZC,Devre:10, C.17, Kırk Altıncı Birleşim, 27 Şubat 1957, s.995.

⁴⁸⁰ TBMM.ZC,Devre:10, C.17, Kırk Sekizinci Birleşim, 27 Şubat 1957, s.1003.

ondan sonra 1948 – 1949’da 250 bin lira olarak gitmiştir. Konulan 250 bin liranın o zamanki borçları karşılayamadığını ve biriktiğini söyleyerek nasıl çözümleneceğini sormuştur. Körez, çok çocuklu ailelere yapılacak yardımlar için 100 bin Liranın ayrıldığını, bundan sonraki seneler için borçların ödemesine daha çok dikkat edileceğini belirtmiştir⁴⁸¹.

Sağlık Vekâleti bütçesinin fasılları üzerinde duran hatipler, bilhassa bulaşıcı hastalıklar mevzuunu inceleyerek Belediyelerin politik mülahazalar sebebiyle gerekli derecede sıhhat işlerinde faydalı olamadıklarını öne sürmüşlerdir.

Hastanelerle ilgili fasıl üzerinde Talat Oran (DP) bazı fikirler ortaya atmıştır. Oran, elindeki beynelmilel bir raporu göstermiş ve Orta- Şark standartlarına göre memleketimizin 140 bin yatağa ihtiyacı olduğunu iddia etmiştir. Bu sebeple Başvekil tekrar kürsüye gelerek Orta- Şark standartlarına göre demekle, acaba Türkiye’nin Suriye, Irak gibi memleketlerle mi kıyas edildiğini sormuştur. Oran biraz evvelki sözlerini tavzih eder mahiyette ikinci bir konuşma yapmıştır. Vekil Nafiz Körez 1956 yılında mevcut hastane miktarının 121’e çıktığını, hastanelerle ilgili sigorta mevzuunun ele alınarak çalışıldığını söylemiştir⁴⁸².

⁴⁸¹ TBMM.ZC,Devre:10, C.17, Kırk Sekizinci Birleşim, 27 Şubat 1957, s.1003.

⁴⁸² Milliyet Gazetesi, 28 Şubat 1957, s. 1.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
27 MAYIS ASKERİ DARBESİ VE ESKİ SAĞLIK BAKANI NAFİZ
KÖREZ

27 Mayıs 1960 hükümet darbesi ile birlikte başta Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes olmak üzere Demokrat Parti ileri gelenleri tutuklanarak Yassıada mahkemelerinde yargılanmışlardır. Tutuklanan kişiler arasında Demokrat Parti döneminin Sağlık Bakanlarından Nafiz Körez de yer almıştır. 14 Ekim 1960 tarihinde yassıada yargılamaları başlamıştır. Fakat 26 Mayıs'ı 27 Mayıs'a bağlayan gece yapılan darbeye Körez'in nasıl tutuklandığı ile ilgili bir bilgi elde edilememiştir.

1. YASSIADA MAHKEMELERİ VE NAFİZ KÖREZ

2.

Yüksek Adalet Divanı'nda yargılanan sanıklar için oluşturulan çizelgede Nafiz Körez'in nezaret tarihi 1 Haziran 1960, tevkif müzekkere tarihi 10 Eylül 1960 olarak gösterilmiştir⁴⁸³. Nafiz Körez'in Yassıada mahkemelerinde avukatlığını yapan kişi Ercüment Berker'dir⁴⁸⁴.

Mahkemenin Körez'e yönelik suçlamalarından bir tanesi hükümetin "Kırşehir'in ilçe yapılması" önerisine olumlu oy vermiş olmasıdır. Bilindiği üzere Kırşehir 20 Temmuz 1954 tarihinde ilçe yapılarak Nevşehir'e bağlanmıştır. Muhalefet Kırşehir'in ilçe yapılmasını Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'yı yeniden milletvekili seçerek meclise göndermesine bağlamış idi⁴⁸⁵.

Körez, mahkemenin 11 Mayıs 1961 tarihli ikinci oturumunda bu konu ile ilgili olarak açıklamalarda bulunmuştur. O, Kırşehir'in il iken ilçeye çevrilmesinin Cumhuriyetçi Millet Partisi'ne Demokrat Parti'den daha fazla

⁴⁸³ Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları, PDF 197302842, s.1248, <http://acikerisim.tbmm.gov.tr:8080/xmlui/handle/11543/2678>, 18 Ocak 2018, 00:27,

⁴⁸⁴ Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302815, s. 38, <http://acikerisim.tbmm.gov.tr:8080/xmlui/handle/11543/2659>, 18 Ocak 2018, 00:24.

⁴⁸⁵ Emel Aslan, Türkiye'nin iç siyasetinde Demokrat Parti (1950-1960), Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir 2014, s.66.

oy çıkmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlara katılmadığını belirtmiştir. Kanuna kabul oyu vermesinin de partizanca bir temele dayanmadığını ifade etmiştir. Ekonomik, coğrafi ve beşeri sebeplerden dolayı Kırşehir'in ilçeye dönüştürülmesinin uygun olacağı kanaatini taşıdığını söylemiştir. Körez, sadece 4 milletvekili çıkarabilen bir yerin il olmasını makul bulmadığını⁴⁸⁶ ve bu yüzden olumlu oy kullandığını açıklamıştır⁴⁸⁷.

Nafiz Körez, 13 Haziran 1961 tarihli Yassıada Mahkemesi'nin On Dokuzuncu Oturumunda ise "*anayasa ihlali*" iddialarına cevap vermiştir. Körez, 1924 Anayasası'nın 7. ve 22. maddelerinin⁴⁸⁸ ışığı altında karar verdiğini söylemiştir. Her zaman demokratik bir iklimin varlığından yana olduğunu, bu tavrının meclis zabıtlarından da gözlenebileceğini belirtmiştir. Körez savunmasında Demokrat Parti grubunun demokrasi hassasiyetine dikkati çekmeye çalışmıştır. O, soru önergelerinin parti grubunda genellikle gensoru takriri halini aldığını, hatta bununla da yetinilmeyerek zaman zaman genel görüşmeye dönüştüğünü dile getirmiştir. Körez, bu tür müzakerelerde kendisinin de eleştirel bir yaklaşım gösterdiğine dikkati çekmiştir. Hatta, 1955 yılında Menderes'in yoğun grup baskısı ve denetimi nedeni istifaya ettiğini, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın milletvekillerinin görüşlerini alarak hükümeti kurma görevini yeniden ona verdiğini söylemiştir.

Nafiz Körez, Başbakan Menderes'in neredeyse her hafta parti grubunda gensoru önergesine muhatap olduğunu ve bu durumun hükümet icraatlarını etkilediği şikayetini dile getirdiğini belirtmiştir. O'nun ifadesine göre Adnan Menderes 1958 yılında cereyan eden bir grup toplantısı sırasında kürsüye gelerek "*Grubumuzda sual takriri müessesesi istizah takriri müessesesi halindedir. Hatta bu hududu aşıyor. Haftada bir gün hükümet*

⁴⁸⁶ Oysa bu tarih itibarıyla Ağrı, Bilecik, Burdur, Siirt, Van ve Uşak 4'er, Bingöl, Tunceli ve Muş 3'er, Bitlis 2 ve Hakkari ise 1 milletvekili ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde temsil edilmişlerdir. (Bu konuda geniş bilgi için bkz. Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM 10. Dönem (1954-1957), C.2, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 2000.)

⁴⁸⁷ Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302815, s. 90-91,

⁴⁸⁸ Madde 7 Meclis, yürütme yetkisini kendi seçtiği Cumhurbaşkanı ve onun tayin edeceği Bakanlar Kurulu eliyle kullanır. Madde 22 Soru, gensoru ve Meclis soruşturması, Meclisin yetkilerinden olup bunların nasıl yapılacağı içtüzükte gösterilir. (Resmi Gazete, 15 Ocak 1945, S. 5905, s. 8178.)

olarak gruba gelirken yüreğimiz ağızımıza gelmektedir. Nereden bir yan ateşe tutulacağımızı bilemiyoruz” diyerek tepkisini dile getirmiştir⁴⁸⁹.

Körez'e göre böyle denetleme sistemi kuran bir siyasi partinin milletvekillerinin anayasayı ihlal etmiş olmaları mümkün değildir. Olsa olsa bu iddialar anayasanın farklı yorumlanmasından kaynaklanabilir. Zira, Demokrat Parti'nin çıkardığı bazı kanunlar ve uygulamalar anayasanın yorumu çerçevesinde yapılmıştır.

Nafiz Körez Demokrat Parti'nin "*dikta rejimi kurduğu*" iddialarını da reddetmiştir. Körez'e göre gerek grup gerekse meclis çalışmaları; komisyonların mesaisinin, kulis faaliyetlerinin ve kürsü konuşmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple bir iktidarın zabıtlara yansıyan siyasi yüzünü bahsedilen yönlerle birlikte değerlendirmek gerekir. Aksi takdirde gerçek zihniyeti anlaşılamaz.

Körez, DP iktidarının ilk günden 27 Mayıs ihtilalına kadar demokratik iklimi korumak ve devam ettirmek gayreti içerisinde olduğunu söylemiştir. Bu gayret ve çabaların türlü örneklerinin sorgular ve müdafaalar sırasında arz edildiğini, tek amaçlarının demokrasi olduğunu ifade etmiştir⁴⁹⁰.

O, grup toplantılarındaki konuşmaların zabıtlara intikal etmemesi nedeni ile bu anlayışlarını belgelendirmekte sıkıntı çektiklerini belirtmiştir. Objektif gözlem ve ölçüler ile hareket edilmesi halinde Demokrat Parti grubunun siyasi hüviyetinde kesinlikle dikta rejimine gidişin izlerine rastlanmayacağını söylemiştir. Kendisinin dikta rejimine gidişi desteklediği iddiasının da hiçbir müspet ve hukuki delile dayanmadığını belirtmiştir.

Körez, savcılığın meclisi ve meclis gruplarını olduğundan farklı gösterdiğini iddia etmiştir. O, bütün dünyada meclislerin işleyişinin anayasa, içtüzük ve geleneklere göre şekillendiğini, aşağı yukarı bütün parlamentolarda geçerlilik kazanmış olan ölçülerin mevcut olduğu üzerinde durmuştur. Körez, savcının bütün bunları bir tarafa bırakarak, yasama yetkisinin değerini

⁴⁸⁹ Yassıda Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302817, s. 1592, <http://acikerisim.tbmm.gov.tr:8080/xmlui/handle/11543/2659>, 18 Ocak 2018, 00:30.

⁴⁹⁰ BCA, 14 Şubat 1961, Fon No: 10900, Kutu No: 49, Dosya No:144, Sıra No:6, Lef:5.

kendine göre belirlediği ölçüler ile tespite çalıştığını, bütün sorunun onun bu anlayışından kaynaklandığını ifade etmiştir.

Nafiz Körez, Başsavcının bir taraftan kendisinin yasama faaliyetlerini denetleme niteliğinde kabul edip dikkate almadığını, diğer taraftan da ‘temel meseleler’ dediği konularda tavrilerinden dolayı yargılanmasını istediğini hatırlatmış, bu davranışın hukuki ve mantıklı olmadığını ileri sürmüştür⁴⁹¹. Denetleme konusunda anayasa, içtüzük ve geleneklerden kaynaklanan ölçülere göre görevini yaptığını belirtmiştir.

O, Demokrat Parti'nin iktidar olduğu on yıllık dönemde hiçbir zaman diktaya doğru gidildiği kanaatine sahip olmadığını belirtmiştir. Dikta rejimlerinin kapalı cemiyetler yarattığını, halkı sadece kendi işi ile meşgul ederek memleket meselelerinin dışında tuttuğunu söylemiştir. Körez'e göre Türkiye’de son on yılda vatandaşın memleket meselelerine olan ilgisi artmıştır. Bunda gerek iktidar gerekse muhalefet partilerine mensup milletvekillerinin vatandaşlar ile temasa önem vermeleri etkili olmuştur. Bu şartlarda dikta rejimi kurulmasına imkan yoktur. Ülkeyi dikta rejiminden kurtaracak temel müessese serbest seçimlerdir.

İsmet İnönü’nün DP’nin kurduğu baskıları halka anlatmak için geziye çıkmış, 30 Nisan 1959 Uşak’a gelmiştir. Uşak’ta İnönü’nün aracına DP’liler tarafından önce bardak fırlatılmış, sonra da kafasına taş atılmıştır. Nafiz Körez, İsmet İnönü’nün 1959 yılında "*Uşak'ta taşlanması*" ve devamında meydana gelen olaylar hakkında da görüşlerini mahkeme heyetine anlatmıştır. O, meselenin iç yüzüne vakıf olacak bilgilere sahip olmadığını bu yüzden yapılacak bir inceleme neticesinde kesin değerlendirmelerin mümkün olabileceğini söylemiştir. Ona göre Uşak’tan başlayıp Topkapı’ya kadar devam eden olaylar karşılıklı gövde gösterisine dönüşerek medeni ölçülere uymayan bir hal almıştır. Mahkeme başkanının bu konuda hükümetin hiçbir inceleme başlatmadığını dile getirmesi üzerine⁴⁹² Körez cevaben hadiselerin altında asla kötü bir maksat yatmadığına inandığını ifade etmiştir.

⁴⁹¹ BCA, 14 Şubat 1961, Fon No: 10900, Kutu No: 49, Dosya No:144, Sıra No:6, Lef:6.

⁴⁹² Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302817, s. 1593,

Mahkeme başkanı “ *Dedikodular yüzünden Halk Partisi ile bir kısım basın hakkında tahkikat mı yapmak icap ederdi?*” sorusunu yöneltmiştir. Körez ise cevaben 12 Nisan 1960 tarihinde bir kısım duyumlara istinaden komisyonun oluşturulduğunu ifade etmiştir⁴⁹³. İlâveten O, vatandaş vicdanında rahatsızlık yaratan bu meseleler üzerine gitmek gerektiğini, meclisin bizzat konuya eğilmesine ihtiyaç duyulduğunu bildirmiştir. Elde edilen bütün bilgilerin kendilerinde olayların bir merkezden idare edildiği kanaatini oluşturduğunu açıklamıştır. Olayların kaynağının Cumhuriyet Halk Partisi mi yoksa kışkırtıcı provokatör unsurlar mı olduğunun ortaya çıkarılması gerektiğini söylemiştir. Mahkeme Başkanı ise tahkikatın CHP ve basını suçlamak amacıyla açıldığını iddia etmiştir.

Körez'in savunmasında 28 Nisan 1960 tarihinde yasalaşan “*Tahkikat Encümeni Salahiyet Kanunu*” da söz konusu edilmiştir. O, yasanın kasti olarak ve peşin hüküm ile çıkarılmadığı görüşünü savunmuştur. Komisyon'un görevine başladığının dördüncü gününde Fethi Çelikbaş⁴⁹⁴’ın kürsüye gelerek⁴⁹⁵ komisyonun tasarrufları hakkında tenkitte bulunmasına istinaden kanunun çıkarıldığını söylemiştir. Kanunun tamamen demokratik sistem içerisinde kalınarak çıkarıldığını, teklifin komisyonlarda ele alındığını, müzakeresinin yapıldığını dile getirmiştir. Gazetelerin ve bazı profesörlerin de görüşlerini kamuoyu ile paylaştıklarını hatırlatmıştır. On yıllık milletvekilliği döneminde bu kanun kadar hiçbir kanunun tartışılmamış olduğunu dile getirmiştir.

Ona göre savcılık makamı özellikle salahiyet kanunu⁴⁹⁶ hakkında kendisini suçlamaktadır. Savcılık bu konuda yayınlanan gazete yazılarına, yetkili kişilerin açıklamalarına, meclisteki müzakereler sırasında muhalefetin karşı fikirlerinin bilinmesine rağmen Körez ve arkadaşlarının yasama

⁴⁹³ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Sedef Bulut, “Üçüncü Dönem Demokrat Parti İktidar (1957-1960): Siyasi Baskılar ve Tahkikat Komisyonu”, *Gazi Akademik Bakış*, C.II, S.4, yaz 2009, ss. 125-145

⁴⁹⁴ Fethi Çelikbaş: DP Burdur Milletvekiliyken 1955 tarihinde Hürriyet Partisi'nin kurucuları arasında bulunmuştur. 27 Mayıs 1960 tarihinde CHP'ye geçmiştir. (<http://www.biyografya.com/biyografi/5747>, 18 Ocak 2018, 01:14.)

⁴⁹⁵ Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302817, s. 1594,

⁴⁹⁶ Tahkikat Encümeni Salahiyet Kanunu Madde 1: Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümenleri ve naip olarak vazifelendirecekleri Tâli Encümenler; Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Askeri Muhakeme Usulü Kanunu, Basın Kanunu ile diğer kanunlarda Cumhuriyet müddeiumumisine, sorgu hâkimine, sulh hâkimine ve askerî adlî âmirlele tanınmış olan bilcümle hak ve salâhiyetleri haizdir. (Resmi Gazete, 28 Nisan 1960, S. 10491, s. 1241.)

yetkisini kötü yönde kullandıklarını, karanlık bir kasta bağlı olarak karar verdiklerini iddia etmiştir.

Körez, Savcının iddianamesinde yer aldığı gibi gerçeğin ve doğrunun mutlaka muhalefetin fikirleri içerisinde olduğunu kabul eden peşin hükmün her hangi bir dayanağı olmadığını ifade etmiştir. Aksi takdirde demokratik anlamda ekseriyet rejiminden de bahsedilemeyeceğini belirtmiştir.

O, şahitliklerine başvuru Anayasa profesörlerinin salahiyyet kanunu üzerinde olumlu veya olumsuz bir fikir birliğine varamadıklarını, bazı sorulara net yanıtlar veremediklerini, bazen de söylediklerinin yanlış anlaşıldığını iddia ederek ikinci defa açıklamalarda bulduklarını, ilk açıklamaları ile ikinci açıklamaları arasında tezatlar olduğunu hatırlatmıştır. O, mahkemenin kendisinden parlamento gerçekleriyle bağdaşmayan isteklerde bulunduğunu da iddia etmiştir.

Körez'e göre gerek grup gerekse meclis çalışmaları; komisyonların mesaisinin, kulis faaliyetlerinin ve kürsü konuşmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple bir iktidarın zabitlere yansıyan siyasi yüzünü bahsedilen yönlerle birlikte değerlendirmek gerekir. Aksi takdirde gerçek zihniyeti anlaşılabilir.

Körez komisyonunda ve kamuoyunda yaşanan tartışmaların neticesinde ikinci maddenin bir fıkrasının kaldırılmış olduğunu söylemiştir. Ona göre eğer kanun teklifi peşin bir kanaat ile sevk edilmiş olsaydı, ülkede dikta anlayışı bulunsaydı teklifin virgülüne dahi dokunulamaması gerekirdi. Mahkeme Başkanının "*Kendi içinizden itiraz edenler olmuş?*" çıkışı üzerine bu yaklaşımın bile kanunun anayasaya aykırı olmaması için iyi niyetle müzakere edildiğini gösterdiğini ifade etmiştir. O, bu şartlarda kendisinin de gönül rahatlığı içinde kanuna kabul oyu verdiğini belirtmiştir..⁴⁹⁷

Nafiz Körez savunmasında "*üniversite olaylarına*" da değinmiştir. Bilindiği üzere iktidar ile muhalefet arasındaki gerginlik özellikle 1959 yılının ikinci yarısında zirve yapmıştır. Zira, bu dönemde iktidar basın ve üniversitelere karşı yeni tedbirler almıştır. İnönü bu duruma karşılık Mecliste

⁴⁹⁷ Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302817, s. 1595,

yaptığı bir konuşmada “ Eğer bir idare insan haklarını tanımaz, baskı rejimi kurarsa, o memlekette ihtilal behemehâl olur. Böyle bir ihtilal dışımızda, bizimle münasebeti olmayanlar tarafından yapılacaktır. Bu yolda devam ederseniz, ben de sizi kurtaramam ” uyarısında bulunmuştur.

Körez savcının üniversite olaylarına ait⁴⁹⁸ sorusunu cevaplarken bu hadiseler karşısında hükümetin tutumunun Demokrat Parti grubu tarafından beğenilmediğini, partili milletvekillerinin hükümetin tamamen değişmesi kanaatinde olduklarını belirtmiştir. Bunun üzerine Mahkeme Başkanı bu şartlarda meclisin niçin tatile girdiğini sormuş, Körez ise asıl sorunun parti grubunun da tatile girmesi olduğunu söylemiştir. O, parti grubunun dağılmaması halinde mutlaka meseleye bir çözüm bulacağı kanaatinde olduğunu dile getirmiştir.⁴⁹⁹

Körez'e yönelik suçlamalardan birisi de “döviz” alımıdır. 13 Temmuz 1961 tarihli otuz dördüncü oturumda döviz alan 349 milletvekili arasında Nafiz Körez'in de adı zikredilmiştir. Körez'in 3000 liralık döviz aldığı belirtilmiştir. O, on senelik süreçte sadece bir defa 1958 yılında döviz aldığını, şahsi menfaat için vatanına ihanet etmediğini belirtmiştir.⁵⁰⁰

Mahkeme 14 Temmuz 1961 tarihli Otuz Beşinci oturumda Nafiz Körez hakkındaki kararını vermiştir. Anayasayı tağyir, tebdil ve ilga suçuna “feri şerik” olarak iştirak ettiğinin delilleriyle sabit olduğu, bu sebeple Türk Ceza Kanununun 146/3 maddesi gereğince cezalandırılmasını önermiştir⁵⁰¹.

10 Ağustos 1961 tarihindeki elli İkinci oturumda Körez avukatının gelmemesi nedeni ile kendi savunmasını kendisi yapmıştır. O, vatana hizmetin, iyi niyetin ve temiz ideallerin vatana ihanet şeklinde karşısına

⁴⁹⁸ 28 Nisan 1960'ta İstanbul'da iktidara karşı öğrenciler gösteriler düzenlenmişlerdir. İki öğrenci olaylar sırasında ölmüştür. Olayların durdurulamaması üzerine hükümet sıkıyönetim ilan etmiştir. 5 Mayıs'ta 1960 günü 555 K parolasıyla Ankara Kızılay'da toplanan çoğunluğunu üniversite öğrencilerinin oluşturduğu grup, hürriyet sloganları atmıştır. 21 Mayıs'ta ise Kızılay'da Harbiye öğrencileri yürüyüş yapmıştır. İstanbul Üniversitesi'nden bazı öğretim üyeleri hükümete karşı protesto bildirisini yayınlamışlardır.

⁴⁹⁹ Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302817, s. 1596,

⁵⁰⁰ BCA, 14 Şubat 1961, Fon No: 10900, Kutu No: 49, Dosya No:144, Sıra No:6, Lef:7.; Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302819, s.209, <http://acikerisim.tbmm.gov.tr:8080/xmlui/handle/11543/2659>, 18 Ocak 2018, 00:35.

⁵⁰¹ Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302819, s.303-304,

çıkarılmasının üzüntüsünü yaşadığını bildirmiştir. Bu durumu alın yazısı olarak değerlendirmiştir. Yapılan savunmalarla gerçeklerin tamamen ortaya çıktığını, tarihin elbette doğru ve isabetli hükmü vereceğini hatırlatarak *“İnanıyorum ki tarihin hakemliğine lüzum kalmayacak, yüksek mahkemenizin tesis edeceği hükümler, sizler tarihe tekaddüm edeceksiniz”* demiştir. Bu konuşmasını takiben Nafiz Körez 7 Ağustos 1961 tarihli yedi sahifelik yazılı müdafaasını mahkeme heyetine takdim etmiştir⁵⁰².

Mahkeme heyeti 15 Eylül 1961 tarihindeki elli beşinci oturumda Nafiz Körez hakkındaki kararını açıklamıştır. Karar tutanağında Körez'in 1951 yılından beri milletvekili olduğu, dava konusu kanunların hepsine oy verdiği, Anayasa'nın ihlali karşısında denetleme görevini yapmadığı ifade edilmiştir⁵⁰³. Sonuç olarak mahkeme Nafiz Körez'in Anayasayı ihlal suçundan 146/3 59 ve 143.maddeler hükmünce 4 sene 2 ay hapis ve amme hizmetlerinden ömür boyu mahrumiyetine 1 sene 4 ay 20 gün Manisa'da umumi Emniyet nezareti altında bulundurulmasına 152 lira maktu harcın alınmasına oy birliğiyle karar verilmiştir⁵⁰⁴.

2. NAFİZ KÖREZ HAKKINDA AÇILAN SORUŞTURMA DOSYALARI

Nafiz Körez hakkında açılan soruşturma dosyaları mal varlığının incelenmesi, bakanlığı döneminde gerçekleştiği sanılan ilaç yolsuzluğu iddiası, yine bakanlığı sırasında üç doktorun yerini haksız yere değiştirerek görevini kötüye kullandığı iddiası ve İzmir Sıtma Bölge Başkanlığına ait otomobilin usulsüz kullanımı iddialarını içermektedir.

2.1. MAL VARLIĞININ İNCELENMESİ

Nafiz Körez hakkında çeşitli konulardan dolayı soruşturma açılmış ve komisyonlar kurulmuştur. Bu komisyonlardan bir tanesi mal varlığı ile ilgilidir. 1 Numaralı Soruşturma Kurulu Eski Sağlık Bakanı ve Manisa

⁵⁰² Yassıada Yüksek Adalet Divanı Tutanakları Anayasayı İhlal Davası, PDF 197302819, s. 3241,

⁵⁰³ Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları, PDF 197302842, s. 364,

⁵⁰⁴ Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları, PDF 197302842, s. 40,

Milletvekili Nafiz Körez'in 14 Mayıs 1950-27. Mayıs 1960 tarihleri arasında gayrimişru surette servet elde edip etmediğini tespit etmeye çalışmıştır. Bu amaçla Körez'den biri 14 Mayıs 1950 ve diğeri 27 Mayıs 1960 tarihlerindeki mal varlığını gösterir iki adet varlık beyannamesi istenmiştir. Ayrıca söz konusu 10 yıllık döneme ait gelir ve giderlerini gösterir gelir ve masraf beyannamesi talep edilmiştir⁵⁰⁵.

Diğeri taraftan Nafiz Körez 11 Eylül 1960 tarihinde “*Masraf Bildirimine Mahsus Beyanname*”yi soruşturma kuruluna göndermiştir. O, on yıllık masraf tutarını tahmini olarak 176.635 lira göstermiştir⁵⁰⁶.

Söz konusu beyannameler ile resmi makamlardan, özel şahıslardan ve müesseselerden toplanan her türlü evrak ve belgeler yeminli bilirkişi olarak tayin edilen Maliye Hesap Uzmanı Suat Darman'a gönderilmiştir. Bilirkişi incelemelerini tamamlayarak 12 Kasım 1960 tarih ve 324/1 numaralı bir rapor hazırlamıştır⁵⁰⁷.

Darman'ın raporuna göre Körez'in 14 Mayıs 1950 tarihindeki serveti şu şekildedir: 1924 senesinde babasından miras yolu ile intikal eden Kula'nın Uşşaki Mahallesi'nde ahşap bir evin ½ hissesi ile 8.000 lira nakit para, miras suretiyle kalan 1 adet altın yüzük ile 1 adet elmas gül iğnesi, 3 adet halı ile 1 adet seccadedir⁵⁰⁸.

Körez'in 27 Mayıs 1960 tarihi itibarıyla ise serveti şu şekildedir: İnşaat halinde bulunan Ankara Kavaklıdere'de 121.670 lira değerinde bir apartman dairesi. Salihli Palamut Valike Sanayii Ticaret Anonim Şirketinde 2.500 liralık hisse senedi. Manisa Pamuklu Mensucat Anonim Şirketinde 20.000 liralık hisse senedi. Menkul eşya ve diğeri mallar olarak 2200 liralık bir halı ile 600 liralık bir seccade⁵⁰⁹.

Körez'in nakit ve çeşitli bankalarda bulunan mevduatları toplamı ise 104.466,37 liradır. İlaveten Varlık Beyannamesi'nde Manisa Milletvekili

⁵⁰⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:2.

⁵⁰⁶ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:14. (Ek 19)

⁵⁰⁷ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:2.

⁵⁰⁸ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:4.

⁵⁰⁹ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:5.

Şemi Ergin'den 5.000 lira alacaklı olduğunu bildirmiştir. Bu beyan Şemi Ergin'in beyannamesi ile de uyumaktadır.

Raporda belirtildiğine göre 1950-1960 devresi için aldığı tahsisat, yolluk ve tazminatların toplamı 286.634,72 TL'dir. 9 Aralık 1955 ile 25 Kasım 1957 tarihleri arasında Sağlık Bakanlığı görevinde bulunduğu 23 aylık dönemde net olarak toplam 18.117,10 lira makam tazminatı da ele almıştır. Serbest meslek kazancının ise net olarak 2837.85 lira olduğu belirlenmiştir⁵¹⁰.

Sonuç olarak incelenen devrede Nafiz Körez'in toplam gelirleri 318.788 liradır. Bu gelirler için ödenen gelir vergisi: 1.905 liradır. Vergi çıkıldığında net gelir 316.883 lira olmaktadır⁵¹¹.

Bu arada Körez'in 10 yıllık masraflarının tespit ve takdirini yapmak üzere beş kişilik ayrı bir bilirkişi heyeti oluşturulmuştur⁵¹². Bu heyet 21 Kasım 1960 tarih ve 210-129 numaralı farklı bir rapor daha hazırlamıştır⁵¹³. Bilirkişi heyeti genellikle hafızaya dayanarak doldurulmuş bulunan beyannamelerdeki masraf tutarlarını gerçeğin tam ifadesi olarak kabul etmemiştir. Kira gibi bazı masraf gruplarını aynen kabul etmiş, diğerleri için de elde edilen maddi delil ve verilere dayanarak lehte ve aleyhte olarak değişiklik yapma gereği duymuştur⁵¹⁴.

Körez'in masraf beyannamesinde yaptığı açıklamalara dayanarak raporda gösterilen esaslar dahilinde ve maddi deliller ışığında yapılan inceleme ve soruşturma sonucunda 14 Mayıs 1950-27 Mayıs 1960 devresindeki masrafları toplamı 213.820 lira olarak değerlendirilmiş ve bununla ilgili olarak yeniden düzenlenmiş olan "Masraf Bildirimine Mahsus Beyanname" raporunu da eklemiştir⁵¹⁵. Körez beyannamesinde 176.635 lira olarak masraf bildirmesine rağmen bilirkişi heyeti onun sosyal statüsünü,

⁵¹⁰ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:7.

⁵¹¹ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:8.

⁵¹² Bilirkişi heyetinde bulunan 5 kişi: Safiye Ozman-Ticaret Bakanlığı Konjonktür ve Yayın Müdürü, Arif Durmuş-Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı, İsmet Unkan-Tüccar ve Serbest Muhasebeci, Erdoğan Nirun-Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı, Hüsamettin Hamamcı-Tüccar (BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:10.)

⁵¹³ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:2.

⁵¹⁴ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:11.

⁵¹⁵ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:15.

yaşantısını ve seçim bölgesi ile olan ilişkilerini dikkate alarak 213.820 lira olarak kabul etmiştir.⁵¹⁶ Borçları ise toplam 85.878,60 liradır⁵¹⁷.

Körez'in mal varlığı, borçları ve masrafları hakkında hazırlanan bütün raporlar ve ilgili evraklar 24.11.1960 tarihinde Yüksek Soruşturma Kurulu'na sunulmuştur. Kurul, 1 Sayılı Kanunun 24'üncü maddesi⁵¹⁸ gereğince raporları incelenmiştir.

Nihayetinde Körez'in 27 Mayıs 1960 tarihi itibarıyla toplam mal varlığının gayrimenkuller 121.670 lira, menkul kıymetler 22.500 lira, menkul eşya ve diğer mallar 2.800 lira, nakit ve banka mevduatları: 104.466 lira, alacaklar 5.000 Lira olmak üzere toplam 256.436 lira oluşuna hükmedilmiştir. Borçları ise 85.878 lira olduğundan net serveti 170.558 lira olarak belirlenmiştir⁵¹⁹

Soruşturma Kurulu Körez'in on yıllık dönemdeki bütün gelirleri dikkate alındığında servetinin 103.063 lira olması gerektiğini açıklamıştır. Sonuç olarak 67.495 liralık servet farkının niteliğinin tespit edilemediği belirtilmiştir. Niteliği tespit edilemeyen servetin, elde edilen servet içindeki payının %25.12 olduğu karara varılmıştır⁵²⁰. Bu miktarın 1 sayılı kanunun 24'üncü maddesi gereğince müsadereye tabi tutulması, bugünkü değeri bulunmak suretiyle ödettirilmesi kararı alınmıştır⁵²¹.

Körez hakkındaki bu yolsuzluk suçlaması dönemin basınına da yansımıştır. 5 Ağustos 1961 tarihli Milliyet Gazetesinin haberine göre Nafiz Körez'in mal varlığının %25.1'i, gayrimeşru olduğu tespit edilmiştir. Körez 1950'de Kula'da bir ahşap evin yarı hissesine sahipken 10 yıl içinde

⁵¹⁶ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:10.

⁵¹⁷ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:6.

⁵¹⁸ Madde 24: 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun 4-7, 9-25, 27-36, 38-40.maddeleri ile 41.maddesinin ikinci ve üçüncü cümleleri ve 42-50, 52, 61-67, 95, 102, 104.maddeleri hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Eski iktidar mensuplarından, kendilerinin ve yakınlarının servetlerini meşru yollardan edindiklerini mahkemede ispat edemeyenler hakkında Teşkilâtı Esasiye Kanununun 73. maddesinde yazılı müsadere yasağı yürürlükten kaldırılmıştır. Teşkilâtı Esasiye Kanununun yürürlükte kalmış olan hükümlerinin ve bu geçici kanunun hükümlerinden herhangi birinin değiştirilmesi veya kaldırılması, Milli Birlik Komitesi üyelerinin beşte birinin teklifi üzerine beşte dördünün oyu ile mümkündür. Teşkilâtı Esasiye Kanununun, Devlet şeklinin cumhuriyet olduğu hakkındaki birinci maddesinde değişiklik yapılması hiç bir suretle teklif dahi edilemez. (Resmî Gazete, 14.06.1960, Sayı: 10525, s. 1534.)

⁵¹⁹ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:8.

⁵²⁰ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:9.

⁵²¹ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:3.

Ankara'da Kavaklıdere'de bir apartmanın 121 bin 670 liralık hissesini ve çeşitli şirketlerde ortaklık hissesi sağlamıştır⁵²².

2.2. İLAÇ YOLSUZLUĞU İDDİASI

Nafiz Körez hakkındaki suçlamalardan bir tanesi de ilaç yolsuzluğuna karıştığı iddiasıdır. Bu konuda bir dosya hazırlanmıştır. İlgili dosyada 27 Mayıs 1960'da düşürülen bakanların dışındaki eski Demokrat Partili bakanların görevleriyle ilgili suçlarından dolayı soruşturma istemine dair Başbakanlık tezkereleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 numaralı Soruşturma Komisyon raporu yer almıştır. Bu hususta Yüksek Soruşturma Kurulunca verilen görevsizlik kararı belgesi de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Belgeler arasında Adalet Bakanlığının eski bakanların görevleriyle ilgili suçlarından dolayı yargılanmalarına gerek olup olmadığı hakkında bir karar verilmesi için 6 Kasım 1961 tarih ve 35445 sayılı tezkere ile TBMM'ye müracaatı da yer almıştır. Bakanlık tezkere ile birlikte biri tahta, diğeri mukavva kutudan ibaret olan iki sandık içerisinde toplam 84 dosyayı da Meclis Başkanlığına iletmıştır. Meclis Başkanlığına Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Fahri Özdilek imzası ile gönderilen yazıda 1961 Anayasasının 90'ıncı maddesi çerçevesinde gereğinin yapılması istenilmiştir. Bilindiği üzere anayasanın bu maddesi Başbakan ve bakanların yüce divana sevk edilmelerini meclis genel kurulunun kararına bağlamaktadır⁵²³.

Söz konusu Bakanlar ve milletvekillerinin adli ve şahsi suçları da dâhil olmak üzere bütün fiillerinden ötürü yargılanmaları geçici 1 sayılı Anayasa gereğince kurulan Yüksek Adalet Divanının yetkisinde idi. Sanıkların sorumluluklarını araştırmak, son soruşturmanın açılmasına mahal olup olmadığına karar vermek de Yüksek Soruşturma Kurulunun yetkisi dahilinde idi. Ancak, bilahare çıkarılan 169 sayılı kanunla bu kişilerin vazifelerinden kaynaklanan suçlarından dolayı Yüksek Adalet Divanınca yargılanacakları ve

⁵²² Milliyet Gazetesi, 5 Ağustos 1961, s.5.

⁵²³ 90. Madde: Başbakan veya Bakanlar hakkında yapılacak soruşturma istemleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında görüşülür ve karara bağlanır. Soruşturma, her iki meclisten eşit sayıda seçilecek üyelerden kurulu komisyonca yürütülür. Yüce Divana sevk hususundaki karar birleşik toplantıda verilir. Meclislerdeki siyasî parti gruplarında, meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınmaz.

Yüksek Soruşturma Kurulunun ancak bu suçlardan dolayı Yüksek Adalet Divanı nezdinde son tahkikatın açılması gerekip gerekmediğine karar vereceği kabul edilmiştir.

Sözü geçen 169 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip Yüksek Soruşturma Kurulu, adı geçen kanunun (B) bendindeki "düşük" tabirinin ihtilal sırasında başbakanlık ve bakanlık yapanları kapsadığı, önceki bakanların bu tanımın dışında kaldıkları kararına varmıştır. Buna rağmen adı geçen maddenin son fıkrasına dayanılarak düşük bakanların dışındaki eski Demokrat Partili bakanlar hakkında da kurulca inceleme başlatılmış ve son tahkikatın açılmasına karar verilmiş idi. Bilâhare, 491 sayılı kanunun 61-66 ncı maddeleri yürürlüğe konulmuştur. Böylece eski bakanları görevlerinden doğan suçlarından dolayı yargılama işi Yüce Divana bırakılmıştır. Bunlar hakkında soruşturma yapılması kurulun görevi dışında kalmıştır. Bunun üzerine bu husustaki tahkikat dosyaları görevsizlik kararı verilerek Yüksek Soruşturma Kurulundan gereği takdir ve ifa edilmek üzere Millî Birlik Komitesine havale edilmiştir.

Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldığı için Millî Birlik Komitesi'nin hukuki varlığı sona ermiş olduğundan evraklar Adalet Bakanlığına devredilmiştir. Adalet Bakanlığı kendisine intikal eden 84 dosyayı ve ayrıca biri tahta, diğeri mukavva kutudan ibaret iki sandığı Sahir Kurutluoğlu imzası ile meclis başkanlığına göndermiştir⁵²⁴.

Böylece evraklar Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Numaralı İnceleme Komisyonu'na intikal ettirilmiştir. Komisyon Nafiz Körez hakkındaki 13 Nisan 1962 tarih ve 8 mazbata numaralı dosyayı değerlendirmiştir. Komisyon raporunda Ataçeri firmasına ithal ettirilen insülin dolayısıyla yolsuzluk yapıp yapılmadığını araştırmıştır.

TBMM'de Nafiz Körez'in Bakanlık görevi ile ilgili suçundan dolayı yargılanmasına mahal olup olmadığı hakkında bir karar verilmesine dair

⁵²⁴ Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantı Tutanakları , Dönem 1, C.1, 19. Birleşim, 14 Eylül 1962, s.28.

Başbakanlık tezkeresi görüşülmüştür. Bu konu ilk defa 25 Nisan 1962 tarihli birleşik toplantıda ele alınmıştır⁵²⁵.

Buna göre söz konusu firmaya insülin ithal etmesi amacıyla ICA⁵²⁶ yardım programından 20.311,68 dolar tahsis edilmiştir. Firma; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına gönderdiği 12.8.1957 tarihli yazısında, piyasada iki yıllık ihtiyacı karşılayacak kadar insülin bulunduğunu, bu ilacın miatlı olması nedeniyle şimdilik ithaline gerek olmadığını bildirmiştir. Firma insülinin ithalinde ısrar edilirse bu ilaçların bozulacağı ve çöpe atılacağı uyarısında bulunmuştur. Bu sebeple, insülin yerine başka bir ilacın ithal edilmesinin daha doğru olacağını, bu mümkün olmadığı takdirde akreditif müddetinin bir yıl uzatılmasını ve bu da mümkün olmadığı takdirde tahsisin iptal olunmasını istemiştir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı; 16.8.1957 tarih ve 11196 sayılı yazısıyla, bu isteği Ticaret Bakanlığına intikal ettirmiş ve Ticaret Bakanlığı 24.8.1957 tarih ve 51/21057 sayılı cevabında, ICA regülasyonları bakımından Ataçeri firmasının mal değişikliği şeklindeki isteğinin kabulüne imkân görülemediğini, tahsis mevzuu insülinin en geç 30 Eylül 1957 tarihe kadar sevk edilmesi gerektiği bilgisini vermiştir. Ancak Ticaret Bakanlığı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının insülinin ithaline ihtiyaç olmadığını bildirmesi halinde ithalattan vaz geçilebileceğini de cevaben bildirmiştir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ise Eczacılık ve Tıbbi Müstahzarlar Umum Müdürlüğü ICA yardımından insülin ithal etmek üzere Ataçeri firmasına ayrılan 20 311,68 dolarlık tahsisattan vaz geçmek istememiştir. Söz konusu ithalatı firma gerçekleştirmez ise satın alma işleminin bakanlık tarafından yapılacağı bildirilmiştir. Bu yazı Mühassıs Eczacı Meral Erertem, Eczacılık ve Tıbbi Müstahzarlar Genel Müdürü Doktor A. Rıza Bakay tarafından parafe edilmiş, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Doktor Nafiz Körez tarafından da imzalanmıştır.

⁵²⁵ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Devre 1, C.1, 14. Birleşim, 25 Nisan 1962, s.150.

⁵²⁶ ICA: (Islet Cell Antibodies) Adacık sitoplazmik antikoru; İnsülin üreten adacık hücrelerindeki yapılarla karşı gelişen antikor grubu. (<http://www.diyabetimben.com/diyabet-tanisinda-antikor-testleri/>, 18 Ocak 2018, Saat: 22:29)

Bu talimat ve taahhüt üzerine Ataçeri firması insülin ithalatını gerçekleştirmiştir. Firma 23 Aralık 1957 tarihli yazısıyla bakanlığa müracaat ederek ithal ettiği 20.311,68 dolarlık insülini hangi hastanelere ve müesseselere teslim edeceği hususunda talimat istemiştir. Ancak bakanlık firmaya dönüş yapmamıştır. Bunun üzerine firma müracaatını çeşitli tarihlerde yenilmiştir.

Öte yandan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Ataçeri firmasının bu müracaatları karşısında hadisenin hukuki mahiyeti hakkında Maliye Bakanlığından görüş istemiştir. Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 30 Mart 1959 tarih ve 4198/4389/11550 sayılı cevap sağlık Bakanlığına iletmiştir. Buna göre ithalatçı firma miatlı olan ilaçlardan insülini Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının isteğine istinaden getirmiş ise satın alınmasında bir sakınca olmayacağı bildirmiştir. Nihayet Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı 17 Temmuz 1959 tarihli gerekçeli yazı ile adı geçen firmadan insülinleri satın almıştır. Bu yazıda imzası bulunan Bakan Nafiz Körez değil dönemin Sağlık Bakanı Doktor Lütfi Kırdar'dır. Lütfi Kırdar 17 Şubat 1961 tarihinde vefat etmiş olduğu için hakkındaki amme davası ortadan kalkmıştır.

Diğer taraftan Eczacılık ve Tıbbi Müstahzarlar Umum Müdürlüğü tarafından Soruşturma Kurulu Başkanlığına gönderilen 5 Ekim 1960 tarih ve 23228 sayılı yazıda ifade edildiğine göre miatları çok kısalan bu insülinlerin bir kısmı halka satılmak üzere eczanelere intikal ettirilmiştir. Geriye kalan 60.904 şişesi kullanılamaz hale geldiğinden imha olunmuş veya imha edilmesi gerekli duruma düşmüştür.

Kurul Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığını Ataçeri firmasının ikazlarını dikkate almayarak satın alma taahhüdü ile birlikte ilaç ithalatına izin vermesi nedeniyle suçlu bulmuştur. Devletin zarara uğratıldığı kanaatine ulaşmıştır. Kararda ithal edilen insülinin büyük bir kısmının insülin bolluğu nedeni ile piyasaya sürülemeden miadını doldurduğuna ve imha edildiğine de dikkat çekilmiştir. Bakan Nafiz Körez'in, satın alma taahhüdünde bulunarak devleti zarara uğratma fiiline ortak olduğu kararına varılmıştır. Bu yüzden

Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinde⁵²⁷ yer alan memuriyet görevini kötüye kullanma cürümünü işlediği belirtilmiştir.

1 Nolu İnceleme Komisyonu 13 Nisan 1962 tarihli mazbatayı genel kurula sunmuştur. Mazbatada Komisyon Başkanı Sözcü Katip Cumhuriyet Senatosu Tokat Senatörü Zihni Betil, İçel Milletvekili Mazhar Arıkan, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz, Rize Milletvekili Cevat Yalçın ve Manisa Milletvekili Muammer Erten'in imzaları bulunmaktadır. T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 170'nci maddesine göre sadece dosya üzerinde inceleme yapmaya yetkili olduğundan Nafiz Körez hakkında açılacak Meclis Soruşturmasının Körez'le birlikte Dr. A. Rıza Bakay ve Meral Erertem'i de kapsayacak şekilde yürütülmesi ve bu soruşturmada elde edilecek neticeye göre karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sonuç olarak 1 Nolu İnceleme Komisyonu oy birliğiyle Nafiz Körez, Dr. A. Rıza Bakay ve Meral Erertem haklarında Meclis Soruşturması açılmasına karar vermiştir.

Bu arada Nafiz Körez, hakkındaki suçlamalarla ilgili olarak komisyona Kayseri Cezaevi'nden 18.5.1962 tarihli yazılı bir savunma göndermiştir. Körez savunma yazısında büyük bir mağduriyetle karşı karşıya bırakılmış olduğunu iddia etmiştir. İnsülin satın alınması hususunun kendisiyle hiçbir alakası olmadığını iddia etmiştir. Hatta O, *“Yüksek Soruşturma Kurulu namına naip heyet, merhum Lütfi Kırdar'la beraber beni de çağırdığı halde benimle irtibatı olmadığını tespit etmiş ve ifademi almadan geri göndermiştir”* demiştir.

Körez Ataçeri firmasının Sağlık bakanlığına insülin ithalinin iptal edilerek başka bir ilaç alınması hususunda talebinin olduğunu, ancak bu tahsisi değiştirmenin bakanlığının yetkisinde bulunmadığı için meseleyi Ticaret Bakanlığı'na havale ettiğini bildirmiştir. Ticaret Bakanlığının 24 Ağustos 1957 tarih ve 51/21057 sayılı cevabi yazısında «Ataçeri» firmasının mal değişikliği isteğinin kabulüne imkan görülemediği, bundan sonra yapılacak yardımlar üzerinde olumsuz etki uyandırabileceği endişesiyle de

⁵²⁷ 240. Madde: Kanunda yazılı hallerden başka her ne suretle olursa olsun vazifesini suiistimal eden memur derecesine göre altı aydan üç seneye kadar hapsedilir. Cezayı tahfif edecek sebeplerin vücudu halinde üç aydan bir seneye kadar hapis ve her iki halde 200 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır ve her halde memuriyetten müebbeten veya muvakkaten mahrum edilir. (Resmi Gazete, 7 Ocak 1966, S:12196, s.1.)

tahsisin iptal edilmesinin uygun olmadığı cevabı verilmiştir. Körez bakanlığının Ticaret Bakanlığı'ndan gelen cevabi yazıyı 3 Eylül 1957 tarihinde Ataçeri firmasına intikal ettirdiğini belirtmiştir. Firmanın ülke içerisinde iki senelik ihtiyacı karşılayacak insülin bulunduğu iddiasının tamamen sübjektif bir yorum olduğu değerlendirilmesini de yapmıştır. Ona göre ülke içerisinde iki senelik insülin stoku bulursa idi adı geçen firmanın insülin ithal ettiği 12Aralık 1957 tarihinden itibaren iki sene müddetle yani 29.12.1959 tarihine kadar insülin ithal edilmemesi icap ederdi. Halbuki Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Dairesi ve Merkez Bankası Akreditif Şubesinin kayıtları incelenecek olursa iki sene içinde daha on binlerce dolarlık insülin ithal edildiği görülecektir. Üstelik 1957 yılı itibarıyla memlekette ilaç darlığı iddialarının had safhaya ulaştığı, mecliste soru önergelerinin verildiği unutulmamalıdır.

Körez Firmanın ithal edeceği insülinlerin bakanlık tarafından satın alınacağı taahhüdünün yerinde bir karar olduğunu savunmuştur. Türkiye'de 250.000 şeker hastası bulunduğunu, bunlardan yarısının insülin kullandığı farz edilse ihtiyacın büyüklüğünün kendiliğinden ortaya çıkacağını belirtmiştir. Bu yüzden insülin gibi hem hayati önemi olan hem de miatlı ilaçların stok yapılması zorunluluğunun olduğunu hatırlatmıştır.

Körez, Ataçeri firmasının insülinleri ithal ettiğini Sağlık Bakanlığına bildirdiği tarih olan 23 Aralık 1957 tarihinden tam bir ay evvel bakanlık görevinden ayrılmış olduğunu, bundan sonrası için kendisinin suçlanamayacağını ifade etmiştir. O, "*Firma arzu etmese idi kendisine zorla ithalat yaptırılmazdık*" demiştir.

Körez Lütfi Kırdar yönetimindeki bakanlık tarafından firmanın müteaddit müracaatlarına olumlu cevap verilmemesini de anlayamadığını söylemiştir. O, ithalattan tam 19 ay sonra miadı dolmak üzereyken 17 Temmuz 1959 tarihinde insülinlerin Sağlık Bakanlığı tarafından teslim alındığını da hatırlatmıştır. Ona göre insülinler zamanında teslim alınsa idi hepsini sarf etmek mümkün olurdu.

Körez, sonuç olarak bu meselede kendisinin suçlanamayacağını bildirmiştir. Zira ona göre “*Vazifeyi suiistimal edebilmek için evvelâ böyle bir vazifenin mevcudiyeti lâzımdır*”. Sağlık Bakanı olmadığı bir dönemdeki işlemlerden sorumlu tutulması mümkün değildir.⁵²⁸ 14 Eylül 1962 tarihinde Nafiz Körez hakkında meclis tahkikatı açılmasını isteyen soruşturma dosyaları Adalet Partisi, Yeni Türkiye Partisi ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisinin oyları ile reddedilmiştir⁵²⁹.

2.3. BAKANLIĞI SIRASINDA ÜÇ DOKTORUN GÖREV YERİNİ HAKSIZ YERE DEĞİŞTİREREK GÖREVİNİ KÖTÜYE KULLANDIĞI İDDİASI

Nafiz Körez hakkındaki suçlamalardan birisi de bakanlığı sırasında bazı sağlık bakanlığı görevlilerine kanunsuz davranarak görevini kötüye kullandığı iddiasıdır. Bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Numaralı İnceleme Komisyonu bir rapor düzenlemiştir. Raporun hazırlanma sebebi Haydarpaşa Numune Hastanesi Eski Başhekim Dr. Nuri Fehmi Ayberk tarafından yazılan ihbar mektubudur. Buna göre Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Nail Karabuda 1957 seçimlerine Hürriyet Partisi’nden adaylığını koymak üzere istifa etmiştir. Karabuda ile yakın arkadaş olan Ayberk, Sağlık Propagandası ve Tıbbi İstatistik Genel Müdürü Dr. Bahri Pelit ve Bakanlık Teftiş Heyeti Başkanı Dr. Kemalettin Önge görevlerinden alınarak bakanlık emrine verilmişlerdir.

Söz konusu şikayet mektubuna istinaden Nafiz Körez hakkında bir inceleme başlatılmıştır. Konu ile ilgili olarak bakanlıktan ve çeşitli kişilerden bilgi istenilmiştir. 26 Eylül 1960 tarihinde Sağlık Bakanlığı Personel Müdürlüğü Sağlık Bakanlığı Tahkik Komisyonu Başkanlığı’na 12324 sayılı bir yazı gönderilmiştir. Bu yazıda Karabuda’nın 23 Eylül 1957 tarihinde istifa edip görevinden ayrıldığı, Pelit, Önge ve Ayberk’in de Nafiz Körez imzasını taşıyan 30 Eylül 1957 tarihli gerekçe ve aynı tarih ve 30058 sayılı kararname ile bakanlık emrine alındıkları bildirilmiştir.

⁵²⁸ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.1, 19. Birleşim, 14 Eylül 1962, s.28.

⁵²⁹ Milliyet Gazetesi, 15 Eylül 1962, s. 1.

Aynı yazıya göre Lûtfi Kırdar'ın Sağlık Bakanlığı sırasında, 16 Ocak 1958 tarihinde Önge eski görevine dönmüştür. 22 Şubat 1958 tarihinde Pelit İstanbul Belediyesi Sıhhi Muayene Komisyonu Cildiye Müttehassıslığına tayin edilmiştir. Ayberk ise 12 Mayıs 1958 tarihinde Haseki Hastanesi Göz Hastalıkları Müttehassıslığı görevlerine atanmıştır.

Konu ile ilgili olarak Nafiz Körez'in de ifadesine başvurulmuştur. Körez, 20 Kasım 1960 tarihli ifadesinde Bahri Pelit, Kemalettin Önge ve Nuri Fehmi Ayberk'in, Müsteşar Nail Karabuda'yı istifasının ardından odasında ziyaret ederek siyasi konuşmalar yaptıklarını, *“inşallah sizi yakında başımızda göreceğiz”* diye temennilerde bulduklarını, müsteşarlık makam odasını parti ocağı haline getirdiklerini iddia etmiştir. Körez, bu durumda, takdir hakkını kullanarak Pelit, Önge ve Ayberk'i bakanlık emrine aldığını beyan etmiştir. O, konu ile ilgili olarak Suat Seren ve Selçuk Tabanlı'yı da şahit göstermiştir. Ancak bu şahitler ifadelerinde, Nail Karabuda'nın odasında gördükleri hekimlerin siyasi bir söylemde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Bakanlığın o zamanki müsteşar yardımcısı Tevfik Çaydam ise ifadesinde, Karabuda'nın istifasından sonra, Körez'in kendisini çağırıp Bahri Pelit, Kemalettin Önge ve Nuri Fehmi Ayberk'in görevlerinin değiştirileceğini söylediğini ifade etmiştir. Nafiz Körez'in daha sonra bu üç doktorun görevlerini değiştirmekten vazgeçerek bakanlık emrine alma kararı verdiğini, kendisinden buna göre gerekçe hazırlamasını istediğini bildirmiştir. Çaydam, aynı gün İçişleri Bakanı Namık Gedik'in de telefon ederek söz konusu kişilerin bakanlık emrine alınmaları için gerekçe hazırlanmasını söylediğini belirtmiştir. Bunun üzerine Tevfik Çaydam gerekçe hazırlatıp bir memur ile İstanbul'da bulunan Dr. Nafiz Körez'e imzalattırması, bilahare de bu kişilerin bakanlık emrine alınmalarını temin etmiştir. Bakanlığın Personel Genel Müdür Vekili Salahattin Arcan da Çaydam'ın ifadelerini doğrulamıştır.

Komisyon raporunda mevzuata göre memurların bakanlık emrine alınmalarının bakanın takdirine bırakıldığı kabul edilmiştir. Ancak, bakanın bu konudaki uygulamasının uygun ve haklı sebeplere dayanması gerektiği belirtilmiştir. Komisyona göre bu üç kişinin Lûtfi Kırdar'ın bakanlığı

zamanında tekrar göreve alınmaları, kendilerinin siyasetle uğraşmadıklarını ve Karabuda'nın odasında siyasi mahiyette bir söz sarf etmediklerini göstermektedir. Raporda Körez'in söz konusu doktorların, Ankara'da iken görevlerini değiştirme kararı verip İstanbul'a gidince bu karardan vazgeçerek vekâlet emrine alma kararı eleştirilmiştir. Dönemin İçişleri Bakanı Namık Gedik'in meseleye müdahil olarak Bakanlık Müsteşar Muavinine gerekçe hazırlatması ve bu şekilde işlem yapılması da uygun bulunmamıştır. Sonuç olarak Körez'in müdafaası yeterli görülmemiş Türk Ceza Kanunu'nun 240'ıncı maddesine göre görevini kötüye kullanma suçunu işlediği sonucuna varılmıştır. Nihayetinde 8 Şubat 1963 tarihinde yukarıda izah edilen sebeplerden dolayı oy çokluğuyla Nafiz Körez hakkında Meclis soruşturması açılması gerektiği kararına varılmıştır⁵³⁰. Bu karara Adalet Partisi Rize Milletvekili Cevat Yalçın ve Adalet Partisi İçel Milletvekili Celal Kılıç muhalefet şerhi koymuşlardır. Celal Kılıç muhalefet şerhinde; “*sankılar hakkında iddia edilen suçların var olduğuna vicdanen inanmadığım için muhalifim*” ifadesini kullanmıştır⁵³¹.

4 Şubat 1963 tarihli komisyon raporu 8 Şubat 1963 tarihinde meclis genel kurulunda ele alınmıştır. Meclis Başkanı komisyon raporunun sonuç kısmını okutmuştur. Buna göre komisyon Nafiz Körez hakkında oy çokluğuyla meclis soruşturması açılması gerektiği kanaatine varmıştır. Bu karar meclis genel kurulunda da oylanarak kabul edilmiştir. Buna göre Körez'in bir ay süre içerisinde savunmasını hazırlaması istenecektir⁵³².

Bu arada komisyon tarafından suçlu bulunan Nafiz Körez, 25 Mart 1963 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bir savunma yazısı göndermiştir. Körez yazısında Nail Karabuda'nın istifa etmediğini, Hürriyet Partisi'ne girişinden sonra hizmet süresini doldurduğu için emekli olmak isteğiyle ayrıldığını belirtmiştir⁵³³.

Körez, Nail Karabuda'nın bir partiye girdiğini ilk defa gazetede gördüğünü ve inanmak istemediğini ifade etmiştir. Bakanlığa gittiğinde

⁵³⁰ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.2, 2. Birleşim, 8 Şubat 1963, s. 24.

⁵³¹ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.2, 2. Birleşim, 8 Şubat 1963, s. 5.

⁵³² TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.2, 2. Birleşim, 8 Şubat 1963, s.23-24.

⁵³³ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.2, 4. Birleşim, 29 Mayıs 1963, s. 60.

Karabuda'ya gazetede ki haberin doğru olup olmadığını sorduğunu, O'nun haberin doğruluğunu beyan etmesi üzerine memuriyetle siyasetin bağdaşmadığını, suç teşkil ettiğini bildirdiğini belirtmiştir. Körez, Karabuda'nın önce emekli olması daha sonra siyasete girmesinin uygun olacağını söylediğini, bunun üzerine ertesi gün emeklilik dilekçesi ilettiğini ifade etmiştir.

Körez, Karabuda'nın henüz memuriyetten gazetedeki fotoğraflarıyla birlikte partiye geçişini duyurması ve ardından hiçbir şey olmamış gibi müsteşarlık makamına gelişinin bazı memurları olumsuz etkilediğine dikkati çekmiştir. O, adı geçen üç doktorun da odasında ve koridorda siyaset konuşmalarına tanık olduğunu ifade etmiştir.

Diğer taraftan Nafiz Körez soruşturma komisyonunun art niyetli davrandığını iddia etmiştir. Ona göre komisyon olaya şahit olmamış kişilere müracaat ederek kendisini zor duruma düşürme gayreti içerisine girmiştir. O, olay hakkında herhangi bir şahit göstermemiştir. Bakanlık süresince ne kadar ciddi davrandığı ve objektif esaslar çerçevesinde görev yaptığının memurlara sorulmasını istemiştir.

Körez bakanlık emrine alınan memurların, Lûtfi Kırdar tarafından memuriyete iade edildiklerinden kendisinin yaptığı işlemin hatalı olduğu değerlendirilmesine de cevap vermiştir. O, bakanların bakanlık emrine alma işlemlerine genellikle Danıştay tarafından karıştırılmadığını, yakın zamanda yaşanan bu tarz bir olaya Danıştay'ın müdahale ettiğini, ancak o bakana soruşturma açılmadığını hatırlatmıştır. Hiçbir bakanın durup dururken bir memuru bakanlık emrine almayacağını, duygularıyla hareket edip ölçsüz davranmayacağını iddia etmiştir.

Memurin Kanunu'na aykırı davranan müsteşar Karabuda'yı bakanlık emrine aldığı iddialarını ise kabul etmemiştir. Bunun yerine müsteşarın emeklilik işlemlerini zorluk çıkarmadan hızlıca hallettiğini belirtmiştir. Körez, ayrıca memuriyet sıfatlarını unutup siyaset konuşan üç doktorun

tutumları karşısında Emekli Sandığı Kanunu'nun 39'uncu maddesinin b fıkrasına⁵³⁴ göre hareket edebilecekken yapmadığını da vurgulamıştır⁵³⁵.

Körez, muhalefet şerhi koyan milletvekillerinin de belirttikleri gibi bakanların bakanlık emrine alma hususunda takdir haklarını kullanabileceklerini söylemiştir. Kendisinin iki senelik bakanlık süresince hiçbir memuru yerinden oynatmadığını, kanundan ve objektif ölçülerden ayrılmadığını, art niyet taşımaksızın takdir hakkını kullandığını belirtmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 numaralı 5 kişilik Komisyonun Körez hakkındaki raporunun 29 Mayıs 1963 tarihindeki oylamasına 279 milletvekili katılmıştır. 171 kabul, 95 ret, 13 çekimser oy kullanılmıştır. Yeterli sayı temin edilemediği için oylama bir sonraki toplantıda tekrarlanmıştır⁵³⁶.

5 Haziran 1963 tarihindeki oylamada ise 379 oydan 245 kabul, 106 ret ve 28 çekimser oy çıkarak rapor kabul edilmiştir⁵³⁷. Söz konusu karar ertesi gün yayınlanan Milliyet Gazetesi'nde şu şekilde yer almıştır: "*Nafiz Körez'in 1957 seçimleri sırasında Müsteşar Nail Karabuda ile yüksek dereceli üç memuru haksız yere bakanlık emrine aldığı, Mandalıncı ile Ozansoy'un ise usulsüz olarak krom karşılığı ilaç ithal ettikleri ileri sürülmektedir. Oylamada Adalet Partililer aleyhte oy kullanmışlardır*"⁵³⁸.

Açılan Meclis Soruşturmasını yürütmek üzere 10 üyeden oluşan Meclis Soruşturma Komisyonu⁵³⁹ oluşturulmuştur. Komisyon başkanlığına Nevşehir Milletvekili Ramazan Demirsoy getirilmiştir.

⁵³⁴ 39. Madde B fıkrası: Fiili hizmet müddetleri 30 yılı ve yaşları 55'i doldurmuş olanların istekleri üzerine, 40'ıncı maddenin a ve b fıkralarında yazılı olanlarla seçilmiş belediye başkanları ve illerin daimî komisyonu üyeleri hariç olmak üzere 30 hizmet yılını tamamlamış olanlar kurumlarınca lüzum görüldüğünde yaş kaydı aranmaksızın re'sen; ancak 32 nci madde gereğince fiili hizmet müddetlerine zam yapılanların yaş haddinden, eklenilen müddet kadar indirilir. Ceza bakımından kovuşturma veya muhakemeleri yapılmakta olanlardan bu durumda bulunanların istekleri kovuşturma veya muhakemeleri sonuna bırakılır. (Resmî Gazete, 17 Haziran 1949, Sayı: 7235, s.16398).

⁵³⁵ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.2, 4. Birleşim, 29 Mayıs 1963, s. 2.

⁵³⁶ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.2, 4. Birleşim, 29 Mayıs 1963, s. 63.

⁵³⁷ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, 2. Dönem 1, C.2, 5. Birleşim, 5 Haziran 1963, s. 96.

⁵³⁸ Milliyet Gazetesi, 6 Haziran 1963, s. 1.

⁵³⁹ Komisyon Üyeleri: Komisyon Sözcüsü Kars Milletvekili Kemal Kaya, Kayseri Senatörü Hüseyin Kalpaklıoğlu, Afyonkarahisar Senatörü Mustafa Yılmaz İnceoğlu, Afyonkarahisar Senatörü Rasim Hancıoğlu, Bolu Senatörü Sırrı Uzunhasanoğlu, Gaziantep Senatörü Zeki İslam, Eskişehir Milletvekili Şevket Asbuoğlu, Kars Milletvekili Latif Aküzüm, Kırşehir Milletvekili Halil Özmen. (TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.4, 8. Birleşim, 17 Şubat 1965, s.24.)

Meclis Soruşturma Komisyonu Nafiz Körez hakkındaki çalışmalarını tamamlamış ve 20 Ocak 1965 tarihinde raporunu hazırlamıştır. Komisyon Fehmi Ayberk ve arkadaşlarının görevden alınması hususunda Nafiz Körez'i oy çokluğuyla suçsuz bulmuştur. Komisyonun sonuç raporu şu şekildedir:

1. Komisyon Nuri Fehmi Ayberk'in bakanlık emrine alınmasındaki sebeplerin başhekim olarak yaptığı muamelelerin beğenilmemesinden ötürü olduğu kanaatine varmıştır.

2. Kemalettin Önge ve Bahri Pelit'in bakanlık emrine alınmasının, eski Müsteşar Nail Karabuda'nın Hürriyet Partisine girişiyle meydana gelen durumdan sonra ve onunla irtibatlı olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu meselede eski Başbakan Adnan Menderes'in ve eski İçişleri Bakanı Namık Gedik'in hayatta olmamaları nedeni ile rollerini tespit edebilmek mümkün olamamıştır.

3. Olayın hukukî mahiyetine gelince 6435 sayılı Kanunun birinci maddesi "*Umumi, mülhak veya hususi bütçeli idarelerle belediyeler ve bunlara bağlı idare, müessese ve teşekküllerden maaş alanlar*», «*Hâkim. Subay, Astsubay ve Askerî memurlar hariç*» tayinlerindeki usule göre mensup oldukları vekâlet, idare, Müessese veya teşekkül emrine alınmak suretiyle vazifeden uzaklaştırılabilirler demektedir. Kanunun bu maddesine göre amire verilen yetki şarta bağlanmamıştır. Kaldı ki, müsteşarın hoş görülmeyen hareketleri vekilin gözü önünde cereyan etmiştir. Bakanların yakın mesai arkadaşlarını seçmek, onları tayin etmek ve bakanlık emrine almak hakları mevcuttur. Sanık Nafiz Körez'in komisyona verdiği ifadede bu kişilerin makam odasını partinin kulis odası haline getirdikleri, hadiselerin gözünün önünde cereyan ettiği şeklinde ifadeleri mevcuttur. Bu ifadeleri için her hangi bir şahit göstermemiştir. Bu durumda sanıktan hadisenin doğruluğunu teyit eder şahitler göstermesi, göstermediği takdirde cezalandırılması yoluna gidilmesi, ilgili kanuna göre mümkün değildir. İdari tedbir mahiyetinde geçici bir muamele olan bakanlık emrine alma işlemi önceki hükümetler tarafından da sıklıkla yapılmıştır. Fakat hiçbir zaman bu işlemi uygulayan bakanlar hakkında cezai takibatta bulunulmamıştır.

4. Karar: Eski Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Nafiz Körez'in bakanlık emrine alma işlemini siyasi sebeplerle yaptığı kanaatine vardırarak deliller mevcut bulunmadığı gibi, karar sırasında yürürlükte bulunan 6435 sayılı kanuna göre cezalandırılmasının mümkün bulunmadığına ve bu sebeple mahkemeye sevkine gerek olmadığına dair komisyonumuzca verilen karar bir muhalife karşı ekseriyetle verildi. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yüksek tasvibine arz olunur⁵⁴⁰.

Komisyon tarafından hazırlanan bu rapor 17 Şubat 1965 tarihinde meclis genel kurulunda ele alınmıştır. Komisyon üyelerinden CHP'li Şevket Asbuzoğlu kendisinin komisyon kararına muhalif olduğunu açıklamıştır. Asbuzoğlu raporu yazan hukukçu milletvekilinin toplanan delilleri çarpıtarak değerlendirdiğini söylemiştir. O, raporun tezatlarla dolu olduğunu, taraflı yazıldığını iddia etmiştir. Ona göre bakanın Haydarpaşa Hastanesi Başhekimini Nuri Fehmi Ayberk de dahil olmak üzere üç kişiyi vekâlet emrine alması haklı bir sebebe dayanmamaktadır. Bakanlar takibat yapmadan, somut bir şekilde suç isnat etmeden hiç kimseyi vekalet emrine almaya yetkili değildir. Hiçbir kanun bakana böyle bir yetkiyi vermiş değildir.⁵⁴¹

Asbuzoğlu "*Haydarpaşa Hastanesi gibi bir hastanenin başhekimliğini yapmış bir insana, bir sebep göstermeden, seni ben vekâlet emrine alacağım. Keyfim istediği zaman da tekrar istihdam edeceğim. Yok, böyle bir şey, yapılamaz*" demiştir. O, konuşmasında "*Demokrat Parti çetesi*" ifadesini de kullanarak bu çetenin yaptığı suçların hesabının görülmesi gerektiğini söylemiştir. Ona göre komisyonun suçsuz dediği bakan kendi yaptığı işlem ve verdiği emirle suçlu olduğunu göstermiştir. Körez'in yerine atanan Lütfi Kırdar'ın söz konusu kişileri derhal görevlerine tayin etmesi, hiçbir sicil bozucu işlem yapılmamış olması da bakanın keyfi uygulamasına delil teşkil etmektedir. Nafiz Körez keyfi uygulamalarıyla kanunların kendisine tanıdığı yetkiyi kötüye kullanmış ve suiistimal etmiştir⁵⁴².

⁵⁴⁰ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.4, 8. Birleşim, 17 Şubat 1965, s.24.

⁵⁴¹ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.4, 8. Birleşim, 17 Şubat 1965, s.188.

⁵⁴² TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.4, 8. Birleşim, 17 Şubat 1965, s.190.

Soruşturma Komisyonu Başkanı ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Nevşehir Milletvekili Ramazan Demirsoy ise Şevket Asbuzoğlu'nu eleştirmiştir. O, Asbuzoğlu'nun komisyonda üyeleri niçin muhalif olduğu konusunda aydınlatmaya çalışmadığını, buna rağmen komisyon raporunun tarafsız olarak hazırlanmadığı suçlamasında bulunduğunu ifade etmiştir. Demirsoy İhbarcı Doktor Nuri Fehmi Ayberk'in ihbar mektubunda "*Başta Reisi cumhurundan hademesine kadar çapulcu olan sabık Hükümet*" ifadesini kullandığını hatırlatmıştır. O, komisyonun görevinin bir devrin uygulamalarının hesabını sormak olmadığını, sadece bir bakanın uygulamalarını soruşturmakla yetkili kılındığını ifade etmiştir.

Demirsoy, komisyonun 1961 Anayasasının ışığı altında görev yaptığını, ancak soruşturulan dönemin kanunlarının da gözden uzak tutulmaması gerektiğini bildirmiştir. O, Ayberk'e partizanca bir uygulama yapıldığı kanaatinde olmadığını, görevden alınma gerekçelerinin Haydarpaşa Numune Hastanesindeki faaliyetlerinin beğenilmemiş olabileceğini söylemiştir. Demirsoy, Körez'in ifadesinde de bu hususlara değinildiğini hatırlatmıştır. Buna göre Nafiz Körez Doktor Ayberk'i Numune Hastanesindeki haşin tavır ve uygun olmayan muameleleri dolayısıyla emekliye sevk etme kararı almıştır. Ancak Ayberk Adnan Menderes'e tesir etmiş ve onun ricası ile görevine devam etmiştir.

Demirsoy Bakanlık Müsteşarının görevden alınması konusunda da Körez'i haklı bulmuştur. O, istifası yürürlüğe girmemiş olan müsteşarın çalışmadığı gerekçesiyle görevden alındığını söylemiştir. Ona göre bütün bakanların bu durumda böyle bir hakkı vardır⁵⁴³.

Üyelerden Cumhuriyet Halk Partisi Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu ise bir devrin bütün unsurlarıyla topyekûn mahkûm edilemeyeceğini söylemiştir. Giritlioğlu Nafiz Körez'i tanıdığını, onu namuslu bir devlet adamı olarak bildiğini, kamuoyunda kötü adam ve çeteci

⁵⁴³ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.4, 8. Birleşim, 17 Şubat 1965, s.191.

şeklinde algılanmasına yol açacak söylemlerden uzak durmak gerektiğini ifade etmiştir⁵⁴⁴.

12. Dönem TBMM’de kurulan Beş Kişilik Soruşturma Komisyonu görevini, devresi içinde sonuçlandıramadığından mesele 13. Döneme devretmiştir. Yeniden bir Soruşturma Komisyonu oluşturulması 15 Aralık 1965 tarihinde kabul edilmiştir. Ancak bu arada parti kontenjanlarında gerçekleşen değişiklik üzerine yeniden komisyon kurulmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla yukarıdaki komisyon kararı meclis tarafından onaylanmamıştır. Yeni komisyon Körez hakkında “*tekabül raporu*” hazırlamıştır. Nihayet Nafiz Körez hakkında 20 Aralık 1967 tarihinde soruşturma istemine dair Başbakanlık tezkeresi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Hazırlık Komisyonu raporu meclis genel kurulunda okunmuştur. Bu rapor hakkında söz isteyen olmamıştır. Raporu Genel Kurulda açık oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir. Buna göre Körez hakkında soruşturma açılmasına gerek kalmamıştır⁵⁴⁵.

2.4. İZMİR SİTMA BÖLGE BAŞKANLIĞINA AİT RESMİ OTOMOBİLİN USULSÜZ KULLANIMI İDDİASI

Nafiz Körez hakkında oluşturulan son dosya İzmir Sıtma Bölge Başkanlığı'na ait 45297 numaralı resmi otomobilin usulsüz kullanımudur. Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantısının 26 Nisan 1967 tarihli oturumunda ilgili evraklar kurulan komisyona havale edilmiştir. Komisyon Nafiz Körez’in 1957 seçimlerinde 14 gün boyunca bu otomobili Manisa vilayeti dahilinde seçim çalışmalarında kullandığı iddiasını araştırmıştır. Komisyon 22 Haziran 1967 tarihli toplantısında bu suçlamadan dolayı Körez hakkında meclis soruşturması açılmasına gerek olmadığına karar vermiştir. Zira söz konusu suçlama Bazı Suç ve Cezaların Affı hakkındaki 9 Ağustos 1965 tarihli, 780 sayılı Kanunun 1/A maddesi dahilindedir. Dolayısıyla bu suçlar hakkında genel af çıkarılmıştır.

⁵⁴⁴ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 1, C.4, 8. Birleşim, 17 Şubat 1965, s.198.

⁵⁴⁵ Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 2, C.7, 6. Birleşim, 20 Aralık 1967, s.62.

Bu arada 18 kişilik Soruşturma Hazırlık Komisyonu raporu genel kurula havale edilmiş iken Milli Güven Partisi'nin kurulması sebebiyle ilgili komisyonun partilerin meclisteki üye sayılarına göre yeniden teşekkül etmesi gerekmiştir. Yeniden oluşturulan komisyon⁵⁴⁶ önceki komisyonun kararının 22 Temmuz 1967 tarihli toplantısında aynen kabulüne karar vermiştir⁵⁴⁷

⁵⁴⁶ Yeni komisyonun üyeleri şunlardır: Komisyon Başkanı Kırklareli Milletvekili Mehmet Atagün (A.P) Rize Cumhuriyet Senatörü M. Agun, Ordu Cumhuriyet Senatörü Z. Kumrulu, Burdur Milletvekili İsmail Hakkı Boyacıoğlu (A.P), İçel Milletvekili Mazhar Arıkan (A.P) Konya Cumhuriyet Senatörü M. Dinekli, Kars Milletvekili Adil Kurtel (Türkiye İşçi Partisi), Denizli Cumhuriyet Senatosu üyesi A. K. Turgut, Kars Milletvekili Abbas Ali etin (A.P), Kayseri Milletvekili Cengiz Nayman (C.H.P), Hakkâri Milletvekili Ali Karahan (Y.T.P) Erzurum Cumhuriyet Senatörü A. Hocagil, Adana Cumhuriyet Senatörü. Y. Mete.

⁵⁴⁷ TBMM Birleşik Toplantı Tutanakları, Dönem 2, C.7, 6. Birleşim, 20 Aralık 1967, s.62

SONUÇ

Türk siyasi tarihi çok partili dönemle birlikte pek çok devlet adamı yetiştirmiştir. Bu isimlerden biri de Dr. Nafiz Körez'dir. Ali Nafiz Körez, 1910 yılında Manisa Kula'da doğmuştur. İlkokulu Kula'da, ortaokul ve liseyi İzmir'de tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. İzmir Alsancak Devlet Hastanesi'nde göreve başlamış, 1943 yılında Kars Hükümet Tabipliği'nde, 1946 yılında da Giresun Sağlık Müdürlüğü'nde çalışmıştır.

Körez, 1950 yılı seçimlerine çok sevdiği doktorluk mesleğinden istifa ederek Demokrat Parti Manisa Milletvekili olarak katılmıştır. 1950 yılı seçimlerinde 128024 oy, 1954 yılında yapılan seçimlerde de 151649 oy almıştır. Bu süreçte önemli kanun tekliflerinde bulunmuş, pek çok kanun metninin iyileştirilmesine katkı sağlamıştır. Körez, seçim bölgesinin sorunlarıyla yakından ilgilenmiş, Demirci de ortaya çıkan yangından mağdur olan halk için çalışmalar yürütmüştür. Ayrıca milletvekilliği sırasında meclis içerisinde Çalışma Komisyonu Başkanı olarak görev almıştır.

9 Aralık 1955 ve 25 Kasım 1957 tarihleri arasında Sağlık Bakanlığı yapmıştır. Bu süreçte halk sağlığı için ilaç, hastane ve sağlık personeli tedarikinde bulunmuştur. 1957 yılı seçimlerinde yeniden Manisa milletvekil adayı gösterilmiş ve seçilmiştir. Böylece 9, 10 ve 11. Dönemlerde Demokrat Parti milletvekili olarak yer almıştır.

Körez, 10 yıllık siyasi hayatında ülkenin sağlık meseleleri dışındaki konulara da özveriyle yaklaşmış, sorunların çözümlenmesi için büyük çaba harcamıştır.

1950 yılından beri yönetimde olan Demokrat Parti Hükümeti'ne karşı 1958-59 yılları itibariyle muhalif görüşler güçlenmiştir. Böylece darbenin ayak sesleri ülke genelinde yankılanmaya başlamıştır. 27 Mayıs 1960 tarihli hükümet darbesini takiben Demokrat Partili bakanlar ve milletvekilleri tutuklanmışlardır. Nafiz Körez de tutuklanarak Yassıda'ya götürülenler arasındadır. Körez, Yassıda mahkemelerinde Anayasayı ihlal başta olmak üzere Kırşehir'in ilden ilçeye dönüştürülmesi, Uşak'ta İsmet İnönü'nün

taşlanması, Tahkikat Komisyonu, Tahkikat Encümeni Salahiyat Kanunu, Üniversite Olayları, döviz alımı konularından dolayı savunma vermiştir.

Mahkeme 15 Eylül 1961 tarihinde Nafiz Körez'in anayasayı tağyir, tebdil ve ilga suçuna “*feri şerik*” olarak iştirak ettiğinin delilleriyle sabit olduğu kararını vermiştir. Anayasayı ihlal suçundan Türk Ceza Kanunu'nun 146/3, 59 ve 143.maddeleri hükmünce 4 sene 2 ay hapis ve amme hizmetlerinden ömür boyu mahrumiyetine, 1 sene 4 ay 20 gün Manisa'da umumi Emniyet nezareti altında bulundurulmasına, 152 lira harcın kendisinden alınmasına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Bunun dışında Nafiz Körez hakkında çeşitli konularda meclis incelemesi yapılmıştır. Bunlardan ilki mal varlığı ile ilgilidir. Oluşturulan komisyon bilir kişi raporları, Körez'e ait mal ve harcama beyannamelerini de dikkate alarak bir inceleme yapmıştır. Sonuç olarak niteliği tespit edilemeyen bir miktar serveti olduğuna karar vermiştir. Bu miktarın toplam serveti içindeki payının %25.12 olduğunu açıklamıştır. Bu miktarın müsadere edilerek ödettirilmesi kararı alınmıştır.

Körez bakanlığı döneminde bir firmaya aldırılan insülinlerin bir miktarının miadını doldurması ve kullanım dışı kalması nedeni ile de suçlanmıştır. Ancak ilaç alım işlemleri Körez zamanında başladığı halde ilacın yurt içerisine getirilmesi ve diğer problemler onun bakanlıktan ayrılmasından sonra gerçekleşmesi nedeni ile suçsuz olduğuna karar verilmiştir.

Suçlamalardan birisi de üst düzey üç sağlık bakanlığı görevlisine partizanca davranarak görev yerlerini değiştirdiği iddiasıdır. Bu iddia 1960 yılında gündeme gelmiş, yıllarca inceleme konusu olmuştur. Nihayet 20 Aralık 1967 tarihinde soruşturma açılmasına gerek olmadığı kararı verilerek sona erdirilmiştir.

Son suçlama ise İzmir Sıtma Bölge Başkanlığı'na ait resmi bir otomobilin Nafiz Körez tarafından 1957 seçimlerinde 14 gün boyunca seçim çalışmalarında kullandığı iddiasıdır. Söz konusu suçlama Bazı Suç ve

Cezaların Affi hakkındaki 9 Ağustos 1965 tarihli genel af kanunu kapsamında olduğundan dolayı soruşturma açılmamıştır.

Özgürlüğünü kazandıktan sonra siyasi hayatını geride bırakan Körez, Kula'ya dönerek muayenehane açmıştır. Burada Kula halkının sağlığıyla yakından ilgilenmiş, yeri geldiğinde ücretsiz muayenelerde bulunmuştur.

Bir yakınının nişan töreni için İzmir'e giden Körez, burada rahatsızlanarak Alsancak Devlet Hastanesi'ne kaldırılmıştır. 14 Haziran 1993 tarihinde 83 yaşında vefat etmiş, Kula Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Nafiz Körez ölmeden önce evini Kızılay'a, bir miktar parasını da Kula Devlet Hastanesi'ne bağışlamıştır. İsmi ise Kula'da bir sokağa ve Ankara Sincan Devlet Hastanesi'ne verilmiştir.

KAYNAKÇA

Arşivler

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

Kaynak Kişiler

İmamoğlu Ahmet

Palanduz Selim

Keleşoğlu Mustafa

Gazeteler ve Dergiler

Manisa Postası

Milliyet Gazetesi

Resmi gazete

Yeni Turgutlu Postası

Sağlık Dergisi

Kitaplar

ARSLAN Zühtü, Türk Parlamento Tarihi, TBMM-XI. Dönem (1957-1960),
C.3, TBMM Yayınları, Ankara 2013.

ASLAN Emel, Türkiye'nin İç Siyasetinde Demokrat Parti (1950-1960),Ahi
Evrans Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek
Lisans Tezi, Kırşehir 2014.

BORAY Ferit Erden, Öncesi ve Sonrasıyla Cumhuriyet Tarihi, C.4, Kumsaati
Yayınları, İstanbul 2011.

KOÇAK Cemil, Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-
1950) İkinci Parti, C.1, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

KOÇAK Cemil, Türkiye’de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950) İkinci Parti, C.2, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.

ÖZTÜRK Kazım, Türk Parlamento Tarihi, TBMM-X. Dönem (1954-1957), C.2, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No:24, Ankara 1998.

ÖZTÜRK Kazım, Türk Parlamento Tarihi TBMM- IX. Dönem (1950-1954), C. 7, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1998.

SANAL Türker, Türkiye’nin Hükümetleri, Sim Matbaacılık, Ankara 1997.

TUNAYA Tarık Zafer, Türkiye’de Siyasi Partiler 1859- 1952, İstanbul 1952.

YÜCEL Serhan, Demokrat Parti, Ülke Kitapları, İstanbul 2001.

Makaleler ve Bildiriler

BULUT, Sedef “Üçüncü Dönem Demokrat Parti İktidar (1957-1960): Siyasi Baskılar ve Tahkikat Komisyonu”, *Gazi Akademik Bakış*, C.II, S.4, Yaz 2009, s. 125-145.

DOKUYAN, Sabit “Çok Partili Hayata Geçişte Önemli Bir Adım: Demokrat Parti’nin Kuruluşu”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, II/1, Haziran 2014, s. 151-169.

UYAR Hakkı, “1950 Genel Seçimleri Üzerine Bir Analiz Denemesi”, *Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 2008, 22-24 Ekim 2008, s. 1-19.

İnternet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=129946

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=PRAT%C4%B0K
[A](#)

<http://www.biyografya.com/biyografi/5747>

<http://www.diyabetimben.com/diyabet-tanisinda-antikor-testleri>

<http://ayintarihi.byegm.gov.tr/YKScZ/date/1951-03-25>

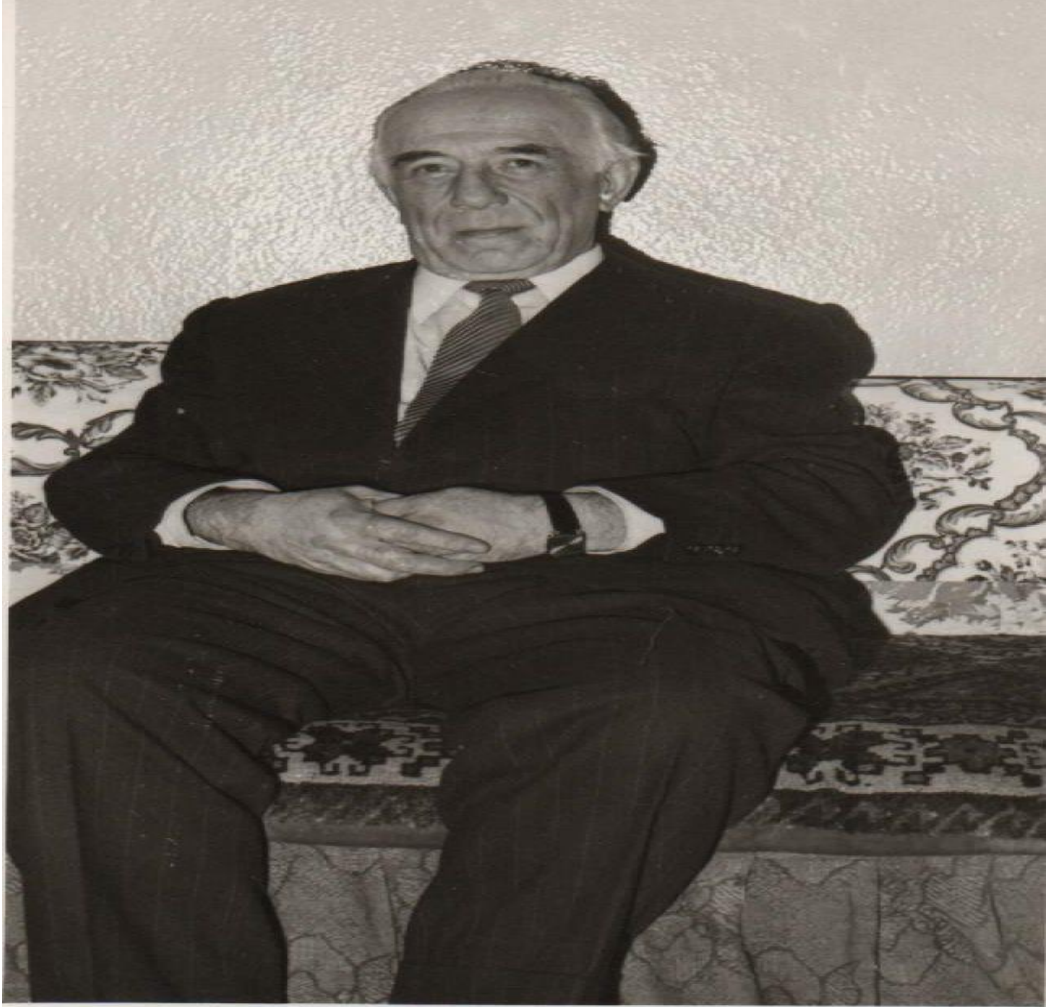
EKLER

Ek:1 Nafiz K6rez Kula Ekin Yoncası Meydanında Konuşma Yaparken(Ahmet İmamoğlu Arşivi'nden Alınmıştır)

Ek 2: Nafiz Körez Bazı Milletvekili Arkadaşlarıyla Anıtkabiri Ziyaret Ederken. Nafiz Köre Soldan İkinci Sıradadır. (Ahmet İmamoğlu Arşivi'nden Alınmıştır)

Ek 3: Nafiz Körez Hayatının Son Yıllarında Kula'daki Evinde. (Ahmet İmamoğlu Arşivi'nden Alınmıştır)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ NÜFUS CÜZDANI		SERİ A03 N° 914311	
		SOTADI	KÖREZ
		ADI	Ali Nafiz
		BABA ADI	Halil
ANA ADI	Emine	DOĞUM YERİ	Kula
DOĞUM TARİHİ	01.03.325	KAN GRUBU	
MEZNE BAĞI	Bekar	DİNİ	İslam

NÜFUSTA KAYITLI OLDUĞU YER			
İL	manisa	İLÇE	kuşta
MAHALLE	Akgün 001	KÖY	
ÇİFT No.	05	SAYFA No.	44
VERİLDİĞİ NÜFUS İDARESİ	Kula	ASKERLİK CÜZDAN No.	198
VERİLİŞ NEDENİ	değişim	İMZA MÜHÜR	OSMAN CAN
CÜZDAN KAYIT No.	6411	İMZA	
VERİLİŞ TARİHİ	24.01.979 L/C	Nüfus İşleri	
<p>1. Bu cüzdana 15 yaşından itibaren fotoğraf yapıştırılır ve bundan sonra her on yılda bir değiştirilir.</p> <p>2. Şahsi hal ve yer değişikliklerinde nüfus cüzdanları değiştirilir.</p>			
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12

Ek 4: Ali Nafiz Körez'in Nüfus Kağıdı (Ahmet İmamoğlu Arşivi'nden Alınmıştır)

Ek 5: Nafiz Körez'in Yeğeni Ahmet İmamoğlu, Eniştesi Halil İmamoğlu(solda) ve Nafiz Körez (sağda) (Ahmet İmamoğlu Arşivi'nden Alınmıştır)

* TÜRK TABİBLERİ BİRLİĞİ * TÜRK TABİBLERİ BİRLİĞİ *

ODA SİCİL NO. 222
ADI : Nafiz
SOYADI : Körez
BABA ADI : Halil
DOĞUM Y. ve TAR : Kula 1909
NÜFUZA K. OL.YER : Kula
BİTİRDİĞİ FAKOLTE :
DİPLOMA NO.
DİPLOMA TARİHİ : 1336
İHTİSASI : Dahiliye Müttehassısı
KAN G. () / / 197

* TÜRK TABİBLERİ BİRLİĞİ * TÜRK TABİBLERİ BİRLİĞİ *

Ek 6: Nafiz Körez'e Ait Türk Tabipler Birliği Kartı (Ahmet İmamoğlu Arşivinden Alınmıştır.)

Ek 7: Nafiz Körez'in Kula'da Açtığı Muayenehanenin Bulunduğu Yer

Ek 8: Nafiz Körez'in Kula'da Bulunan Mezarı

15-113

03-4,5

İli	Manisa	 Türkiye Cumhuriyeti TAPU SENEDİ			FOTOĞRAF		
İlçesi	Kula						
Bucağı							
Mahallesi	Zaferana						
Köyü							
Sokağı	73						
Mevkii							
Eml. Vergi. Hes. No.	Satış Bedeli	Pafta No.	Ada No.	Parsel No.	Yüzölçümü		
					Ha.	M ² .	Dm ² .
	Ünvan Tahhihi	26.27.D-d	61	4	00	0574	00
Z O L U J U K K A Y R I M E N K K A N U N D A	Vasfı	Avlulu Ahşap Ev					
	Sınırı	Paftasındadır.					
	İstisna	Tümünü Kula Kızılay Subesi'ne adına kayıtlı iken, bu karar, tapu tapu vechiyle Türkiye Kızılay Derneğinin 19. maddesi uyarınca malikin ünvanının Türkiye Kızılay Derneği olarak tasvihan ten-cili yapıldı.					
	Sahibi	Türkiye Kızılay Derneği					
GELDİSİ		Yevmi. No.	Cilt No.	Sayfa No.	Sıra No.	Tarihi	GİTTİSİ
Cilt No.		150	4	338		31.1.1995	Cilt No.
Sayfa No.		Siciline Uyğundur.					Sayfa No.
Sıra No.							Sıra No.
Tarihi		NOT: Bu tapu senedi ile parçalar tapu senetleri olarak tasvihan ten-cil edilmiştir.					Tarihi

Ek 9: Nafiz Körez'in Kızılay'a Bağışladığı Eve Ait Tapu

Ek 10: Nafiz Körez'in Kızılay'a Bağışladığı Eve Ait Görüntüler

Ek 11: Kula'da Nafiz Körez'in İsmi Verildiği Cadde

Ek 12: Nafiz Körez'in İsmi Verildiği Nafiz Körez Sincan Devlet Hastanesi (<http://www.sincandevlethastanesi.gov.tr/150/--bashekimlik---12-cadde--yerleske>)

ADI : NAFİZ	KAN GRUBU
SOYADI : KÖREZ	A
ADRESİ : _____	Rh Tipi
_____	+
_____	POSITIVE
	GÖKHAN
	TIBBİ TAHLİLLER LABORATUVARI
	Cumhuriyet Bulv. No. 180 İZMİR
	Telefon : 14 53 34 - 12 48 24

Ek 13: Nafiz Körez'in Kan Grubunu Gösterir Tahlil Belgesi (Ahmet İmamoğlu Arşivi'nden Alınmıştır)

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya San'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Nafiz Körez	Kula 1345	Doktor	26024	yüz yirmi sekiz bin dört	240867	241080	Olmanmıştır	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda yüz yirmi sekiz bin dört oy ile D.P. den Doktor Nafiz Körezin ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verildi. 16 / 5 / 1950

Başkan
Sadık Ersoy

Üye
İsmail Kamil Çakır

Üye
Ali Erkön

Üye
Mehmet Tügel

Üye
Tevfik Yavaş

Üye
İsmail Hakkı Çökmen

Üye
Ziya davutoğlu

Üye
Fehmi Leşüt

Üye
Arif Keçeci

Üye
Galip Toprak

Üye
Rahmi Ergen

Konutaya 5.VI.1950 tarihli altınası Birliğinde emanettir.

NOT: Başkan ve üyelerin imza ödemekleri yerlerin altına aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır.

Ek 14: Nafiz Körez'in 1950 Yılı Seçim Tutanağı (TBMM Kütüphanesi)

1806

T. B. M. M.

OLUMLUK KÂGIDI

Dönem IX

TBMM ÇİHER HAKKI
MAHFUZDUR

Mamisa Milletvekili: Nafiz Körez

OTURDUGU YER	
ANKARA'DA :	DIHARIDA :
Lofan otob. no 31	Kula' usa h. mahallesi no 5

ÖZEL Belgesi
Dönem IX
Mamisa Milletvekili
Nafiz Körez
Belge No : 1806

1806
9 dönem

Olumluk (Kısaca)

Empty lined area for text.	
----------------------------	--

Doğum yeri	Mamisa	İsmi	...
Adı	Nafiz	Mevki ve işleri	Belge, otob. no 31 m. h. mahallesi
Soyadı	Körez	Bir iş için çalıştığı veya iş yaptığı yerleri	Bahçe
Ehliyetli ve evliliği	Habl - Emine	Sevdiği evliliği	Sevdiği
Doğduğu yer	Kula	Bir iş için çalıştığı veya iş yaptığı yerleri	Sevdiği
Doğum tarihi	1925	Evli olduğu evliliği	/
Öğrenimi	Tip	Doğum tarihi	16.5.1950
İstediği iş	Fransızca	Evli olduğu evliliği	18024
Yeni evliliği	tabii	Tuzaklı Evliliği	5.6.1950
Evliliği	/	Doğum tarihi	18.5.950

Ek 15: Nafiz Körez'in Olumluk Kağıdı (TBMM Kütüphanesi)

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - B 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rahatsız	Yazılı				
Nafiz Körez	Kula 1325	Dr. 9 ou devre Mediçe Mebusu	101669	Yüz elli bir bin altı yüz kırk dokuz	236717	236661	Yok	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim anında 101669 oy ile Dr. Nafiz Körez in ilimiz Milletvekilliğine seçimi olduğuna gösterir bu tutanak kurulmuş taraflardan kendisine verilmiştir.

Başkan Uye Uye Uye Uye Uye Uye

Şevki Ercan Kaver Gediz Şükrü Egin Arif Keçecioğlu Abdurrahman Erensoyulu Mehmet Fenerli

Uye Uye Uye Uye Uye Uye

Hüki Yıldırım Fahri Köktürk Heceti Borul Müsellim İğildak Abdülkadir Atalay

N O T : Başkan ve Üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı ayın adlarıyla soyadları yazılacaktır.

Ek 16: Nafiz Körez'in 1954 Yılı Seçim Tutanağı (TBMM Kütüphanesi)

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - B 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rahatsız	Yazılı				
Nafiz Körez	Kula 1325	Doğtar	240081	Yüz kırk bir bin altmış bir	2400137	249669	seir şikâyetlerle Seçim K. 23.M. güne ek tutanaklar ve seçim kararı bu başkan hakkında da red talepleri ekseriyetle reddedilmiştir.

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim anında 240081 oy ile M A N İ S A Y in ilimiz Milletvekilliğine seçimi olduğuna gösterir bu tutanak kurulmuş taraflardan kendisine verilmiştir.

Başkan Uye Uye Uye Uye Uye Uye

Adil İsmail Karim İsmail Akın Şevki Ercan Hüki Yıldırım Finan Çan Ali Akmalı Şevki Fenerli

Uye Uye Uye Uye Uye Uye

Abdurrahman Erensoyulu Adil Şakıoğlu Şükrü Tanrı Hakan Kodak Mehmet Gırgınoğlu

N O T : Başkan ve Üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı ayın adlarıyla soyadları yazılacaktır.

Ek 17: Nafiz Körez'in 1957 Yılı Seçim Tutanağı (TBMM Kütüphanesi)

Ek 18: Sağlık Dergisi Kapak Fotoğrafi.

Masraf Nevi	Masraf Hakkında İzahat	Yıllar ve Masraf Tutarları (TL)											
		1950 (7aylık)	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960 (5 aylık)	Yekun
Ödenen Kiralar	İkametgah ve Sayfiye kiralari	960	1920	1920	2100	2100	2700	3600	3600	1080	1080	450	21.510
Tehvir Teshin vs Masraflari	Elektrik, havagazi, su, kömür vs gibi her nevi masraflar							500	500	250	250	75	1.575
Mutfak Masraflari	Her türlü yiyecek ve içecek bedelleri	3000	4000	4000	4000	5000	5000	10000	10000	10000	10000	5000	70.000
Hizmetçi Masraflari	Kapıcı, bahçıvan, şoför, orta hizmetçisi, dadı, mürebbiye ve sair kimselere verilenler									1200	1200	600	3.000

Giyim Masrafları	Giyim ve kuşam ile ilgili her türlü masraflar	1075	1950	1950	2050	2175	2550	2800	3000	3600	4000	1800	26.950
Nakil vasıtaları masrafları	Hususi otomobil, deniz motoru, kotra ve benzeri ve deniz nakil vasıtaları için yapılan her türlü masraflar	250	450	450	460	500	500	-	100	825	1000	450	4.985
Tahsil masrafları	Yurt içinde ve yurt dışında tahsilde bulunan şahıslar için yapılan okul aidatı, seyahat ve kitap masrafları gibi her türlü tahsil masrafları						500	750	750	750	500	-	3250
Kitap, dergi vs. masrafları	Kitap, dergi, gazete, roman ve saire	300	500	500	500	500	500	500	750	750	750	300	5.850
Tedavi Masrafları	Yurt içi ve yurt dışı												

Dış seyahat masrafları	Yurt dışına gezinti ve istirahat maksadı ile yapılıp, masrafları kendi cebinizden ödenen hususi seyahatlere ait her nevi masraflar										6000		6.000
Eğlence masrafları	Gerek umuma ve gerekse münhasıran üyelerine açık bulunan eğlence ve istirahat yerlerinde yaptığımız masrafları	11500	2500	2500	3000	3000	3500	4000	5500	4500	5000	2000	36.000
Mebusluk sıfatı dolayısıyla yapılan masraflar	Siyasi partilere ödenen aidatlar ve yapılan yardımlar, seçim kampanyalarında yapılan seyahat ve sair masrafları	2000	1500	1500	1500	4000	1500	1500	6000	1500	1500	1500	24.000
Bağış ve yardımlar	Kulüp ve derneklere, gerçek	200	300	300	300	300	300	500	500	500	1500	500	5200

ile ilgili verilen hediyeler	kişilere yapılan bağış ve yardımlar, nakden veya aynen verilen hediyeler veya namına bina inşası gibi sağlanan menfaatler													
Arızı masraflar	Nişan, nikah, düğün, doğum, ölüm ve benzeri hadiselerin masrafları	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	5.500
												UMUMİ YEKÜN	231.820 ⁵⁴⁸	

Ek 19: Nafiz Körez'e Ait Masraf Giderleri Tablosu

⁵⁴⁸ BCA, Fon No: 10900, Kutu No:259, Doya No: 794, Sıra No: 7, Lef:16

